

Katoliško šolstvo
pred izzivi časov

Z novo zbirko *Katoliško šolstvo*, ki jo izdaja Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva (IREŠ), želimo spodbuditi poglobljeno razpravo o vprašanih katoliške vzgoje in izobraževanja. Z izdajo pomembnih cerkvenih dokumentov, referenčnih študij, analiz stanja in ocen kakovosti bomo v prihodnje prispevali osnovo za osebni premislek ter za srečanja med pedagoškimi in drugimi delavci na ustanovah, ki si prizadevajo za vzgojo in izobraževanje človeka v celovito osebnost. S tem ko daje odgovore na današnje izzive, je katoliško šolstvo namreč lahko znamenje novih, drugačnih časov.

Urednika

Inštitut IREŠ je bil ustanovljen leta 2007 iz potrebe po celostnem analiziranju stanja uspešnosti in kakovosti katoliških šol. Ključni poudarki inštituta so med drugim sodelovanje in povezovanje med katoliškimi šolami z namenom zagotovitve njihove prepoznavnosti in utrditev modela celostne vzgoje in izobraževanja človeka kot celovite osebnosti.

Katoliško šolstvo 1:
Katoliško šolstvo pred izzivi časov

KATOLIŠKO ŠOLSTVO PRED IZZIVI ČASOV

Kongregacija za katoliško vzgojo

Vzgoja in izobraževanje za medkulturni dialog

---

v katoliških šolah

Življenje v harmoniji za civilizacijo ljubezni

Vzgoja in izobraževanje danes in jutri:

Vnema, ki se ponovno vrača

Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva

Poročilo o stanju katoliškega šolstva v Sloveniji

Zbirka Katoliško šolstvo, 1

Katoliško šolstvo pred izzivi časov

Kongregacija za katoliško vzgojo

Vzgoja in izobraževanje za medkulturni dialog v katoliških šolah.

Življenje v harmoniji za civilizacijo ljubezni

Vzgoja in izobraževanje danes in jutri: Vnema, ki se ponovno vrača

Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva

Poročilo o stanju katoliškega šolstva v Sloveniji

Urednika: Marko Weilguny in Tadej Rifel

Prevod: Lia Scagnetti

Lektoriranje: Barbara Cergolj, Valerija Peternel,

Eva Pišljar Suhadolc in Lily Schweiger Kotar

Prelom in oblikovanje: Urška Alič

Izdal in založil: Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva (IREŠ)

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada: 700 izvodov

Ljubljana, Šentvid 2014

Knjiga ni za prodajo.

© Kongregacija za katoliško vzgojo (za vzgojno-izobraževalne ustanove)

2013 Educating to Intercultural Dialogue in Catholic Schools. Living in Harmony
for a Civilization of Love

2014 Educating Today and Tomorrow: A Renewing Passion (Instrumentum laboris)

© 2014 za slovensko izdajo IREŠ

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.7:272-752

37.018.56:272(497.4)

KATOLIŠKO šolstvo pred izzivi časov / [urednika Marko Weilguny in Tadej Rifel ; prevod Lia Scagnetti]. – Ljubljana :

Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva, 2014. - (Zbirka Katoliško šolstvo ; 1)

ISBN 978-961-93706-0-5

1. Weilguny, Marko, 1987-

275056128

»Katoliška vzgoja je eden najpomembnejših izzivov za Cerkev, ki je trenutno predana delu za novo evangelizacijo v zgodovinskem in kulturnem kontekstu, ki je podvržen neprestanim spremembam.«

*Papež Frančišek v nagovoru predstavnikom
Kongregacije za katoliško vzgojo, 13. 2. 2014*

Predgovor urednikov

Dragi učitelji in drugi strokovni delavci na katoliških šolah v Sloveniji!

Pred seboj imate zbornik, ki prinaša prevod dveh nedavno izdanih dokumentov Kongregacije za katoliško vzgojo iz Vatikana. Prvi nosi naslov »Vzgoja in izobraževanje za medkulturni dialog v katoliških šolah Življenje v harmoniji za civilizacijo ljubezni« in govori o pomembnem vprašanju medkulturnega dialoga v šoli, še posebej na polju katoliške vzgoje in izobraževanja. Dokument daje pomembne uvide v problematiko in poleg splošnega opisa nudi tudi povsem konkretne napotke šolam, ki se v današnjem času vse bolj soočajo z vprašanji sobivanja različnih nazorov in kultur.

Pri drugem dokumentu, naslovljenem »Vzgoja in izobraževanje danes in jutri: Vnema, ki se ponovno vrača«, pa gre za delovno gradivo, ki ga je Kongregacija pripravila za spodbujanje premisleka o vlogi in pomenu katoliških šol danes ter o njenih izzivih za prihodnost. Dokumentu so na koncu priložili obsežen vprašalnik, namenjen posameznim organizacijam, šolam ali posameznikom, da se odzovejo na povabilo in predstavijo svoj pogled na problematiko. Zbrani odzivi bodo v pomoč pri pripravi svetovnega srečanja predstavnikov s področja vzgoje in izobraževanja, ki bo jeseni 2015 potekalo v Rimu. Na Inštitutu za raziskovanje in evalvacijo šolstva (IREŠ) smo se skupaj s Komisijo za šolstvo pri Slovenski škofovski konferenci odločili, da pripravimo skupni odgovor iz Slovenije. V ta namen smo izvedli obsežno raziskavo, katere rezultate sedaj v skrajšani obliki predstavljamo zainteresirani javnosti, še posebej pa vam, učitelji in pedagoški delavci, ki najbolj neposredno prihajate v stik z mladino in skupaj z njimi uresničujete poslanstvo katoliških šol. Kot boste opazili, je poročilo oblikovano v izraziti spodbudi, da po letih uspešnega delovanja na področju katoliškega šolstva v Sloveniji stopimo še korak naprej in skupaj oblikujemo celostno strategijo za prihodnost. Za začetek tega procesa smo se odločili, da v Zavodu sv. Stanislava med 27. in 29. novembrom 2014 pripravimo mednarodno konferenco o katoliškem šolstvu, ki se bo v večji meri nalonila na spodbude iz prevedenih dveh dokumentov in na ugotovitve iz poročila. Že sedaj vse prav lepo vabimo, da se konference udeležite in morda tudi sami sodelujete s prispevkom.

Za izid zbornika se moramo najprej zahvaliti prevajalki obeh dokumentov, gospodični Lii Scagnetti, za odlično opravljeno delo. Potem gre zahvala tudi vsem

tistim, ki so prispevali svoje odgovore na vprašalnike in ankete, brez katerih poročila ne bi mogla spisati. Zaznala sva veliko mero zanimanja in pripravljenosti za pogovore o prihodnosti katoliških šol v Sloveniji. Upava, da plamen te »ponovne vneme« ne ugasne in da se naši pogovori nadaljujejo novembra na omenjenem simpoziju! Za oblikovanje naslovnice in notranjosti zbornika se zahvaljujeva gospodični Urški Alič, za lektoriranje pa profesoricom Evi Pišljar Suhadolc, Valeriji Peternel, Barbari Cergolj in Lily Schweiger Kotar.

Hvala vsem odgovornim na katoliških šolah, ki moralno podpirate delo inštituta IREŠ, in ne nazadnje gre zahvala tudi založbi Družina, ki je izdala dovoljenje za objavo obeh vatikanskih dokumentov.

Ljubljana Šentvid, avgust 2014

Tadej Rifel in Marko Weilguny

KAZALO VSEBINE

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA MEDKULTURNI DIALOG V KATOLIŠKIH ŠOLAH

ŽIVLJENJE V HARMONIJI ZA CIVILIZACIJO LJUBEZNI 15

UVOD 17

1 OZADJE 19

- 1.1 Kultura in pluralnost kultur 19
- 1.2 Kultura in religija 20
- 1.3 Katoliška religija in druge religije 22

2 PRISTOPI K PLURALIZMU 26

- 2.1 Različne interpretacije 26
- 2.2 Relativistični pristop 26
- 2.3 Asimilacijski pristop 27
- 2.4 Medkulturni pristop 27

3 NEKAJ TEMELJEV ZA MEDKULTURNI PRISTOP 29

- 3.1 Učenje Cerkve 29
- 3.2 Teološki temelji 30
- 3.3 Antropološki temelji 32
- 3.4 Pedagoški temelji 34

4 KATOLIŠKA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE V LUČI MEDKULTURNEGA DIALOGA 36

- 4.1 Prispevek katoliške vzgoje in izobraževanja 36
- 4.2 Prisotnost v šolah 37
- 4.3 Kjer je svoboda do izobraževanja odvzeta 38

5 PRISPEVEK KATOLIŠKIH ŠOL 40

- 5.1 Odgovornost katoliških šol 40
- 5.2 Vzgojno-izobraževalna skupnost kot izkušnja medkulturnih odnosov 41
- 5.3 Program za vzgojo in izobraževanje k medkulturnemu dialogu 42
- 5.4 Učni načrt kot izraz identitete šole 44
- 5.5 Poučevanje katoliške religije 46
- 5.6 Oblikovanje učiteljev in upraviteljev 48
- 5.7 Biti učitelj, biti upravitelj 49

SKLEP 53

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE DANES IN JUTRI: VNEMA, KI SE PONOVRNO VRAČA 57

PREDSTAVITEV 59

UVOD 61

1. TEMELJNI VIRI 63

- 1.1 Izjava o vzgoji *Gravissimum Educationis* 63
  - 1.1.1 Zgodovinski in družbeni okvir. Vloga kristjanov 64
  - 1.1.2 Teološki in duhovni pogled 65
- 1.2 Apostolska konstitucija *Ex Corde Ecclesiae* 65

2. KAKŠNE NAJ BODO KATOLIŠKE ŠOLE IN UNIVERZE? 67

- 2.1 Oblikovanje vzgojno-izobraževalnega okvirja 67
- 2.2 Uvajanje učencev in študentov v raziskovalno delo 68
- 2.3 Poučevanje kot orodje pri vzgoji in izobraževanju 68
- 2.4 Osrednja vloga učencev 69
- 2.5 Raznolikost učencev 70
- 2.6 Pluralizem vzgojno-izobraževalnih ustanov 70
- 2.7 Usposabljanje učiteljev 71

3. SEDANJI IN PRIHODNJI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI IZZIVI 72

- 3.1 Izzivi za katoliške šole 73
  - 3.1.1 Izziv identitete 73
  - 3.1.2 Izziv šolskih skupnosti 74
  - 3.1.3 Izziv dialoga 75
  - 3.1.4 Izziv učeče se družbe 75
  - 3.1.5 Izziv celostne vzgoje in izobraževanja 76
  - 3.1.6 Izziv omejenih sredstev in virov 77
  - 3.1.7 Pastoralni izzivi 78
  - 3.1.8 Izziv verske vzgoje mladih 78
  - 3.1.9 Posebni izzivi, s katerimi se soočajo večreligijske in multikulturne družbe 79
  - 3.1.10 Izziv vseživljenjskega izobraževanja učiteljev 80
  - 3.1.11 Prostor in viri usposabljanja učiteljev 80
  - 3.1.12 Pravni izzivi 81
- 3.2 Izzivi za katoliško visoko šolstvo 81
  - 3.2.1 Internacionalizacija univerzitetnega študija 82
  - 3.2.2 Uporaba spletnih virov pri univerzitetnem študiju 82
  - 3.2.3 Univerze, poklici in trg dela 83
  - 3.2.4 Kakovost akademskih ustanov 84

3.2.5 Upravljanje 84

3.2.6 Izziv spremembe in katoliške identitete univerz 85

SKLEP 86

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE DANES IN JUTRI (POROČILO) 89

UVOD 91

1. **RAZISKAVA** 93

2. **METODOLOGIJA** 93

3. **ODPRTI VPRAŠALNIK** 95

3.1 Učenci 95

3.2 Katoliška identiteta in evangelizacija 96

3.3 Zaposleni 97

3.4 Cerkev in vzgoja 99

3.5 Izzivi 100

4. **SPLOŠNI VPRAŠALNIK** 102

4.1 Splošno vzdušje v šoli 102

4.2 Cerkev in vzgoja 104

4.3 Profil učitelja 105

4.4 Izzivi 106

5. **ZAKLJUČKI** 107

POVZETEK 109

PRILOGE 111

REZULTATI ANKETE 123

**Kongregacija za katoliško vzgojo
(za študijske ustanove)**

Vzgoja in izobraževanje za medkulturni dialog

---

v katoliških šolah

Življenje v harmoniji za civilizacijo ljubezni

Vatikan, 2013

Uvod¹

Dejstvo je, da je današnja družba multikulturalna, globalizacija pa to multikulturalnost še poudarja. Sočasna prisotnost različnih kultur je zelo dragocena, dokler srečanja med temi različnimi kulturami dojemamo kot vir medsebojnega bogatenja. Lahko pa se zgodi, da se v tej situaciji pojavijo veliki problemi, če multikulturalno družbo dojemamo kot grožnjo družbeni kohezivnosti ali kot grožnjo za varovanje in izvajanje določenih pravic, ki pripadajo posameznikom ali skupinam. Ni lahko iskati ravnotežja in harmonije med kulturami, zgrajenimi v preteklosti, ter novimi kulturami, saj si njihove prakse in običaji med seboj pogosto nasprotujejo. Multikulturalna družba že nekaj časa tako vladam kakor tudi mednarodnim organizacijam povzroča zaskrbljenost. Tudi v Cerkvi so na mednarodni, nacionalni in na lokalni ravni različne inštitucije in organizacije s področja vzgoje in izobraževanja pričele s preučevanjem omenjenega fenomena ter pripravljati posebne načrte na tem področju.

Izobraževanje vsebuje ključni izziv za prihodnost: dopustiti različnim kulturnim izrazom sobivanje in podpirati dialog, ki bi gojil miroljubno družbo. Te cilje dosegamo po stopnjah: (1) odkrivanje multikulturalne narave naše lastne situacije; (2) premagovanje predsodkov z bivanjem in delovanjem v harmoničnem okolju in (3) izobraževanje »preko podobe drugega«, ki vodi v globalen pogled na svet ter krepi občutek državljanstva. Spodbujanje srečevanja različnih posameznikov pomaga krepiti medsebojno razumevanje, vendar pa to ne sme pomeniti izgube posameznikove lastne identitete.

Šole imajo na tem področju izjemno odgovornost. V svoji pedagoški viziji so poklicane k temu, da razvijejo medkulturni dialog. Ta cilj je zahteven in ni ga lahko doseči, vendar pa je to potrebno. Vzgoja in izobraževanje po svoji naravi zahtevata tako odprtost za druge kulture, brez izgube lastne identitete, kakor tudi sprejemanje drugega. S tem se izognemo tveganju nastanka omejene kulture, ki bi bila zaprta same vase. Zato morajo mladi preko šole in študija pridobiti dovolj teoretičnih in praktičnih orodij za pridobivanje vedno več znanja ne le o sebi, ampak tudi o drugih ter se zavedati tako vrednot svoje lastne kulture kakor tudi vrednot drugih

---

1 Iz dokumenta so izpuščene številčne reference v tekstu, ki napotujejo na končne opombe, saj sva ocenila, da lahko vsak, ki bi ga zanimalo podrobnejše branje, le-te preveri v dokumentu, ki je objavljen v angleškem jeziku na spletnem naslovu: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20131028_dialogo-interculturale_en.html (op. ur.).

kultur. To pa lahko dosežejo le, če do teh kultur pristopajo brez predsodkov. Na ta način jim pomagamo razumeti razlike in odpravljati konflikte, ki izvirajo iz njih, ter jih spodbujamo, da te razlike sprejmejo kot priložnosti za medsebojno bogatenje, ki vodi v harmonijo.

V tem kontekstu so katoliške šole poklicane, da prispevajo svoj delež, ko črpajo iz svoje pedagoške in kulturne tradicije v luči svojih trdnih pedagoških vizij. Pozornost za medkulturni vidik življenja ni nova tradicija katoliških šol, saj so le-te vajene sprejemati učence, ki izhajajo iz različnih kulturnih in verskih ozadij. Danes se od šol na tem področju pričakuje pogumna in inovativna zvestoba svojim pedagoškim vizijam. To velja povsod, kjer lahko najdemo katoliške šole – tako v državah, kjer je katoliška skupnost v manjšini, kot v državah, kjer je katolištvo bolj ukoreninjeno. V prvih je potrebna predvsem zmožnost za pričevanje in dialog, pri tem pa ne smemo zapasti v zanko lahkotnega relativizma, ki pravi, da so vse religije enake ter da gre zgolj za različne manifestacije Absolutnega, ki ga nihče ne more prav poznati. V slednjih pa je predvsem potrebno dati odgovore mnogim mladim, ki so brez »verskega doma«, brezdomci vse bolj sekularizirane družbe.

Kongregacija za katoliško vzgojo ostaja zvesta nalogi, ki ji je bila zaupana po drugem vatikanskem koncilu: poglobljati načela katoliške vzgoje in izobraževanja. Zato si Kongregacija želi ponuditi svoj prispevek k opogumljanju in usmerjanju šol in drugih katoliških izobraževalnih ustanov k medkulturnemu dialogu. Tako je ta dokument v prvih vrstah namenjen: (1) staršem, ki imajo prvo in naravno odgovornost za vzgojo svojih otrok, poleg njih pa tudi vsem organizacijam, ki zastopajo družine v šolah; (2) ravnateljem, učiteljem in drugim zaposlenim v katoliških šolah, ki skupaj s svojimi učenci tvorijo izobraževalno skupnost in (3) nacionalnim in škofijskim komisijam, kot tudi verskim ustanovam, škofom, cerkvenim gibanjem, združenjem vernikov in drugim organizacijam, ki so prevzele pastoralno skrb za vzgojo in izobraževanje. Ta dokument kot spodbudo za dialog in razmislek z veseljem ponujamo tudi vsem, ki si prizadevajo za vzgojo in izobraževanje človeka kot celovite osebnosti ter stremijo k izgradnji miroljubne družbe, zaznamovane s solidarnostjo.

1. Ozadje

1.1 Kultura in pluralnost kultur

1. Kultura je poseben izraz človeških bitij, njihov specifičen način bivanja in organiziranja prisotnosti v svetu. S črpanjem iz virov kulturne dediščine, ki jo prejmejo že ob rojstvu, se lahko ljudje razvijajo na umirjen in uravnotežen način, v zdravem odnosu s svojim okoljem in drugimi ljudmi. Njihove vezi z lastno kulturo so potrebne in ključne; ob tem pa jih te vezi ne silijo v zapiranje vase v svet, kjer je ta zaprti ego edino merilo in središče vseh stvari. Pravzaprav so te posameznikove kulturne povezave v celoti združljive s srečevanjem in poznavanjem drugih kultur. Zares, kulturne razlike so bogastvo, ki ga moramo razumeti kot izrazi človeške temeljne enovitosti.

2. Globalizacija je eden od epohalnih fenomenov našega časa, ki se še posebej dotika sveta kulture. Osvetlila je pluralnost kultur, ki opredeljuje človeške izkušnje in omogoča komunikacijo med različnimi deli sveta na vseh področjih življenja. To ni le nekaj teoretičnega ali splošnega. Dejstvo je, da je vsak posameznik neprestano izpostavljen vplivom informacij in vesti, ki jih tako rekoč »v živo« prejema z vseh koticov sveta. Ta posameznik v svojem vsakdanu srečuje raznovrstne kulture in tako doživlja vse večji občutek pripadnosti nečemu, čemur bi lahko rekli »globalna vas«.

3. Ta velika raznovrstnost kultur pa ni nikakršen dokaz za predobstoječe delitve naših prednikov. Bolj kot to je rezultat neprekinjenega mešanja prebivalstva, označenega s faktorjem »rasne mešanosti« ali »hibridizacije« človeške družine skozi zgodovino. To pomeni, da ne obstaja nič, kar bi lahko označili kot »čista« kultura. Različni pogoji v okolju, zgodovini in družbi so v eno človeško skupnost vpeljali to široko raznovrstnost. Znotraj te človeške skupnosti pa je še vedno »vsak posameznik resnično oseba. Njegova narava je navdana z intelektom in svobodno voljo. Kot tak ima pravice in dolžnosti, ki kot posledica skupaj izvirajo iz njegove lastne narave. Te pravice in dolžnosti so univerzalne in nedotakljive ter zatorej v celoti neodtujljive.«

4. Aktualni fenomen multikulturalnosti, vezan na prihod globalizacije, danes na problematičen način tvega izpostaviti »raznolikost v enotnosti«, ki opredeljuje

kulturni ustroj ljudi. Pravzaprav že vse bližja srečanja med različnimi kulturami, ki so po svoji naravi dinamičen proces, ustvarjajo precej ambivalentnosti. Po eni strani je prisoten pritisk v smeri čim večje kulturne uniformnosti, po drugi pa se pogosto povečuje specifično naravo različnih kultur. Lahko se vprašamo, kakšna bo usoda specifične identitete posameznih kultur ob pritiskih migracij, množične komunikacije, interneta, družbenih omrežij in še posebej ob izjemni širitvi navad in proizvodov z zahoda, ki spreminjajo svet. A kakorkoli že, čeprav ta nezaustavljiva tendenca po uniformiranju kulture ostaja močna, je tudi mnogo elementov, ki so živi in dejavni ter podpirajo, ohranjajo in ustvarjajo variacije in razločke med kulturami. Ti elementi pa pogosto izzovejo fundamentalistične reakcije, ki v svoji zaprtosti svoj svet vidijo kot merilo za vse ostalo. Tako lahko pluralizem in raznolikost izročil, običajev, jezikov – ki sicer predstavljajo medsebojno bogatenje in razvijanje – vodita do pretirane individualne identitete, ki se razplamti v spopadih in konfliktih.

5. Kljub temu pa bi bilo napačno dojemati, da so etnične in kulturne razlike razlog vseh mnogih konfliktov, ki vznemirjajo svet. V resnici imajo ti konflikti politične, ekonomske, etnične, religiozne in ozemeljske vzroke – zagotovo niso izključno ali prvenstveno konflikti kultur. So pa vsekakor kulturni, zgodovinski in simbolični elementi uporabljeni, da v ljudi vnašajo razdor in jih podžigajo do točke, ko spodbudijo nasilje, sicer zakoreninjeno v elementih ekonomske tekmovalnosti, družbenih nasprotij in političnega absolutizma.

6. Narava te družbe, ki je vse bolj in bolj multikulturna, ter nevarnost, da bi kulture, navkljub svoji pravi naravi, uporabili kot elemente nasprotovanja in konflikta, sta razlog za spodbujanje še bolj poglobljenih medkulturnih odnosov med posamezniki in skupinami. V tej luči so šole privilegirano mesto medkulturnega dialoga.

1.2 Kultura in religija

7. Še en vidik, ki ga moramo upoštevati, je odnos med kulturo in religijo. »Kultura je širša od religije. Sledeč enemu konceptu bi lahko rekli, da je religija zastopnik transcendentalne dimenzije v kulturi in na nek način duša kulture. Religije so zagotovo prispevale k razvoju kulture in tudi k izgradnji bolj človeške družbe.« Religija je inkulturirana, s čimer kultura razvije plodna tla za bogatejše človeštvo, ki uspe odgovoriti svojemu posebnemu in globokemu klicu: biti odprto za drugega in za Boga. Zato, »je čas ... da na bolj poglobljen način razumemo, da je porajajoče jedro vsake pristne kulture skonstruirano okoli svojega odnosa do skrivnosti Boga,

na katerem, enem in edinem, družbeni red, ki je osredotočen na dostojanstvo in odgovornost človeške osebe, dobiva svoje nepremakljive temelje.«

8. V splošnem se religija predstavlja kot smiselni odgovor na temeljna vprašanja, ki si jih zastavljajo moške in žene: »Ljudje od različnih religij pričakujejo odgovore na nerazrešena vprašanja o človekovem položaju, ki še danes, prav tako kot v preteklih časih, razburja človeška srca.« Ta značilnost religij terja od njih, da stopajo v dialog ne le druga z drugo, ampak tudi z različnimi oblikami ateističnih ali nereligioznih interpretacij človeške osebe in zgodovine, saj se tudi ti srečujejo z istimi vprašanji smisla. Danes države in civilna družba prav tako spoznavajo, kako temeljna je potreba po medverskem dialogu – v najširšem smislu izmenjave med posamezniki in skupnostmi, ki zasedajo različna stališča. V izogib banalnim redukcijam in izkrivljanjem na tem občutljivem področju, je primerno osvetliti naslednje pomisleke.

9. Zahodna družba, ki je vse bolj zaznamovana z multikulturalizmom, se je znašla v pospešenem procesu sekularizacije, z nevarnostjo ekstremne marginalizacije religioznega izkustva, ki je kot legitimno priznано le v sferi izključno zasebnega. Posplošeno – v prevladujočem prepričanju je potihoma odstranjeno antropološko vprašanje, t.j. vprašanje celovitega dostojanstva in usode človeških bitij. Cilj je tako stremeti k popolni izločitvi religioznega izraza iz polja kulture. Ob tem pa manjka zavest o tem, kako dragocena je religiozna dimenzija za ploden in rodoviten medkulturni dialog. Poleg tega splošnega prepričanja obstajajo še nekateri drugi fenomeni, zaradi katerih se večja tveganje za podcenjevanje pomena, ki ga ima religiozno izkustvo za kulturo. Pomislimo lahko na razširjanje sekt in pojavov new agea. Slednji se v taki meri identificira s sodobno kulturo, da ga skoraj ne dojemamo več kot neko noviteto.

10. Religija poudarja zadnje in končne resnice, resnice torej, ki se nahajajo ob vznosu smisla, od katerega se prevladujoča zahodna kultura vse bolj odmika. Kakorkoli že, religija ima odločilen doprinos k izgradnji družbene skupnosti, oziarajoče se na skupno dobro in usmerjene v podporo slehernemu bitju. Zato so tisti, ki imajo politično moč, poklicani k skrbni presoji možnosti za odcepitev ali univerzalno vključitev, kar zadeva vsako kulturo in vsako religijo. Pomemben kriterij pri taki presoji je dejanska zmožnost, ki jo imajo religije, da prikažejo vrednost celostne osebnosti in človeštva kot takega. Krščanstvo, religija *Boga s človeškim obrazom*, podoben kriterij nosi že v sebi.

11. Religija lahko da svoj doprinos k medkulturnemu dialogu *»le če ima Bog mesto v družbeni stvarnosti.«* »Odrekanje pravice do javnega izpovedovanja vere

in pravice, da verske resnice vplivajo na posameznikovo javno življenje, ima negativne posledice na resnični razvoj. Izločanje religije iz javnega prostora – in na drugi strani religijski fundamentalizem – zavira srečanje med osebami in njihovo sodelovanje v dobrobit človeštva. Javno življenje je oropano vsakršne motivacije in politika dobi prevladujoč in agresiven značaj. Poveča se tveganje, da bi bile človekove pravice prezrte, ker so bodisi oropane svoje transcendentalne osnove bodisi pa osebna svoboda ni priznana. Sekularizem in fundamentalizem izključujeta možnost rodovitnega dialoga in uspešnega sodelovanja med razumom in religiozno vero. *Razum vedno potrebuje očiščenje po veri* – to velja tudi za politično razumnost, ki se ne sme dojemati kot vsemogočno. Na svoji strani pa *religija vedno potrebuje prečiščevanje z razumom*, da bi izkazovala svoj pristni človeški obraz. Kakršen koli prelom v tem dialogu predstavlja izjemno ceno za človeški napredek.« Vera in razum morata tako pri(po)znovati drug drugega in se medsebojno bogatiti.

12. V dialogu med kulturo in religijami mora biti primerna teža dana tudi razpravam med vero in različnimi oblikami ateizma in nereligioznih humanističnih stališč. V središču razprave mora biti iskanje tega, kar resnično koristi vključujočemu razvoju celovite osebnosti in celotnega človeštva, ne da bi se zabarikadirali na nasprotujoče si bregove brezplodnega strankarskega spopada. Prav tako mora biti prepoznana pravica posameznika do svoje lastne identitete. Cerkev bo črpa joč iz ljubezni evangelija in skrivnosti učlovečenja Besede še naprej »oznanjala, da človek zasluži čast in ljubezen ter da mora biti spoštovan v svojem dostojanstvu. Bratje se morajo tako znova naučiti drug drugega imenovati brata, se medsebojno spoštovati, se razumeti, da bi lahko kot ljudje sploh preživeli in rasli v dostojanstvu, svobodi in časti. Bolj kot svet duši ta dialog med kulturami, bolj se zapleta v konflikte, ki bi znali biti smrtonosni za prihodnost človeštva. Preko predsodkov, kulturnih pregrad, rasnih, jezikovnih, religijskih in ideoloških delitev se morajo ljudje med seboj prepoznati kot bratje in sestre in sprejeti drug drugega v svoji raznolikosti.«

1.3 Katoliška religija in druge religije

13. V tem kontekstu dialog med različnimi religijami privzema posebno obliko. Ima svoj lasten profil in posebno poudarja izvedenost avtoritet posameznih religij. Medverski dialog, zasidran znotraj religiozne dimenzije kulture, zadeva ob nekatere vidike medkulturne izobrazbe, a ne ob vse, saj pri tem ne gre za eno in isto stvar.

Globalizacija je povečala soodvisnost med ljudstvi različnih izročil in religij. V povezavi s tem nekateri trdijo, da so razlike po svoji naravi vir delitev ter da morajo biti kot take kvečjemu tolerirane. Nekateri celo zatrjujejo, da bi morale biti religije uti-

šane. »Toda, [razlike] ljudem različnih religij nudijo čudovito priložnost za sobivanje v globokem spoštovanju in cenjenju in jih tako usmerjajo na pot k Bogu.«

V tem oziru katoliška Cerkev čuti, da je potreba po dialogu še bolj pomembna. Tak dialog, ki se pričinja v zavesti lastne verske identitete, lahko ljudem pomaga vstopiti v stik z drugimi religijami. Dialog ne pomeni le govorjenje, ampak vključuje vse koristne in konstruktivne medreligiozne odnose med posamezniki in skupnostmi drugih prepričanj, ki vodijo do vzajemnega razumevanja.

Dialog med posamezniki in skupnostmi drugih religij spodbuja dejstvo, da smo vsi delo Boga. Bog deluje v vsakem človeškem bitju, ki je preko razuma dojel skrivnost Boga in prepoznal univerzalne vrednote. Še več, dialog najde svoj razlog obstoja v iskanju dediščine skupnih etičnih vrednot, ki jih najdemo v različnih religioznih izročilih. Na ta način lahko verniki prispevajo k utrjevanju skupnega dobrega, pravice in miru. Zato, »ker so mnogi hitro pripravljene izpostaviti očitne razlike med religijami, smo verniki in religiozni ljudje soočeni z izzivom, da jasno izpovedujemo, kar nam je skupnega.«

In dalje – dialog, ki ga katoliška Cerkev goji z drugimi cerkvami in krščanskimi skupnostmi, se ne ustavi pri tem, kar nam je skupno, ampak teži k najvišjemu cilju, ki je v ponovnem odkritju izgubljene edinosti. Ekumenizem ima za svoj cilj vidno edinost kristjanov, za katero je Jezus prosil, ko je molil za svoje učence: *Ut omnes unum sint*, da bi bili eno (Jn 17, 21).

14. Verniki lahko na različne načine vstopajo v dialog: obstaja dialog življenja, v katerem se delijo radosti in bolečine, dialog dejanj, ki sodeluje pri napredku človeštva, teološki dialog, ko je mogoč, s študijem religioznega izročila drug drugega, ter dialog religioznega izkustva.

15. Vseeno pa ta dialog ni kompromis, ampak raje okvir za recipročno pričevanje med verniki, ki pripadajo različnim religijam. Na ta način pridobimo globlji in boljši vpogled v religijo drugega ter prav tako tudi razumevanje etičnega ravnanja, ki iz te religije izvira. Iz neposrednega in objektivnega vedenja o drugem ter o njegovih religioznih in etičnih pričakovanjih, ki izvirajo iz njegovih prepričanj ter praks, pa raste spoštovanje in vzajemni ugled, medsebojno razumevanje, zaupanje in prijateljstvo. »Da bi bil ta dialog resničen, mora biti jasen, brez relativizma in sinkretizma ter hkrati zaznamovan z iskrenim spoštovanjem drugega, z duhom sprave in bratstva.«

16. Jasnost v dialogu pomeni zlasti zvestobo lastni krščanski identiteti. »Krščanstvo predlaga Jezusa iz Nazareta. Verjamemo, da je On večna Beseda, ki je posta-

la meso, da bi spravila človeka z Bogom in razkrila utemeljujoči razlog vseh stvari. On je tisti, ki ga prinašamo na forum medverskega dialoga. Goreča želja, da bi sledili njegovim stopinjam, odpira misli in srca kristjanov za dialog (cf. Lk 10, 25–37; Jn 4, 7–26).« Katoliška Cerkev izpoveduje, da »ima Jezus Kristus pomen in vrednost za človeštvo in njegovo zgodovino, ki sta enkratna in edinstvena, lastna le človeku samemu, izključujoče njegova, univerzalna in absolutna. Jezus je Beseda Boga učlovečena v odrešenje vseh.« Torej kot neizbežni pogoj za medverski dialog, je to tudi neizbežni pogoj za ustrezno medkulturno izobrazbo, ki ni ločena od posameznikove religiozne identitete.

17. Katoliške šole in institucije visokega šolstva so pomembna mesta za to izobraževanje. Kar označuje izobraževalno ustanovo kot »katoliško«, je njeno naslavljajanje krščanskega koncepta resničnosti, »njena katoliška kvaliteta, namreč njeno nanašanje na krščanski koncept življenja osredotočen na Jezusa Kristusa.« Zato »so katoliške šole sočasno prostor evangelizacije, zaokrožene izobrazbe, inkulturacije in iniciacije v dialog življenja med mladimi iz različnih religioznih in socialnih ozadij.« Papež Frančišek je v nagovoru albanski šoli, ki je »po dolgih letih represije religioznih ustanov s svojim delovanjem ponovno pričela leta 1994 in sprejema ter izobražuje katoliške, pravoslavne in muslimanske otroke, kot tudi nekatere učence rojene v agnostična okolja,« dejal, da »je šola postala prostor dialoga in mirne izmenjave, da spodbuja držo spoštovanja, poslušanja, prijateljstva in duh sodelovanja.«

18. V tem kontekstu »mora izobrazba učencem zbuditi zavest o lastnih koreninah in jim priskrbeti referencialne točke, ki jim bodo omogočale, da opredelijo svoj osebni prostor v svetu.« Vsi otroci in mladostniki morajo imeti iste možnosti, da pridejo do *znanja o lastni religiji*, kot tudi o elementih, ki opredeljujejo druge religije. Poznavanje drugih načinov razmišljanja in verovanja premaga strahove in obogati načine mišljenja o drugem ter o njegovih duhovnih izročilih. Zato dolžnost učitelje zavezuje k spoštovanju vsakega, ki išče resnico o svoji lastni biti, kot tudi k spoštovanju in širjenju velikih kulturnih izročil, ki so odprta za presežno in izražajo željo po svobodi in resnici.

19. To *znanje* samo po sebi ni zadostno, se pa odpira za dialog. Izdatnejše kot je znanje, bolj lahko zdrži v dialogu in sobivanju z ljudmi, ki izpovedujejo druge religije. Različne religije morejo in morajo v kontekstu odprtega dialoga med kulturami prispevati odločilni delež k tvorjenju zavesti o skupnih vrednotah.

20. Posledično moramo *dialog*, ki je sad spoznanja, gojiti tako, da bo ljudem v pomoč *pri sobivanju in izgrajevanju civilizacije ljubezni*. Ne gre za zmanjševanje pomena resnice, ampak za spoznanje cilja izobraževanja, ki »ima določeno vlogo v gradnji bolj povezanega in mirnega sveta. Pomaga lahko pri utrjevanju vključevalnega humanizma, ki je odprt za etične in religiozne dimenzije življenja, ki ceni pomen razumevanja in priznavanja vrednosti drugim kulturam in duhovnim vrednotam prisotnim v njih.« Znotraj medkulturnega izobraževanja ta dialog meri »proti izločanju napetosti in konfliktov ter potencialnih konfrontacij z boljšim razumevanjem med različnimi religioznimi kulturami različnih področij. Prispeva lahko k očiščevanju kultur od razčlovečevalnih elementov in je tako sredstvo preobrazbe. Prav tako lahko pomaga pri vzdrževanju določenih tradicionalnih kulturnih vrednot, ki so ogrožene zaradi modernizacije in zmanjševanja pomena, ki prihaja z nepremišljeno internacionalizacijo.« »Dialog je zelo pomemben za našo lastno zrelost, ker prav v soočenju z drugo osebo, z drugimi kulturami in tudi v pravem soočenju z drugimi religijami rastemo, se razvijamo in zorimo ... Ta dialog je tisti, ki ustvarja mir,« je dejal papež Frančišek.

2. Pristopi k pluralizmu

2.1 Različne interpretacije

21. Pluralizem je v današnjem svetu golo dejstvo. Vprašanje pa je, kakšne so zmožnosti dialoga, ter kakšne so njegove zmožnosti za samo integracijo različnih kultur. Pot dialoga postane možna in rodovitna takrat ko temelji na zavedanju dostojanstva vsakega posameznika in združenosti vseh ljudi v eno človeštvo, ki si med seboj delijo in gradijo skupno usodo. Poleg tega je situacija tako v svetu kot na področju kulture dandanes takšna, da moramo ob soočanju z različnimi interpretacijami pluralizma, ki se vedno bolj uveljavljajo v družbi, politiki in (kar nas v tem primeru najbolj zanima) vzgoji in izobraževanju, izbrati medkulturni dialog kot vodilni koncept, odprt za prihodnost.

Dva pristopa odgovarjata na realnost pluralizma: relativizem in asimilacija. Oba pristopa sta nepopolna, kljub temu pa lahko pri vsakem najdemo kakšno koristno smernico.

2.2 Relativistični pristop

22. Zavedati se relativnosti kultur in zagovarjati relativizem sta dve popolnoma različni stvari. Pri prepoznavanju, da realnost temelji na zgodovini in da je spremenljiva, še ne gre nujno za relativistični pristop. Relativizem sicer spoštuje različne, vendar jih ločuje v avtonomne sfere, izolirane, zaprte same vase in nepropustne za kakršno koli prehajanje, pri tem pa je vsak dialog nemogoč. Relativizem v svoji »nevtralnosti«²² dejansko podpira absolutno naravo vsake kulture znotraj njene sfere in preprečuje metakulturno kritično presojo, kar bi sicer pričakovali pri univerzalnih interpretacijah. Relativistični model temelji na strpnosti, vendar ne sprejema drugega, izključuje možnost dialoga in prepoznavanja drug drugega v vzajemni preobrazbi. Taka ideja o strpnosti vodi pravzaprav v precej pasiven pomen razmerja s pripadniki katere koli druge kulture. Tako razmerje ne zahteva zanimanja za potrebe in trpljenje drugih niti za upoštevanje njihovih razlogov, prav tako ne predpostavlja nikakršnega samo-primerjanja na področju vrednot, še manj medsebojne naklonjenosti ali ljubezni.

23. To je pristop, na katerem temelji politični in družbeni model *multikulturalizma*. Ta model ne ponuja nikakršnih primernih rešitev za problem soobstajanja različnih kultur, obenem pa spodkopava medkulturni dialog. »Najprej lahko opazimo *kulturni eklekticizem*, ki se ga pogosto precej nekritično sprejema: kulture kot ekvivalentne in med seboj zamenljive entitete pač preprosto soobstajajo druga ob drugi. Tukaj zlahka zdrsnemo v relativizem, ki ne služi resničnemu medkulturnemu dialogu. Na družbenem nivoju kulturni relativizem povzroča, da kulturne skupine soobstajajo druga ob drugi, pa vendar ostajajo ločene, brez pristnega dialoga in zato tudi brez prave integracije.«

2.3 Asimilacijski pristop

24. Tudi to, kar nam prinaša asimilacijski pristop, ni nič kaj bolj zadovoljujoče. Bolj kot indiferentnost do drugih kultur, je za ta pristop značilna zahteva po prilaganju drugega. Tako na primer država, ki se sooča z množičnim priseljevanjem, tujca sprejme le pod pogojem, da se le-ta odpove svoji identiteti in kulturnim koreninam, ter sprejme identiteto in korenine, ki mu jih narekuje država gostiteljica. V vzgojno-izobraževalnih modelih, ki temeljijo na asimilaciji, mora *drugi* zapustiti svoje kulturne reference ter prevzeti to, kar mu določa prevladujoča skupina. Izmenjava je tako zreducirana zgolj na vključitev manjšinske kulture v večinsko, kjer se kultura drugega nič ali bore malo upošteva.

25. Na splošno bi lahko rekli, da je asimilacijski pristop posebej razvit v kulturah z univerzalnimi zahtevami, ki hočejo uveljaviti svoje lastne kulturne vrednote s pomočjo gospodarskih, trgovskih, vojaških in kulturnih vplivov. Nevarnost tako leži predvsem v »kulturnem izenačevanju in vsesplošnem sprejemanju načinov vedenja in življenjskih stilov.«

2.4 Medkulturni pristop

26. Celo mednarodna skupnost priznava, da so se tradicionalni pristopi h kulturnim oviram v naši družbi izkazali za neučinkovite. Kako torej premagati ovire, nastale zaradi stališč, ki so nezmožna podati ustrezno razlago multikulturnega faktorja? Odločiti se za logiko medkulturnega dialoga ne napoveduje omejevanja na strategije vključevanja priseljencev v večinsko kulturo niti posebnih kompenzacijskih ukrepov. Dejansko je potrebno upoštevati, da problem ne izhaja le iz emigracijskih potreb, ampak je posledica povečane mobilnosti ljudi.

27. V pomembni vzgojno-izobraževalni perspektivi so »danes možnosti *interakcije med različnimi kulturami* zelo narasle, kar je privedlo do večje odprtosti za medkulturni dialog. Da pa bi bil ta dialog tudi učinkovit, mora izhajati iz globoko zakoreninjenega poznavanja identitete sogovorca.« S tega stališča raznolikost preneha biti problem. Tako se v skupnosti, v kateri vlada pluralizem, rodi priložnost, da celotni sistem na široko odpre svoja vrata vsem raznolikostim, razmerjem med moškimi in ženskami, socialnim statusom in preteklim vzorcem vzgoje in izobraževanja.

28. Ta pristop temelji na dinamični ideji o kulturi, ki ni ne zaprta sama vase niti ne poudarja raznolikosti s stereotipi ali folklornimi elementi. Medkulturne strategije so uspešne takrat ko posameznikov ne ločujejo v avtonomne in nepropustne kulturne sfere. Namesto tega morajo spodbujati srečevanja, dialog in vzajemno preoblikovanje, s čimer ljudem omogočijo sobivanje in so jim v pomoč pri soočanju s konflikti. Cilj, h kateremu stremimo, je torej zgraditi nov medkulturni pristop, ki si prizadeva za integracijo kultur in vzajemno prepoznavanje.

3. Nekaj temeljev za medkulturni pristop

3.1 Učenje Cerkve

29. Medkulturni vidik je nedvomno del krščanske dediščine, ki pa vsebuje tudi komponento univerzalnosti, saj smo k takšnemu pogledu na svet poklicani prav vsi. Že v zgodovini krščanstva lahko dejansko najdemo neke vrste dialog s svetom, ki si je prizadeval za širjenje bratstva med ljudmi. V izročilu Cerkve medkulturna perspektiva ni omejena le na zavedanje razlik, ampak sodeluje pri izgradnji miroljubnega sobivanja človeštva. To je še posebej pomembno v kompleksnih družbah, kjer je potrebno premagovati nevarnosti relativizma in kulturne uniformnosti.

30. Številni nauki Cerkve, še posebej nauki drugega vatikanskega koncila in kasnejšega cerkvenega učiteljstva, so obravnavali *kultura* in njen pomen za celostni razvoj človeškega potenciala.

Drugi vatikanski koncil je pri obravnavanju pomena kulture izpostavil, da ni resničnega človeškega izkustva izven konteksta določene kulture. »Človek resnično in popolno človečnost doseže le preko kulture.« Vsaka kultura je način izražanja transcendentalnega vidika življenja, v to pa je vpet razmislek o skrivnosti sveta in še posebej o skrivnosti človeštva. Bistveni pomen kulture »je značilnost človeškega življenja kot takega. Človek namreč v polnosti živi človeško življenje zahvaljujoč kulturi. Človeško življenje dojemamo kot kulturo tudi zato ker je človek z njo zaznamovan ter tako preko nje diferenciran od vsega, kar obstaja kjer koli v vidnem svetu: človek ne more obstajati zunaj kulture. Človek vedno živi v skladu s kulturo, ki mu pripada, le-ta pa v zameno med posamezniki ustvarja njim pripadajoče vezi in s tem določa medčloveški in družbeni značaj človeške eksistence.«

31. Poleg tega izraz *kultura* kaže na vsa tista sredstva, s katerimi »človek razvija in izpopolnjuje svoje telesne in duhovne lastnosti. S svojim znanjem in delom si prizadeva pridobiti nadzor nad svetom. Preko teženj k izboljšanju navad in institucij tako v družini kot v državljanski skupnosti, v družbeno življenje vnaša človeškost. Tako skozi čas s svojimi deli izrazi, posreduje in ohranja velike duhovne izkušnje in želje, ki so lahko v korist napredka mnogih, celo celotne človeške družine.« Tu sta

vključena tako *subjektivni* vidik (obnašanja, vrednote in tradicije, ki jih prevzema vsak posameznik) kakor *objektivni* vidik, ki ga predstavlja delo posameznikov.

32. Posledično »kultura nujno potrebno zajema zgodovinski in družbeni vidik in [...] pogosto prevzema tudi sociološki in etnološki pomen. V povezavi s tem pomenom govorimo o *pluralnosti kultur*. Različni stili življenja in številne lestvice vrednot izvirajo iz raznolikih načinov uporabljanja stvari, dela, izražanja, prakticiranja vere, nastajanja običajev, postavljanja zakonov, ustanavljanja pravnih ustanov, gojenja znanosti, umetnosti in lepote. Tako običaji, ki so prenašali iz roda v rod tvorijo dediščino, lastno vsaki človeški skupnosti. Na ta način se oblikuje tudi dokončno zgodovinsko okolje, ki zajema ljudi vsake narodnosti in starosti in od katerega le-ti črpajo vrednote, ki jim omogočajo, da se zavzemajo za napredek civilizacije.«

Kulture se kažejo kot izjemno dinamične in odvisne od zgodovinskih dejavnikov, saj tekom časa podlegajo različnim spremembam. Kljub temu pa pod temi površinskimi spremembami kažejo pomembne skupne elemente. »Kulturno raznolikost bi zato morali razumeti znotraj širšega horizonta enotnosti človeštva« zaradi česar lahko dojamemo globlji pomen vseh teh sprememb namesto »radikalizacije identitete, zaradi katere so kulture postale odporne na kateri koli koristen zunanji vpliv.«

33. Zatorej se *medkulturni odnosi* ne rojevajo iz statične ideje o kulturi, ampak iz njene odprtosti. Gre predvsem za potencialno *univerzalnost* vsake kulture, ki vzpostavlja dialog med kulturami. Posledično »dialog med kulturami [...] nastaja kot imanentna zahteva tako človeške narave kot tudi kulture [...] in temelji na prepoznavanju vrednot, ki so skupne vsem kulturam, saj so ukoreninjene v sami naravi človeka [...]. Zato je potrebno ljudi spodbujati, da bi se zavedali teh skupnih vrednot, s čimer hranimo prav to imanentno univerzalno kulturno »zemljo«, ki rojeva možnost plodnega in konstruktivnega dialoga.« Odprtost za višje vrednote, ki so skupne vsemu človeštvu in ki temeljijo na resnici, pravici, miru, dostojanstvu vsakega človeka, odprtosti za presežno, svobodi misli, vesti in veroizpovedi, nakazuje na idejo o kulturi, ki prispeva k širšemu zavedanju človeštva. To pa nasprotuje težnjam po izgradnji majhnih, introvertiranih svetov, zaprtih same vase, ki so se pojavljale skozi zgodovino.

3.2 Teološki temelji

34. Če človeška bitja definiramo na podlagi njihovih odnosov do drugih človeških bitij in do narave, še ne dobimo popolnega odgovora na neizogibno temeljno vprašanje: *kdo dejansko je človek?* Krščanska antropologija umešča bistvo vsakega človeka

in njegovo zmožnost ustvarjanja kulture v njegov obstoj, naravo, vse kar določa človeka, ustvarjenega po podobi in sličnosti Boga, občestva Svete Trojice. Vztrajna božja pedagogika se nam je razodela prav s stvarjenjem sveta. Preko zgodovine odrešenja je Bog vzgajal svoje ljudstvo k zavezi, oziroma k živemu odnosu, ter k odprtosti za vse ljudi. Ta zaveza ima svoj vrhunec v Jezusu, ki jo je s svojo smrtjo in vstajenjem naredil za »novo in večno«. Od tega trenutka dalje nas Sveti Duh vztrajno opominja na poslanstvo, ki ga je Kristus zaupal svoji Cerkvi: »Pojdite in naredite vse narode za moje učence [...], učite jih izpolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal« (prim. Mt 28, 19–20).

»Vsak človek je poklican k občestvu zaradi svoje narave, ki je ustvarjena po božji podobi (cf. 1 Mz 1, 26–27). Tako torej znotraj sfere biblične antropologije človek ni izoliran posameznik, ampak oseba, relacijsko bitje. Občestvo, h kateremu je človek poklican, zmeraj vključuje dve dimenziji: navpično (občestvo z Bogom) in vodoravno (občestvo z ljudmi). Bistveno je, da občestvo razumemo kot božji dar, kot sad božanskega hotenja, izpolnjenega v velikonočni skrivnosti.«

35. Navpična os občestva med posameznikom in Bogom se pristno udejani, ko hodimo po Poti, ki je Jezus Kristus. »Le v skrivnosti učlovečene Besede se razkrije skrivnost človeka, [...] Kristus [...] se v celoti razodeva ljudem in njegov klic je jasen.« Hkrati ta navpična os raste v Cerkvi, ki je »v Kristusu kot zakrament ali kot orodje in znamenje tesne povezanosti z Bogom in enotnosti celega človeštva. »V luči bogastva Kristusovega odrešenja se rušijo zidovi med različnimi kulturami. Božja obljuba v Kristusu je sedaj postala daritev za človeštvo [...], ki se širi kakor dediščina, namenjena prav vsakemu izmed nas. Prav vsak je poklican v Kristusu k udeleženi v enotnosti družine božjih otrok, ne glede na izvor ali izročilo, ki mu pripada«

36. Vodoravna os občestva, h kateremu so ljudje poklicani, pa se udejanja v medosebnih odnosih. Z dozorevanjem njihove identitete posamezniki taka razmerja pričnejo živeti vse bolj pristno. Razmerja z drugimi ljudmi in z Bogom so zato bistvena, saj ljudje skozi njih povečajo svojo osebno vrednost. Prav tako razmerja med ljudmi, kulturami in narodi utrdijo in okrepijo tiste, ki v to razmerje vstopajo. »Človeška skupnost namreč posameznika ne posrka vase, pri čemer bi mu uničila njegovo samostojnost in neodvisnost, kar se dogaja v različnih oblikah totalitarizma, ampak ga vse spoštuje in ceni, ker je razmerje med *posameznikom in skupnostjo* razmerje med dvema celotama. Tako kot družina ne zaduši identitet posameznih članov, kot se Cerkev veseli vsake nove stvaritve (Gal 6, 15; 2 Kor 5, 17), ki se z vsakim svetim krstom pridružuje njenemu živemu Telesu, tudi enotnost člo-

veške družine ne zaduši identitet posameznikov, ljudi in kultur, ampak jih naredi še bolj očitne ter jih še tesneje poveže v njihovi temeljni raznolikosti.«

37. Globoko izkustvo medkulturnih odnosov je na enak način kakor razvoj človeka moč doseči le v luči vključevanja posameznikov in ljudi v *eno človeško družino*, ki temelji na solidarnosti ter na temeljnih vrednotah pravice in miru. »Ta perspektiva je na presenetljiv način osvetljena z razmerjem med osebami Svete Trojice znotraj enega Bistva. Sveta Trojica predstavlja absolutno enotnost, v kolikor so te tri božanske osebe doumete kot čista relacionalnost. Recipročna transparentnost med božanskimi osebami je končna, vez med njimi pa je popolna, saj vzpostavljajo edinstveno in absolutno enotnost. Bog nas želi vključiti tudi v to občestvo: »da bi bili eno, kakor sva midva eno« (Jn 17, 22). Prav Cerkev pa je znamenje in orodje te enotnosti. Tako se razmerja med človeškimi bitji skozi zgodovino bogatijo in plemenitijo preko tega božanskega utelešenja. V *luči razodete skrivnosti Svete Trojice* spoznamo, da prava odprtost ne pomeni izgube osebne identitete, ampak globoko prepletanje.« Osnovo, ki jo krščansko izročilo daje enotnosti človeštva lahko najprej najdemo v metafizični in teološki interpretaciji »*humanuma*«, katerega bistveni element je relacionalnost.

3.3 Antropološki temelji

38. Pristno medkulturno dimenzijo lahko dosežemo zahvaljujoč njenemu antropološkemu temelju. Srečanje z drugim se pravzaprav vedno zgodi med dvema posameznikoma iz mesa in krvi. Kulture zavzemajo življenje in se nenehno obnavljajo, vse to pa se prične s srečanjem z drugo osebo. Izstopiti iz sebe in pogledati na svet z druge perspektive ne pomeni zanikanja samega sebe, ampak ravno nasprotno, je celo potrebno za krepitev lastne identitete. Z drugimi besedami, globalizacija in soodvisnost ljudstev in kultur mora biti osredotočena na človeka. Konec ideologij preteklega stoletja ter širjenje sodobnih ideologij, ki so zaprte za transcendentalno in religiozno realnost, kažejo na to, kako močna je potreba po ponovnem obravnavanju vprašanja o človeku in kulturah. Ne moremo zanikati, da se ljudje našega časa, pa čeprav so uspešni na številnih področjih, ne spopadajo s hudimi težavami pri soočanju z vprašanjem kdo dejansko so. Drugi vatikanski koncil je zelo dobro opisal to situacijo: »O sebi je [človek] imel, in še zmeraj ima, številna različna in nasprotujoča si mnenja. V tem svojem razmišljanju se pogosto povzdiguje v absolutno merilo vseh stvari ali pa se ponižuje vse do točke obupa. Rezultat tega pa sta dvom in tesnoba« Najpomembnejši pokazatelj te izgube je osamljenost današnjega človeka. »Ena izmed najtežjih oblik revščine, ki jo človek lahko izkusi,

je osamljenost. Če поблиžje pogledamo druge oblike revščine, vključno z materialnimi oblikami, vidimo, da jih poraja osamljenost, neizpolnjena potreba po biti ljubljen ter nezmožnost za razdajanje ljubezni. Revščina pogosto nastane zaradi zavrnitve božje ljubezni, zaradi človekove temeljne in tragične težnje po zapiranju vase v prepričanju o lastni samozadostnosti ali dojemanju samega sebe kot nekaj nepomembnega in minljivega, kot »tujca« v naključnem vesolju. Človek je odtujen, ko je sam, ko je ločen od realnosti, ko preneha misliti in verjeti v temelje. Vse človeštvo je odtujeno, ko vse preveč zaupa le v človeške načrte, ideologije in lažne utopije. Človeštvo je dandanes med seboj sicer veliko bolj povezano kakor v preteklosti. Ta skupni občutek bližine pa mora prerasti v pravo občestvo. *Razvoj narodov je odvisen predvsem od prepoznavanja, da je človeštvo ena družina*, ki skupaj deluje v pravem občestvu, ne pa le skupina subjektov, ki slučajno bivajo drug ob drugem.«

39. Zatorej je za ustrezno vzpostavitev medkulturnih odnosov nujno potrebno upoštevati antropološke temelje. Kot izhodiščna točka naj bo dejstvo, da so človeška bitja v svoji najintimnejši naravi *relacijska bitja*, ki ne morejo živeti niti razvijati svojih potencialov izven odnosa z drugimi. Ljudje niso le posamezniki, samozadostne entitete, ampak se odpirajo in rastejo k temu, kar je drugačno od njih. Človek je oseba, bitje v razmerju, ki razumeva samega sebe v odnosu do drugih, ti odnosi pa dosežejo še globljo raven, če temeljijo na ljubezni. Vsak posameznik hrepeni po ljubezni, da bi bil v celoti izpolnjen, po ljubezni ki jo tako prejema, kakor daje. »Človek ne more živeti brez ljubezni. Brez ljubezni človek ostane bitje, ki je nezmožno razumeti samo sebe, njegovo življenje je brez smisla, če se mu ljubezen ne razodene, če je ne sreča, če je ne izkusi in vzame za svojo, če ni intimno dejaven v njej ... v tej dimenziji človek zopet najde veličino, dostojanstvo in vrednost človeštva.«

40. Ideja o ljubezni je v različnih oblikah spremljala zgodovino različnih kultur. V antični Grčiji je bil najpogosteje uporabljeni izraz *eros*, ljubezen kot strast, ki so jo povezovali s čutnim poželenjem. Uporabljala pa sta se tudi izraza *philia*, ki so jo razumeli kot prijateljska ljubezen, in *agape*, ljubezen, ki se daje zaradi sebe same. Biblično in krščansko izročilo poudarjata daritveni vidik ljubezni. Preko in mimo vseh teh razlikovanj pa lahko v kontekstu ljubezni najdemo globoko enotnost v raznolikosti, ki sili ljudi k »sedanjemu eksodusu, k izhodu iz vase zaprtega jaza k njegovi osvoboditvi v darovanju in ponovnem odkrivanje samega sebe, ki vodi v odkrivanje Boga.«

41. Ljubezen, osvobodjena egoizma, je pot *par excellence* k bratstvu in vzajemni pomoči, ki vodi do popolnosti med ljudmi. Ljubezen je neustavljiva želja, vtkana v naravo vsakega človeka na zemlji. Če človek ne prejema ljubezni, zapade v nesmiisel in obup, kar lahko vodi v destruktivno vedenje. Ljubezen, resnična plemenitost posameznika, presega njegovo pripadnost kateri koli kulturi, etnični skupini, družbenemu sloju ali položaju. Je najmočnejša in najpristnejša vez h kateri stremi vse človeštvo. Posameznike med seboj združuje, jih spodbuja v medsebojnem poslušanju, izkazovanju pozornosti ter spoštovanju. Lahko bi rekli, da je ljubezen metoda in cilj življenja kot takega. Je pravi zaklad, ki so ga na različne načine in v različnih okoliščinah našli in o njem pričali misleci, svetniki, verniki in karizmatične osebe, ki so skozi stoletja s svojim življenjem dajali zgled požrtvovalnosti, vzvišene in nujne poti do duhovne in družbene spremembe in preнове.

3.4 Pedagoški temelji

42. Zgoraj omenjeni teološki in antropološki temelji predstavljajo trdne temelje za pristno medkulturno pedagogiko, ki je zaradi svoje narave neločljivo povezana z razumevanjem človeka kot osebe. Tako torej v stik ne vstopajo kulture, ampak osebe; osebe, ki so ukoreninjene v svoji lastni zgodovini in odnosih. Zato je razumevanje medosebnih odnosov osnovna pedagoška paradigma ter sredstvo in zaključek razvoja osebne identitete. Ta paradigma razvija idejo dialoga, ki ga ne dojema kot nekaj abstraktnega ali ideološkega, ampak zaznamovanega s spoštovanjem, razumevanjem in vzajemnim služenjem. Črpa iz ideje dinamične kulture, umeščene v zgodovino, in nasprotuje umeščanju ljudi v neke vrste »kulturne kletke«. In nenazadnje se tudi zaveda, da relativnosti kultur ne moremo enačiti z relativizmom, saj slednji razlike sicer spoštuje, vendar jih sočasno tudi ločuje v avtonomne kozmose kot izolirane in neprepustne entitete. Naša paradigma torej z vsemi svojimi sredstvi podpira kulturo dialoga, razumevanja in vzajemnega preoblikovanja v doseganju skupnega dobrega.

43. S te perspektive razumevanje medkulturnih odnosov ni niti diferencialistično niti relativistično. Namesto tega kulture vidi vpete v moralni red, v katerem kot temeljna vrednota prevladuje predvsem človek. Prepoznavanje teh osnovnih dejstev pomaga ljudem različnih kulturnih univerzumov, ki prihajajo v stik, premagovati začetne občutke tujosti. Tukaj pa ne gre le za vzajemno spoštovanje, ampak vse to prepoznavanje subjekte še spodbudi, da se pričnejo ukvarjati s svojimi predsodki, se pogovarjati o medsebojnih stališčih ter jih skušajo tudi razumeti.

44. S pedagoškega stališča je za obravnavanje tako težkega vprašanja potreben pogum in trud, da se vedno bolj zavedamo te kompleksne in v svojem bistvu multikulturene realnosti. Še posebej pa mora razprava dobiti tudi različne ubeseditve, da bi lahko še intenzivneje in širše iskala skupno idejo vzgoje in izobraževanja. Išče-mo idejo o vzgoji k medkulturnemu dialogu, ki ga razumemo kot potovanje posameznika k temu, kar mora postati. Pri tem pa sam dialog in vzajemno vseživljenjsko učenje vidimo kot odločilna dejavnika ne tej poti.

4. Katoliška vzgoja in izobraževanje v luči medkulturnega dialoga

4.1 Prispevek katoliške vzgoje in izobraževanja

45. Kulture, ki sodelujejo v medsebojnem dialogu, so kot luč, ki osvetljuje, osmišlja in vodi vsa prizadevanja za reševanje in odpravo delitev. V okviru vzajemnega učenja moramo vedeti, kako se podrobneje pričeti ukvarjati z dialektiko, ki jo je sprožilo nekaj osnovnih življenjskih in kulturnih kategorij (»konflikt/srečanje«, »zaprtost/odprtost«, »monolog/dialog«, itd.).

V tem vzgojno-izobraževalnem procesu mora biti iskanje miroljubnega sobivanja, ki posameznike bogati, zasidrano v najširšem razumevanju človeka. Vsako človeško bitje mora biti zaznamovano z neprestanim iskanjem samotranscendence, ki je ne smemo razumevati le kot psihološko in kulturno prizadevanje za nadomestitev vseh oblik egocentrizma in etnocentrizma, ampak tudi kot duhovno in religiozno gorečnost v harmoniji z razumevanjem celovitega in transcendentnega razvoja tako posameznika kot tudi družbe.

46. Zatorej morajo skupnosti, ki svoj navdih črpajo iz vrednot katoliške vere (družine, šole, skupine, mladinske organizacije, itd.), ustvariti prostor za uresničevanje vzgoje in izobraževanja, ki resnično temeljita na človeku, v skladu s krščansko humanistično kulturo in izročilom. S tem posameznik kot »oseba v občestvu« dobi novo obvezo, njegova pripadnost družbi pa pridobi nov pomen. Iskanje družbe svobodnih in enakih posameznikov nedvomno skriva nevarnost za nastanek velikega nenadzorovanega konflikta in dvoumnosti.

Poleg tega izredno pomembna vez med posamezniki, ki skupaj tvorijo družbo ali skupnost »zahteva *globljo kritično oceno kategorije odnosov*. Družbene znanosti te naloge ne morejo prevzeti same. Če namreč želimo pravilno razumeti človekovo transcendentno dostojanstvo, jim morajo na pomoč priskočiti tudi discipline kot so metafizika in teologija.«

V luči skrivnosti troedinega Boga moramo medosebne odnose dojemati ne le skozi procese komunikacije, ampak kot Ljubezen, saj ti odnosi predstavljajo temeljni zakon Bivanja. Ta ljubezen ni nekaj splošnega, medlega, vezana zgolj na emocije, pri njej preprosto tudi ne gre za nekakšno udobje ali pravila dajanja in prejemanja.

Je zastonjska, močna in velikodušna, je kot ljubezen, s katero je ljubil Jezus Kristus. V tem pomenu je ljubezen želja po spodbujanju, je zaupanje v sočloveka in posledično tudi temeljno vzgojno-izobraževalno dejanje.

47. Koncept »ljubezni« pri vzgoji in izobraževanju neposredno namiguje na koncepta »daru« in »vzajemnosti«, ki sta temeljna vidika same vzgoje in izobraževanja. Šole, učenci, učitelji, družine in celotna širša skupnost bi morali spodbujati ta tok ljubezni, ki teče zdaj na eno, zdaj na drugo stran. Za zaključek lahko izpostavimo dve gibanji: gibanje od ljubezni, ki jo prejmemo ter gibanje k ljubezni, ki jo dajemo. Tukaj vzajemnosti ne razumemo preprosto kot nek rezultat ali končni izid, ampak najprej kot spodbuden korak vzgojitelja, ki je poklican k temu, da zmeraj ljubi prvi.

Te koncepte bo za namene spodbujanja pedagogike v občestvu potrebno znova pogumno preučiti. Cilj tega je doseči vzgojno-izobraževalni ideal, ki vzgojiteljem omogoča, da v očeh mladih postanejo verodostojni pričevalci. Slediti mora razmislek o pomembnih vezeh, ki združujejo »ljubezen do vzgoje in izobraževanja« in »vzgojo k ljubezni«. Ti dve ideji sta bistveni in neločljivo povezani. V tem okviru tako vzgojitelj kakor učenec zreta v smeri dobrega, v smeri spoštovanja in dialoga.

4.2 Prisotnost v šolah

48. To idejo je izpostavil Janez Pavel II., ko je v duhovnosti občestva videl najpomembnejši izziv za kulturo, vsakdanje življenje, družino, šolo in Cerkev.

Pred vsemi drugimi pobudami mora med posamezniki in skupinami vladati duh enotnosti. To je perspektiva, v kateri vsaka vrednota najde svoj temelj. To je živi element, ki tvori osnovo vseh ostalih elementov. To ni le duhovni izziv, ampak tudi kulturni, obenem pa nagovarja vse ljudi dobre volje. Zatorej morajo katoliški vzgojitelji, učitelji in učenci katerih koli šol, ki so združeni v isti umetnosti ljubezni, sprejeti tudi to povabilo.

49. Skupnosti torej ne izgrajuje in ne ohranja noben zakon ali pravna oblika. Bolje rečeno, duh zakona ustvarja aktivne in odgovorne državljane v popolnoma enaki meri, v kateri je zakon v službi skupnega dobrega in vsakega posameznika postavlja v položaj recipročnosti. Zatorej je identiteta skupnosti zrela v tolikšni meri, v kolikor nenehno in zvesto skuša prenoviti vrednote sodelovanja in solidarnosti.

50. Šolam je zaupana velika odgovornost za medkulturno vzgojo in izobraževanje. V času šolanja se tako učenci znajdejo v stiku z različnimi kulturami, pri čemer potrebujejo ustrezna orodja, da te kulture razumejo in jih povežejo s svojo lastno

kulturo. Šole morajo biti odprte za srečevanja z drugimi kulturami. Njihova naloga je podpirati posameznike k razvoju identitete z zavestjo o njenem bogastvu ter pomenu kulturnega izročila.

S pedagoškega in medkulturnega stališča je največji dar, ki ga katoliška vzgoja in izobraževanje lahko dasta šoli, prav pričevanje. Katoliške šole izpričujejo obnavljajočo se osebno mrežo odnosov, ki najde svoj obstoj med poloma osebne identitete in drugačnosti. To mrežo zaznamuje dinamičen proces tako med odraslimi (učitelji, starši, vzgojitelji, odgovornimi osebami ustanov, itd.), kakor tudi med učitelji in učenci ter med učenci - brez kulturnih, spolnih, družbenih in verskih predsodkov.

4.3 Kjer je svoboda do izobraževanja odvzeta

51. Na mnogih predelih sveta je zaradi političnih in kulturnih razlogov izvajanje katoliškega šolstva večkrat onemogočeno. Včasih je prisotnost katoliških šol, ali na splošno kar katoliške vere, zelo omejena in se sooča z nasprotovanjem. Ni problem zahtevati svoje pravice, v tem primeru torej pravice do svobodnega poučevanja in šolanja. Veliko težje je namreč oblikovati pravilen pristop, izraziti svoje potrebe ter predstaviti kulturno ponudbo, ki bo obogatila vsakega posameznika. Zato se moramo vprašati: kaj lahko katoliška vzgoja in izobraževanje ponudita v tovrstnih situacijah?

V osnovi moramo v drugih pričeti prepoznavati prav tiste želje, ki jih najdemo v mnogih religijah in kulturah in ki jih povzema pomembno vodilo, ki mu pravimo zlato pravilo človeštva: »Ne stori drugemu tega, česar ne želiš, da bi drugi storili tebi!« To je moralni zakon in je bistvenega pomena za družbeno življenje. Ljubezen moramo nuditi vsem. To je izvir nove civilizacije, prave humanizacije človeštva, nasprotne egoističnim nagnjenjem k nasilju in vojni.

52. To je novost na področju vzgoje in izobraževanja in izhaja tudi iz krščanske pedagogike, utemeljene na Jezusovih besedah: »da bi bili vsi eno« (Jn 17, 21). To je srce vsega krščanstva, prinašalec Božje skrivnosti, ki je Bitje v odnosu, čisto dejanje ljubezni. Prav tukaj najdemo novost evangelija. Njegovo polno sprejemanje vsega nedvomno vpliva na vero, vendar njegovi učinki spreminjajo tudi pomen vsakega srečanja med posamezniki, skupinami, kulturami in ustanovami.

53. Le duh iskanja enotnosti lahko ohrani družbeni red. To je solidarnost v vseh pomenih: verska, politična, družbena, gospodarska in poklicna. To je alternativa stanju nenehnega rivalstva, ki ljudi obsoja na še večjo izoliranost, kljub temu da živijo v globaliziranem svetu, saj jih namreč le-ta obsoja na vse večjo ravnodušnost tako do Boga, ki ga oznanja krščanstvo, kakor do kakršne koli oblike Absolutnega.

Tako so torej mladi oropani kulture in vere, njunega pravega pomena ter ustreznega cilja, h kateremu bi stremeli. S tem svoje življenje na različne načine izpostavljajo nevarnosti razčlovečenja. V teh številnih »pionirskih« situacijah, ko je vera vsak dan postavljena pred preizkušnjo, je danes bolj kot kadar koli prej evangelij tisti, ki pluje proti toku in zavrača trenutne trende. Vrhunec, največji dar, je dar samega sebe, dati življenje za druge tam, kjer sta pravica in resnica zatirani.

54. Zato je potrebno v teh različnih kontekstih (ateizem, fundamentalizem, relativizem, sekularizem) zopet postaviti nazaj v središče to, kar je najpomembnejše: vrednote. Tukaj gre v prvi vrsti za skladno pričevanje, za darovanje samega sebe, za sposobnost iskanja odpuščanja in zmožnost odpuščati. Vendar nas pri tem ne sme voditi razkazovanje ali lažno moraliziranje, ampak ljubezen, saj le tako pripomoremo k izgradnji sveta.

Obstaja »pomembno antropološko dejstvo: želja vsakega človeka, da bi delil z drugimi svoje dobrine. Posredovanje Veselega Oznanila v veri je naloga tovrstne komunikacije«, to pa je še posebej v korist tistim, »ki v tem svetu živijo v velikem duhovnem pomanjkanju, da bi spoznali resnični Božji obraz in prijateljstvo z Jezusom Kristusom. Bog naj nas spremlja na tej poti. Resnično, »nič ni lepšega kot to, da nas evangelij preseneti s srečanjem s Kristusom. Nič ni lepšega kot to, da ga poznam in drugim pripovedujem o svojem prijateljstvu z Njim.«

5. Prispevek katoliških šol

5.1 Odgovornost katoliških šol

55. Katoliške šole prispevajo pomemben delež na področju vzgoje in izobraževanja. V sodobnem družbenem kontekstu pa se od njih tudi vse več pričakuje. Vendar to ni lahka naloga, za nameček pa se ob tem soočajo še z vedno večjimi ovirami. Katoliške šole opažajo vedno večjo prisotnost učencev različnih narodnih in verskih pripadnosti. V mnogih državah po svetu večina učencev pripada drugim veroizpovedim, zato je razprava o medverskem srečanju sedaj neizogibna. Da se ne bi omejevali le na »identitete« kot cilj sam po sebi, mora vzgojno-izobraževalna pedagogika upoštevati rastočo večreligijsko komponento družbe, poznati različne vere ter vzpostaviti dialog tako z njimi kakor tudi z neverniki.

56. Pomembno je, da se katoliške šole zavedajo nevarnosti, ki se lahko pojavi, če pozabijo na prave razloge svojega obstoja. To se lahko zgodi na primer, ko se nepremišljeno prilagodijo pričakovanjem družbe, zaznamovane z individualizmom in tekmovalnostjo. Do tega lahko pride tudi, če podležejo birokratskemu formalizmu, potrošniškim zahtevam družin ali brezobzirnemu iskanju zunanje potrditve. Katoliške šole so s svojo pedagogiko, ki jo navdihuje evangelij, poklicane k skrbnemu pričevanju *a fortiori* v kulturi, ki zahteva naj bodo šole nevtralne in naj odstranijo vse, kar je povezano z religijo na področju vzgoje in izobraževanja. Katoliške šole zato ker so katoliške, niso omejene na nekakšen nejasen krščanski navdih ali idejo, ki temelji na človeških vrednotah. Odgovorne so, da katoliškim študentom posredujejo predvsem trdno znanje o veri in možnost rasti v osebni povezanosti s Kristusom in Cerkvijo. »Ena od temeljnih človekovih pravic, ki se nanaša tudi na mednarodni mir, je pravica posameznikov in skupnosti do verske svobode [...]. Vse bolj je pomembno, da se za to pravico ne zavzemamo le z negativnega stališča, torej kot *svoboda od* – na primer, od obveznosti in prisile glede izbire lastne vere –, ampak tudi s pozitivnega gledišča, kot *svoboda za*, torej za izpovedovanje lastne vere, za oznanjevanje in posredovanje njenega nauka, za sodelovanje pri vzgojno-izobraževalnih in dobrodelnih dejavnostih, za opravljanje socialne pomoči, kar omogoča, da se verski koncepti prenesejo v prakso, obstajajo in delujejo

kot družbeni organizmi, urejeni po njim lastnih doktrinarnih načelih in institucionalnih smotrih.«

57. Glavna odgovornost katoliških šol je pričevanje. V mnogih situacijah, ki jih ustvarjajo različne kulture, mora biti krščanska prisotnost zavestno in zelo jasno izražena, vidna in otipljiva. Danes so se katoliške šole zaradi pospešenega procesa sekularizacije znašle v situaciji, ko morajo svoje misijonsko poslanstvo izvajati celo v državah s starodavno krščansko tradicijo. Prispevek katoliške Cerkve k vzgoji in izobraževanju in medkulturnemu dialogu se nanaša na osrednjo vlogo človeka, ki gradi svojo identiteto v odnosu z drugimi. Katoliške šole morajo v Jezusu Kristusu iskati jedro svoje antropološke in pedagoške paradigme. Uporabljati morajo »slovnico dialoga«, vendar ne kot tehnično sredstvo, ampak kot način povezovanja z drugimi. Katoliške šole morajo razmišljati in razpravljati o svoji identiteti, ker to, kar lahko dajo, je prvenstveno to, kar same so.

5.2 Vzgojno-izobraževalna skupnost kot izkušnja medkulturnih odnosov

58. Vzor, h kateremu morajo stremeti šolske strukture, je *vzgojno-izobraževalna skupnost*, prostor, kjer razlike sobivajo v harmoniji. Šolska skupnost je prostor srečevanja in spodbujanja k sodelovanju. Vstopa v dialog z družino, ki predstavlja primarno skupnost, h kateri pripadajo učenci. Šola mora spoštovati kulturo družine. Pozorno mora prisluhniti potrebam in pričakovanjem posameznikov, ki se obračajo nanjo. Tako lahko šola postane resnična izkušnja medkulturnih odnosov; odnosov, ki ne ostanejo le na papirju, ampak se prenesejo v vsakdanje življenje.

59. Družbe in šole, ki so svetovno nazorsko nevtralne ter ne posredujejo nikakršnih vrednot, ne morejo razvijati sodelovanja. Enako velja tudi za obratno situacijo: tudi tiste družbe in šole, ki so prežete s fundamentalističnimi stališči, ne ustvarjajo ugodnih pogojev za razvoj sodelovanja. To sodelovanje uspeva le v vzdušju dialoga in vzajemnega spoštovanja v vzgojno-izobraževalnem okolju, kjer je vsem omogočeno, da v polnosti razvijajo svoje sposobnosti, ter kjer si vsi prizadevajo za skupno dobro. Tako se lahko razvije vzdušje vzajemnega zaupanja, razpoložljivosti za drugega, poslušanja in plodnih izmenjav, ki mora zaznamovati prav vsa obdobja izobraževanja. Pouk, ki daje poudarek tako na izražanju življenja kakor tudi mišljenja, je pripravljen, da lahko ustvarja nenehen dialog med učitelji in učenci. V takšnih okoliščinah učenci znatno več prispevajo k skupnemu iskanju znanja,

s sodelovanjem učiteljev različnih disciplin pa se ustvarjajo tudi ugodni pogoji za izvajanje interdisciplinarnega poučevanja.

60. V šolah, ki jih razumemo kot vzgojno-izobraževalne skupnosti, imajo družine najpomembnejšo vlogo. Katoliške šole cenijo njihovo vrednost in spodbujajo njihovo udeležbo pri vzgojno-izobraževalnih procesih, kjer lahko družine prevzamejo različne oblike soodgovornosti. Čeprav nekatere družine živijo v težkih okoliščinah in starši včasih ne upoštevajo navodil šole, so družine še zmeraj nepogrešljiva referenca, nosilci dragocenih virov. »Partnerski odnos med katoliško šolo in družinami učencev se mora nadaljevati ter se še okrepiti, vendar ne le z namenom, da bo sposobno biti kos akademskim problemom, ki lahko nastopijo, ampak predvsem za doseganje šolskih vzgojno-izobraževalnih ciljev.

5.3 Program za vzgojo in izobraževanje k medkulturnem dialogu

61. Vzgoja in izobraževanje, ki ju posredujejo katoliške šole, izhajata iz pričevanja za evangelij in svobodne ter odprte ljubezni za vse ljudi. Oblikovati želita medkulturni pristop v vseh šolskih okoljih: v odnosih med posamezniki, pri obravnavanju človeškega znanja kot celote, v različnih akademskih disciplinah in v vključevanju vsakega posameznika in njegovih pravic.

Nujno potreben pogoj za sodelovanje je odprtost za pluralnost in razlike. Izkušnje kažejo, da katoliška religija ve, kako srečevati in spoštovati različne kulture. Ljubiti moramo vse ljudi in tudi njihove kulture. Katoliške šole so poklicane k medkulturnosti.

62. Program katoliških šol predvideva srečevanje in združevanje učenja in življenja v pravem harmoničnem vzdušju. To vzdušje učencem omogoča kakovostno izobraževanje, ki ga bogati raziskovalno delo na različnih področjih znanja, učenci pa lahko ob tem črpajo iz izvira modrosti, ki izhaja iz prav posebnega konteksta: iz življenja, ki ga napolnjuje evangelij. Tako ni nobene nevarnosti, da bi pri spodbujanju celostne vzgoje in izobraževanja posameznikov zašli na stran pota. »Šola je eden od vzgojno-izobraževalnih okolij, v katerem posameznike učimo, kako živeti, kako postati zrela, odrasla oseba, ki lahko potuje, samostojno hodi po poteh življenja [...]. To okolje ne vpliva le na razvoj umskih sposobnosti, ampak tudi na celostni razvoj vseh vidikov posameznikove osebnosti.«

63. Glavna področja vzgojno-izobraževalnega programa so naslednja:

Kriterij katoliške identitete. Cilj vseh oblik katoliških šol je živeti v zvestobi svojemu vzgojno-izobraževalnemu poslanstvu, ki temelji na Kristusu. »Vsem članom šolske skupnosti je skupna krščanska vizija in prav to naredi šolo za »katoliško«. Vzgoja in izobraževanje zvesto sledita načelom evangelija, saj le-ta predstavlja del notranje motivacije in končnega cilja šole.« Ta jasno opredeljena identiteta osmišlja tudi ostale odgovornosti šole.

Izgradnja skupne vizije. Vzgoja in izobraževanje sta lahko posameznikom v pomoč, da v sebi odkrijejo, kaj je tisto zares bistveno in univerzalno. Tako jih z vsemi njihovimi razlikami povezuje v enotnost. Dandanes je vloga vzgoje in izobraževanja prav spodbujanje dialoga, ki kakor nekakšen »prevajalec« omo- goča komunikacijo med različnimi ljudmi, ko »prevaja« njihove različne nači- ne razmišljanja in čutenja. Vendar tu ne gre le za vodenje in usmerjanje dialoga kot procesa ali metode, ampak predvsem za poglobljanje v svojo lastno kul- turo ob stiku z drugimi kulturami. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da di- alog ljudem pomaga pri poglobljanju vase in dojemanju samega sebe v skladu s perspektivo »odprtosti do človeštva.«

Utemeljena odprtost do globalizacije. Vzgojno-izobraževalna skupnost, kot na primer šola, posameznikov ne sme vzgajati k ozkoglednosti. Namesto tega mora učencem ponuditi ustrezno znanje za razumevanje trenutnega stanja, v katerem se je znašel človek kot državljani celotnega planeta, stanje, ki ga zaznamujejo šte- vilni odnosi in soodvisnosti.

Vsi ljudje si prizadevajo oblikovati močne osebne identitete, ki si med seboj ne nasprotujejo. Zavedanje svoje lastne tradicije in kulture je izhodišče, iz ka- terega lahko nato vzpostavimo dialog in spoznamo enakovredno dostojanstvo drugega.

Samozavedanje se razvija na podlagi nenehnega premišljevanja o lastnih izkušnjah, o svojem vedanju ter samozavesti s pomočjo kognitivnih strategij in oblikovanja izven egocentrizma.

Vrednote drugih kultur in religij je potrebno spoštovati in razumeti. Šole mo- rajo postati prostor pluralizma, kjer se posameznik nauči pogovarjati o pome- nih, ki jih ljudje različnih religij pripisujejo svojim odgovarjajočim znamenjem.

To omogoča, da si posamezniki lahko med seboj delijo univerzalne vrednote kot so solidarnost, strpnost in svoboda.

Vzgjajamo in izobražujemo k solidarnosti in odgovornosti. Šole ne smejo delovati periodično, ne smejo biti povsem umeten prostor, namenjen izključno razvijanju kognitivnih dimenzij posameznika. Šole morajo prevzeti odgovornost za usmerjanje učencev k razumevanju družbene in kulturne situacije, ob tem pa morajo upoštevati, da vsak posameznik potrebuje svoj čas, da dozori in odraste, obenem pa spoštovati tudi njihovo osebno svobodo. Šole morajo tudi spodbujati učence k prevzemanju odgovornosti za izboljšanje tovrstnih situacij. Potrebno je poudariti, da šole ne nosijo odgovornosti zgolj za izobraževanje, ampak segajo veliko dlje, saj pristopajo do posameznika kot celote ter se posvečajo vsem človeškim izkustvom. Šole skrbijo tudi za številne druge vidike življenja učencev, tako neformalne (praznovanja, zabave, itd.), formalne (predstavitve gostujočih predavateljev, različne razprave, itd.), kakor tudi religiozne (liturgija, duhovnost, itd.).

5.4 Učni načrt kot izraz identitete šole

64. Preko učnega načrta šolska skupnost izrazi svoje cilje, vsebino poučevanja ter sredstva, s katerimi bo to vsebino učinkovito posredovala svojim učencem. V učnem načrtu se kaže kulturna in pedagoška identiteta šole. Oblikovanje učnega načrta predstavlja eno izmed najzahtevnejših nalog, saj je pri tem potrebno natančno določiti, na katerih vrednotah bo šola temeljila, kaj je tisto, kar se bo pri posameznih predmetih še posebej poudarjalo in spodbujalo, ter sprejeti vrsto drugih pomembnih odločitev.

65. S proučevanjem učnega načrta katoliške šole še bolj poudarijo svoje posebnosti, ki jih predstavlja prav njihov poseben način služenja posameznikom, pri čemer si pomagajo z različnimi kulturnimi orodji. Le tako bodo šolski programi lahko usklajeni z izvornim poslanstvom šole. Ne moremo se zadovoljiti zgolj z najnovejšimi načini izobraževanja, ki le odgovarjajo na zahteve vselej spreminjajoče se gospodarske situacije. Katoliške šole razmišljajo širše, izven okvira svojih učnih načrtov, ter v središče postavljajo posameznike, ki iščejo svoj smisel. To je referenčna vrednota, v luči katere so različne akademske discipline pomemben vir in pridobivajo na vrednosti do te mere, da postanejo orodje vzgoje in izobraževanja. S te perspektive nobena vsebina ni nevtralna, prav tako kakor ni nevtralen tudi noben način poučevanja.

66. Omenili smo že, da živimo v družbi, ki temelji na znanju. Vendar pa so katoliške šole poklicane k spodbujanju družbe, ki bi temeljila na modrosti, obenem pa morajo iti tudi preko tega znanja in vzgajati ljudi k razmišljanju ter kritični presoji dejstev v luči vrednot. Posameznike vzgajajo k prevzemanju odgovornosti in dolžnosti ter k izvajanju aktivnega državljanstva. Posebno mesto med širokim naborom znanja, ki ga posredujejo katoliške šole, nedvomno pripada znanju o različnih kulturah. Katoliške šole posebno pozornost namenjajo srečevanju učencev z različnimi kulturami ter jih spodbujajo k primerjanju različnih kulturnih stališč. Učni načrt mora biti učencem v pomoč pri razmišljanju o velikih problemih našega časa, posebno o tistih, kjer so težki pogoji bivanja velikega dela človeštva očitnejši. To vključuje neenakomerno porazdelitev virov, revščine, krivice in kratenja človekovih pravic. Razširjenost revščine kliče po temeljitem razmisleku o fenomenu globalizacije ter nas spodbuja, da na revščino v vseh njenih oblikah pričnemo gledati s širšega in naprednejšega vidika, pri tem pa upoštevati tudi vzroke za njen nastanek.

67. Dober učni načrt lahko spoji teoretični pouk s predstavitvami ustreznih predavateljev, ki življenjske izkušnje predstavijo v luči pogleda na svet s stališča vere. Dobro sestavljen učni načrt zajema tudi praktične izkušnje, preko katerih posamezniki prevzemajo in si delijo odgovornost.

Ta dva pola sta usmerjena drug proti drugemu: pouk preko predstavitve življenjskih izkušenj postane še bolj poučen, znanje tako postane izkušnja in izkušnja pridobi moč, da se izrazi ter prispeva svoj delež v kulturni prostor.

Pri poučevanju različnih akademskih disciplin se učitelji zavzemajo za skupno metodološko stališče, ki dinamično povezuje različne discipline znanja. Epistemološki okvir vsake veje znanja ima svojo identiteto tako v vsebini kakor tudi v metodologiji. Vendar pa se ta okvir ne nanaša zgolj na »notranja« vprašanja, ki se dotikajo pravilne izvedbe vsake discipline. Posamezna disciplina ni namreč kakor otok, ki bi ga poseljevala določena oblika znanja, ki je drugačna in ločena od ostalih, ampak je ta disciplina vključena v dinamičen odnos z ostalimi oblikami znanja, med katerimi vsaka prinaša določeno vedenje o človeku ter se dotika neke določene resnice.

68. Šole se soočajo z izzivom multikulturnega poučevanja. Ponovno morajo pretehtati vsebino poučevanja, učne metode, svojo notranjo organizacijo, vloge, odnose z družinami ter družbeni in kulturni kontekst, v katerem so se znašle. Učni načrt, ki je odprt za medkulturni vidik, učencem približa civilizacije, ki so jim bile prej popolnoma nepoznane in oddaljene. K temu »približevanju« na svoj način pripomorejo tudi globalizacija in sodobni načini komunikacije, ki jim prostor in ideološka obramba ne predstavljata več velike ovire. Poučevanje, ki želi učencem pomagati razumeti

resničnost, v kateri živijo, ne sme iti mimo vidika srečanja. Ravno nasprotno, njegova dolžnost je podpirati dialog in kulturne ter duhovne izmenjave.

69. Na didaktični ravni morajo šole jasno poudariti vidik medkulturnosti, za katerega se zavzemajo, pri tem pa morajo upoštevati dve ravni učenja: kognitivno in relacijsko-afektivno. Na kognitivni ravni šole razvijajo vsebino učnega načrta: katero znanje, torej s katerih področij, bodo posredovale ter katere sposobnosti bodo spodbujale pri učencih. Na relacijsko-afektivni ravni pa šole razvijajo načine, kako govoriti o drugih, kako učence naučiti spoštovati raznolikost in upoštevati različna stališča, ter kako gojiti empatijo in sodelovanje.

5.5 Poučevanje katoliške religije

70. Danes človeške družbe težijo k obsežni transnacionalni strukturi in se pomikajo vse bližje sistemu globalne *vlade*. Ob tem pa se pozablja na pomen ogromne *simbolne dediščine*, ki so jo negovali in razvijali različni narodi, jo skozi stoletja branili ter prenašali iz roda v rod preko kulturnih in verskih izročil. Njena dragocenost je prav v tem, da v družbe vnaša nazaj človečnost, ki se bolj in bolj izgublja. Namesto tega je ta simbolna dediščina postala le še vzrok delitev in medsebojnega nezaupanja. Zato največji izziv medkulturne vzgoje, ki leži prav v dialogu med posameznikovo identiteto in drugimi pogledi na življenje, tukaj dobi še večje razsežnosti.

71. Kulturna sprememba, ki smo ji danes priča, kaže jasne znake nihanja med dialogom in konfliktom. Še posebno ko se soočamo s to krizo vodenja, je sodelovanje kristjanov nujno potrebno. Zato je bistveno, da je katoliška religija znamenje dialoga. Z gotovostjo lahko zatrdimo, da krščansko sporočilo še nikdar ni imelo tako temeljnega pomena ter takšne univerzalne razsežnosti, kakor jo ima danes.

72. Religija se tako prenaša preko pričevanja in sporočila celostnega humanizma. Ta humanizem, obogaten z identiteto religije, pozdravlja velike tradicije religije, kot so: vera, spoštovanje človekovega življenja od spočetja pa vse do naravne smrti ter spoštovanje družine, skupnosti, vzgoje in izobraževanja ter dela. To so priložnosti in orodja, da se odpremo ter vstopimo v dialog z vsakim in vsem, kar vodi k temu, kar je dobro in resnično. Dialog je edina možna rešitev tudi ko se sooča z zavračanjem verskih prepričanj, ateizmom in agnosticizmom.

73. S tega vidika ima poučevanje katoliške religije v šolah zelo pomembno vlogo. Predvsem gre tu za pravico do izobraževanja, ki temelji na antropološkem ra-

zumevanju posameznikov, odprtem za transcendentno. Skupaj z moralno vzgojo prispeva tudi k razvoju osebne in družbene odgovornosti ter ostalih državljskih vrlin za skupno dobro družbe. Drugi vatikanski koncil opozarja, da »imajo starši pravico določiti, v skladu z njihovim verskim prepričanjem, kakšne verske vzgoje bodo deležni njihovi otroci [...]. Pravica staršev je kršena, če so otroci prisiljeni obiskovati pouk, ki ni v skladu z njihovim verskim prepričanjem, ali če jim je vsiljen vzgojno-izobraževalni sistem, ki izključuje vsako religiozno poučevanje.« Ta izjava je del *Univerzalne deklaracije o človekovih pravicah* ter ostalih deklaracij in konvencij mednarodne skupnosti.

74. V zvezi s tem je potrebno poudariti, da ima poučevanje katoliške religije v šolah svoje lastne cilje, ki so drugačni od ciljev kateheze. Medtem ko kateheza spodbuja k osebni privrženosti Kristusu in zrelemu krščanskemu življenju, poučevanje katoliške religije v šolah učencem posreduje znanje o krščanski identiteti in krščanskem življenju. Tako si človek prizadeva »razširiti področje svoje racionalnosti ter ga ponovno odpreti za večja vprašanja o resnici in dobrem, povezati teologijo, filozofijo in znanost v polnem spoštovanju njihovih lastnih metod in medsebojne samostojnosti, z zavedanjem njihove neločljive enotnosti, ki jih povezuje.« Religiozna dimenzija je dejansko neločljivo povezana s kulturo. Prispeva k celostnem oblikovanju človeka in omogoča, da znanje postane življenjska modrost. S poučevanjem katoliške religije »šole in družbe pričnejo črpati iz pravih laboratorijev kulture in človečnosti, v katerih posameznik prepozna pomembnost krščanstva ter njegov prispevek k svetu. Tukaj se opremi z vsem potrebnim znanjem, da se lahko odpravi na pot odkrivanja dobrote, da raste v odgovornosti, išče primerjave, si izostri kritični čut ter črpa iz darov preteklosti, ki so mu v pomoč za boljše razumevanje sedanjosti in sprejemanje preudarnih načrtov za prihodnost.«

In nenazadnje, nadvse pomembno je, da poučevanje katoliške religije postane področje učenja in poučevanja v šolah. S tem si pridobi svoj *status*, se skupaj z ostalimi predmeti umesti na učni načrt ter tako z njimi vstopa v interdisciplinaren dialog kot samostojen predmet, ne več le kot nekakšen dodatek.

75. Dvojni cilj širitve razuma in podpore interdisciplinarnemu in medkulturnemu dialogu lahko učinkovito spodbujamo s konfesionalnim poučevanjem religije. Vendar pa, »če je poučevanje religije omejeno le na predstavitev različnih religij na komparativističen in »nevtralen način, ustvari zmedo, ki vodi v religijski relativizem ali indiferentnost.«

5.6 Oblikovanje učiteljev in upraviteljev

76. Oblikovanje učiteljev in upraviteljev je ključnega pomena. V večini držav za osnovno oblikovanje šolskih kadrov poskrbi že država sama. To je sicer dobro, vendar še zdaleč ni dovolj. Katoliške šole namreč k temu prinašajo nekaj dodatnega, posebnega, in tega se moramo vedno zavedati ter se zavzemati, da se bo njihova dejavnost še naprej razvijala v tej smeri. Medtem ko mora obvezno oblikovanje proučiti disciplinarna in strokovna vprašanja, ki so značilna za poučevanje in upravljanje mora upoštevati tudi kulturne in pedagoške temelje, ki gradijo identiteto katoliških šol.

77. To oblikovanje pa je namenjeno tudi utrjevanju ideje o katoliških šolah kot skupnostih, kjer vladajo bratski odnosi in poteka raziskovalno delo, kot skupnostih, ki si prizadevajo za poglobljanje in posredovanje resnice v različnih znanstvenih disciplinah. Dolžnost tistih, ki so na vodilnih mestih je, da zagotovijo, da se vsak udeleženec ustrezno usposobi za opravljanje svojega poslanstva, torej služenja drugim. Služiti pa morajo v skladu s svojo vero ter obenem razumeti tudi družbene zahteve v trenutni situaciji. To namreč koristi tudi šoli, ko pri vzgajanju in izobraževanju mladih sodeluje z njihovimi starši. Ob tem šola vedno spoštuje njihovo odgovornost kot prvih in naravnih vzgojiteljev.

78. Oblikovanje, ki je posebej namenjeno spodbujanju rahločutnosti, zavedanja in sposobnosti na medkulturnem področju, lahko postane še bolj poglobljeno, če upoštevamo naslednje tri bistvene kriterije:

- a) *vključevanje*: ta aspekt se nanaša na pripravljenost šole, da sprejema učence, ki pripadajo različnim kulturnim ozadjem ter jih vodi do učnih dosežkov in osebne rasti.
- b) *interakcija*: pri tem pojmu gre predvsem za vprašanje, kako omogočiti dobre odnose med vrstniki in med odraslimi. Zavedati se moramo, da biti v istem fizičnem okolju ni dovolj. Posameznike je potrebno tako v razredu kot tudi zunaj šole spodbujati v njihovi radovednosti do drugih, odprtosti in prijateljstvu. Tako lahko preprečimo, da bi se ljudje oddaljili drug od drugega ter zmanjšamo možnosti za nastanek diskriminacije in drugih konfliktov. Če pa do tovrstnih situacij vseeno pride, je njihova odprava ob ustrezno izpolnjenih kriterijih veliko lažja in hitrejša.
- c) *priznavanje drugega*: svojega mnenja, življenjskega sloga ali načina mišljenja nikoli ne smemo vsiljevati drugemu. Vedno moramo upoštevati kulturo drugega ter njegovo čustveno situacijo.

79. Zavzemati se moramo za enotnost na kulturnem nivoju med različnimi vejami znanja. To pomeni premagovati kompartmentalizacijo in abstrakcijo, iskanje namesto smisla v širšem pomenu besede. Premagovanje kompartmentalizacije v odnosih medosebne, skupnostne in skupinske narave ni nič manj pomembno za vzgojno-izobraževalno skupnost, še več, to je zanjo celo bistveno. Če se ne zavedamo posameznikove in družbene enotnosti v vsem bogastvu njene raznolikosti, je razvoj znanja, ki je povsem »človeško« in ne zgolj funkcionalno, ki ohranja tradicijo in je odprto za novosti, povsem nemogoč.

80. Katoliške šole na povsem svojstven način razvijajo osnovno hipotezo, da oblikovanje pokriva celotni lok poklicnih izkušenj ter da ni omejeno le na prva leta posameznikove poklicne poti. Katoliške šole od svojih ljudi ne pričakujejo le znanja s področja poučevanja ali vodenja organizacij, ampak jih tudi pozivajo, da bi s svojimi poklicnimi veščinami pričevali za vrednote šole, da bi se vse bolj trudili živeti po idealih, tako v mislih kot v dejanjih, ter za to tudi javno pričevali.

Zato je pomembno, da šole vedo, kako biti skupnosti, ki oblikujejo posameznike ter posredujejo znanje, kjer odnosi med posamezniki pozitivno vplivajo tudi na odnose med akademskimi disciplinami. Znanje se krepi preko te zahtevane enotnosti, v luči evangelija in krščanske doktrine, ter tako prispeva svoj bistveni delež k celostni rasti tako posameznikov kot tudi vse bolj globalne družbe.

5.7 Biti učitelj, biti upravitelj

81. Način oblikovanja je vedno odvisen od same opredelitve poklicev, ki sodelujejo pri vzgoji in izobraževanju. Zato si moramo odgovoriti na naslednja vprašanja: kaj pomeni biti učitelj? Kaj pomeni biti upravitelj v katoliški šoli? Katera strokovna področja so značilna za te poklice?

82. Danes so učitelji člani strokovne skupnosti. Sodelujejo pri oblikovanju učnega načrta in so odgovorni za odnose z različnimi akterji, še posebno z družinami učencev. Dobra šola je tista šola, kjer učitelji kot skupina vejo, kako postati nekaj več kot le priznana telesa, med katerimi vladajo le birokratske vezi. Namesto tega morajo biti skupnost, ki goji globlje, ne le površinske odnose tako na strokovni, kakor tudi na osebni ravni, povezovati pa jih mora skupno prizadevanje za vzgojo in izobraževanje mladih.

83. Dober učitelj ve, da njegove odgovornosti segaje preko razreda ali šole, Zaveda se, da so te odgovornosti povezane tudi z okoljem, kjer živi, izkazuje pa jih z razumevanjem sodobnih družbenih problemov. Strokovna in tehnična usposobljenost predstavljata predpogoj, ki je potreben za poučevanje, vendar pa to ni vse. Z vzgojo in izobraževanjem učitelji pomagajo učencem razumeti njihov čas in načrtovati njihovo življenje okoli verodostojne predpostavke. Multikulturalizem in pluralizem sta značilni lastnosti našega časa. Zato morajo učitelji znati učence opremiti s potrebnimi kulturnimi orodji, ki jih bodo usmerjala na njihovi življenjski poti. Poleg tega morajo učitelji ob vsakdanjih aktivnosti v razredu poskrbeti, da učenci izkusijo, kako je biti slišán in spoštovan, ter da spoznajo pomembnost dialoga ter vrednost raznolikosti.

84. Šole so ob vse večji multikulturalnosti soočene z novo nalogo: pomagati posameznikom z različnimi izkušnjami k medsebojni povezanosti. Poleg tega morajo delovati tudi kot posrednik med njimi. Te različne izkušnje je potrebno prepoznati in priznati. Učitelji in šolski upravitelji tako potrebujejo nove strokovne veščine, s katerimi bodo lahko usklajevali razlike in jih spodbujali k vstopanju v medsebojni dialog. Učitelji in šolski upravitelji morajo ponuditi skupne perspektive in spoštovati individualnost razvoja različnih ljudi in svetovne vizije.

85. Obstaja velika skušnjava, da bi posamezniki na vodilnih mestih šolo dojemali kot podjetje ali poslovno priložnost. Šole, ki si prizadevajo biti vzgojne in izobraževalne skupnosti, morajo na vodilnih položajih imeti ljudi, ki se bodo sklicevali na vrednote šole. Ves strokovni kader in ostale človeške vire morajo voditi v tej smeri. Voditelji šol niso le menedžerji kakšne organizacije. So pravi predani voditelji na področju vzgoje in izobraževanja, ki prvi sprejmejo nase to odgovornost, ki predstavlja tudi cerkveno in pastoralno poslanstvo, zakoreninjeno v odnosih s pastirji Cerkve. Voditelji šol imajo posebno dolžnost, da zagotavljajo vso potrebno podporo za širjenje kulture dialoga, srečevanja in medsebojnega prepoznavanja med različnimi kulturami. Tako znotraj kakor tudi zunaj šole spodbujajo vse možne oblike sodelovanja, na katerih temelji medkulturna harmonija.

86. Da se šole lahko razvijajo kot strokovne skupnosti je potrebno, da se njihovi člani naučijo skupnega razmišljanja in prizadevanja. Šole so skupnosti skupnih praks, idej in raziskovalnega dela.

Povezanost vzgojne in izobraževalne skupnosti spodbuja močne vezi s krščansko skupnostjo. Katoliške šole so pravzaprav cerkveni subjekti. »Ta cerkvena dimenzija ni le nekakšen dodatek, ampak njena prava in posebna značilnost, lastnost,

ki preveva vsak trenutek njene vzgoje in izobraževanja, temeljni del njene identitete in središče njenega poslanstva.« Zato »celotna krščanska skupnost, še posebej škofijski ordinariat, nosi odgovornost, 'da postori vse potrebno, da bi bili vsi verniki deležni katoliške vzgoje in izobraževanja (c. 794 §2 CIC) in, bolj natančno, da bi imeli šole, ki bi nudile vzgojo in izobraževanje, prepojeno s krščanskim duhom' (c. 802 CIC; cf. c. 635 CCEO).« Cerkevna narava katoliških šol, ki je vpisana v samo središče njene identitete, je razlog za njihovo »institucionalno povezanost s cerkveno hierarhijo, ki zagotavlja, da sta vzgoja in izobraževanje utemeljena na načelih katoliške vere ter da ju posredujejo učitelji, ki izhajajo iz pravega nauka in živijo pošteno življenje (cf. c. 803 CIC; cc. 632 E 639 CCEO).«

Sklep

Katoliške šole skozi vso svojo tradicijo posebno pozornost namenjajo medkulturnemu vidiku. Danes pa, ko se soočamo tako z izzivi globalizacije kakor tudi z izzivi kulturnega in verskega pluralizma, je še posebej pomembno, da se zavedamo pomena tega vidika. Le tako bodo katoliške šole učinkoviteje sporočale in pričevale o svojem posebnem načinu bivanja – biti *katoliške* šole. To so šole, ki so odprte za univerzalnost znanja, hkrati pa jih zaznamuje njihova lastna posebnost, ki izhaja iz njihove zakoreninjenosti v veri v Kristusa Učenika in pripadnosti Cerkvi.

Katoliške šole zavračajo tako fundamentalizem kakor tudi ideje relativizma, ki vse obravnava enako. Namesto tega si prizadevajo za vzpostavitev harmonije z identiteto, utemeljeno na navdihu evangelija. Povabljene so tudi, da hodijo po poteh, ki vodijo k srečevanju z drugimi. Vzgajajo sebe in vzgajajo k dialogu. K dialogu, ki k vsakemu človeku želi pristopiti s spoštovanjem in ga iskreno poslušati. Katoliške šole se morajo izražati pristno in jasno ter vztrajati pri svoji viziji, saj bodo le tako lahko dobile potrditev. Pričevati morajo s svojo prisotnostjo ter z doslednostjo pri tem, kar rečejo in pri tem, kar storijo.

Vsem vzgojiteljem želimo kot vodilo nameniti te spodbudne besede papeža Frančiška: »Naj vam sodobni vzgojno-izobraževalni izzivi ne jemljejo poguma! Vzgojanje ni poklic, ampak odnos, način bivanja. Če želite vzgajati, morate stopiti iz sebe in biti med ljudmi in jih spremljati pri njihovi rasti. Dajte jim upanje in optimizem za njihovo potovanje v svet. Učite jih videti lepoto in dobroto stvarstva in človeka, v katerem je odtisnjen pečat Stvarnika. Vendar pa z vsem svojim življenjem pričajte o tem, kar posredujete. Vzgojitelji [...] posredujejo znanje in vrednost s svojimi besedami. Vendar bodo te besede imele odločilen vpliv na otroke in mladostnike le, če bodo podprte z njihovi pričevanjem, njihovim doslednim načinom življenja. Brez doslednosti je nemogoče vzgajati. Vsi ste vzgojitelji, tukaj ni nikogar drugega. Zatorej je sodelovanje v duhu enotnosti in skupnosti med različnimi vzgojitelji bistvenega pomena in se ga mora še spodbujati. Šola zmora in mora biti pobudnik, mora biti prostor srečevanja in zbliževanja celotne vzgojno-izobraževalne skupnosti z enim samim ciljem, torej vzgajati mlade v odgovorne, preproste, sposobne in poštene ljudi, ki vejo, kako iskreno ljubiti, ki znajo živeti v skladu z božjim klicem, ter jih usposabljati za njihov prihodnji poklic, s katerim bodo služili celotni družbi.«

Sveti oče papež Frančišek je odobril objavo tega dokumenta.

Rim, 28. oktober 2013, 48. obletnica razglasitve koncilске deklaracije Gravissimum Educationis.

Kardinal Zenon Grocholewski

Prefekt

Nadškof Angelo Vincenzo Zani

Tajnik

Kongregacija za katoliško vzgojo

Vzgoja in izobraževanje danes in jutri:

Vnema, ki se ponovno vrača

Delovno gradivo (Instrumentum laboris), 2014

Predstavitev

Člani plenarnega zasedanja Kongregacije za katoliško vzgojo so leta 2011 sprejeli predlog papeža Benedikta XVI. in dikasteriju zaupali nalogo, da poskrbi za priprave praznovanja 50. obletnice koncilске izjave *Gravissimum Educationis* ter 25. obletnice apostolske konstitucije *Ex Corde Ecclesiae*, ki prihajata v letu 2015. Cilj tega je Cerкви, ki deluje na področju izobraževanja, dati spodbudo in nov zagon.

V teh dveh letih priprav sta se odvila dva pomembna dogodka. Prvi je bil seminar, ki je potekal junija leta 2012, na katerem so sodelovali strokovnjaki z vsega sveta, drugi pa je bilo plenarno zasedanje, na katerem so se februarja leta 2014 zbrali člani Kongregacije.

Načrti, ki so jih sestavili na omenjenih dveh srečanjih, so predstavljeni v tem delovnem gradivu »Vzgoja in izobraževanje danes in jutri: vnema, ki se ponovno vrača.« Besedilo povzema bistvene elemente obeh dokumentov, temeljne značilnosti katoliških šol in univerz in opisuje izzive, h katerim so ob oblikovanju svojega posebnega poslanstva poklicane katoliške vzgojno-izobraževalne ustanove.

V letih po drugem vatikanskem koncilu je cerkveno učiteljstvo večkrat opozorilo na vsesplošno pomembnost vzgoje in izobraževanja ter poudarjalo, da je krščanska skupnost še posebej poklicana k temu prispevati svoj delež. Tudi Kongregacija za katoliško vzgojo je to temo pogosto obravnavala v svojih dokumentih. Zato sta obletnici, ki prihajata v letu 2015, enkratna in dragocena priložnost, da sprejmemo priporočila cerkvenega učiteljstva in pričnemo oblikovati smernice za prihajajoča desetletja.

Prav v ta namen smo pripravili tudi to delovno gradivo, prevedeno v številne jezike. Z njim želimo nagovoriti predvsem škofovske konference, Združenje vrhovnih predstojnikov jezuitov ter Mednarodno združenje generalnih predstojnic. Obenem je to gradivo namenjeno tudi nacionalnim in mednarodnim združenjem učiteljev, staršev, učencev in nekdanjih učencev ter združenju posameznikov na vodilnih mestih šol in univerz. V veliko pomoč je tudi krščanskim skupnostim pri obravnavanju pomembnosti katoliške vzgoje in izobraževanja v kontekstu nove evangelizacije. Lahko se ga uporablja za vrednotenje delovanja apostolata Cerкve na tem področju, prav tako pa lahko služi tudi za spodbujanje različnih aktivnosti ter za obveščanje in spodbujanje zaposlenih na katoliških šolah in univerzah.¹

---

1 Delovno gradivo je dostopno na naslednjih spletnih naslovih:
<http://www.educatio.va/content/cec/it/documentazione-e-materiali/documenti-della-congregazione.html>
http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/index_it.html

Uvod²

Sodobna kultura se utaplja pod vplivom najrazličnejših problemov, ki povzročajo vsesplošno »izredno stanje« na področju vzgoje in izobraževanja. Ta izraz se nanaša predvsem na težave pri vzpostavljanju vzgojno-izobraževalnih odnosov, ki so lahko pristni le takrat ko mlajšim generacijam posredujejo ključne vrednote in načela, posameznike usmerjajo k osebnostni rasti in dozorevanju ter prispevajo k ustvarjanju skupnega dobrega.

Katoliška vzgoja in izobraževanje, ki se izvajata na številnih šolah in univerzah po vsem svetu, dajeta izjemno podporo cerkvenim skupnostim, ki so vključene v evangelizacijo, in prispevata k spodbujanju antropoloških in etičnih vrednot tako pri posameznikih kakor v celotni kulturi. Te vrednote so nujno potrebne za izgradnjo družbe, ki temelji na bratstvu in solidarnosti.

---

2 Iz dokumenta so izpuščene številčne reference v tekstu, ki napotujejo na končne opombe, saj sva ocenila, da lahko vsak, ki bi ga zanimalo podrobnejše branje, le-te preveri v dokumentu, ki je objavljen v angleškem jeziku na spletnem naslovu: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20140407_educare-oggi-e-domani_en.html (op. ur.).

1. Temeljni viri

Leta 2015 se bomo spominjali dveh dogodkov. Praznovali bomo petdeseto obletnico izjave *Gravissimum Educationis*, dokumenta o vzgoji, ki je nastal na drugem vatikanskem koncilu 28. oktobra leta 1965, in petindvajseto obletnico *Ex Corde Ecclesiae*, apostolske konstitucije o identiteti in poslanstvu katoliških univerz, ki jo je 15. avgusta leta 1990 razglasil Janez Pavel II. Kljub temu da gre za dva različna dokumenta, ki se nanašata na različna področja, skupaj predstavljata trdno osnovo, na kateri temelji Kongregacija za katoliško vzgojo.

To delovno gradivo želi Cerkvam in združenjem posredovati smernice pri organiziranju vzgojno-izobraževalnih dejavnosti ter drugih cerkvenih in kulturnih dogodkov, obenem pa navdihuje tudi prihodnje vzgojno-izobraževalne projekte in aktivnosti.

1.1 Izjava o vzgoji *Gravissimum Educationis*

Namen izjave *Gravissimum Educationis* je bil pritegniti pozornost vseh kristjanov k pomembnosti vzgoje in izobraževanja ter ponuditi osnovne usmeritve na tem področju. Izjava naj bi se obravnavala v povezavi s splošnim naukom Cerkve ter drugimi dokumenti, ki jih je podprl drugi vatikanski koncil. Kakor je obrazloženo že v uvodu izjave, *Gravissimum Educationis* ne poda nekih končnih odgovorov glede problemov, s katerimi se soočata vzgoja in izobraževanje, ampak je dokument, ki naj bi ga kasneje predali posebni post-koncilski komisiji (ta je kasneje postala šolska pisarna Kongregacije za katoliško vzgojo), ki bi dalje razvijala načela katoliške vzgoje, ter škofovskim konferencam, ki bi jo prenesli še na druga lokalna področja. Med mnogimi vzporednicami, ki jih lahko najdemo med to izjavo in drugimi dokumenti koncila (kar zadeva liturgijo, škofovsko službo, ekumenizem, vlogo laikov, družbene komunikacije ...) morda najbolj izstopata dve konstituciji: *Lumen Gentium* (ki je bila razglašena 21. novembra leta 1964) in *Gaudium et Spes* (razglašena 7. decembra 1965). *Gravissimum Educationis* se pogosto sklicuje na Dogmatično konstitucijo o Cerkvi *Lumen Gentium*, medtem ko Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu *Gaudium et Spes* izjavo *Gravissimum Educationis* omenja v 2. delu v 2. poglavju (ki je posvečeno spodbujanju napredka in kulture). Hkratno branje vseh treh dokumentov na posebno pronicljiv način osvetljuje

dve dimenziji, ki ju mora vzgoja nujno zajemati, ko nanjo gledamo z vidika vere. To sta sekularna in teološko-spiritualna dimenzija.

1.1.1 Zgodovinski in družbeni okvir. Vloga kristjanov

Z drugim vatikanskim koncilom se je zgodovinski in družbeni okvir močno spremenil tako na ravni svetovne vizije kakor tudi z vidika etičnih in političnih konceptov. Šestdeseta leta 20. stoletja so bila leta tihih pričakovanj, ki so vzniknila ob razglasitvi sklepov tega koncila, novo upanje pa so še posebej vlivale porajajoče se možnosti za mirnejše odnose med državami. V primerjavi s tistim časom se je scenarij močno spremenil. Učinki sekularizacije so bili vse vidnejši. Vse hitrejši proces globalizacije, ki se ni več zmenil za osebni razvoj niti za večjo povezanost med ljudmi, je sočasno pričel omejevati tudi svobodo posameznikov in ustvarjati konflikte med različnimi pogledi na osebno in družbeno življenje (izmenjevala so se stališča od strogega fundamentalizma pa vse do skeptičnega relativizma). Prav tako je do pomembnih sprememb prišlo tudi na področju gospodarstva in politike: socialna država je pričela izgubljati na svoji moči, socialne pravice so se ukinjale in zmagoval je liberalizem, ki je strašansko vplival tudi na šole ter vzgojo in izobraževanje. Vendar pa vse te spremembe, ki so se odvijale od šestdesetih let dalje, niso omajale naukov drugega vatikanskega koncila, ki se nanašajo na področje vzgoje in izobraževanja. Še več, te spremembe so celo poudarile njihov preroški značaj. Tako *Gravissimum Educationis* kakor *Gaudium et Spes* (št. 59–60) vsebuje priporočila, ki so bila zmožna poseči daleč naprej v prihodnost in tam rojevati sadove, zato sta nam lahko danes dokumenta še kako v pomoč, ko se soočamo s sodobnimi izzivi. Pri tem velja izpostaviti njuna naslednja izhodišča:

- Opisujeta pripravljenost Cerkve za izgradnjo vedno bolj humane družbe ter za spodbujanje osebnega razvoja.
- Vzgojo in izobraževanje obravnavata kot skupno dobro.
- Zahtevata pravico do izobraževanja in šolanja za vse, kar znova in znova ponavljajo tudi mednarodne deklaracije organizacij, kot je UNESCO z gibanjem EFA (iz angleščine: *Education for All* oz. Izobraževanje za vse, op.p.).
- Implicitno podpirata vse posameznike in mednarodne ustanove, ki nasprotujejo podivjanemu liberalizmu in bijejo bitko za pravico do izobraževanja.
- Opozarjata, da kultura in izobraževanje ne smeta biti podrejena gospodarski moči in vsem njenim posledicam.
- Opominjata, da je dolžnost nas vseh, tako skupnosti kakor posameznikov, da podpiramo participacijo žensk v kulturnem življenju.

- Predstavljata kulturni okvir »novega humanizma« (GS, št. 55), ki ga obravnava tudi cerkveno učiteljstvo.

1.1.2 Teološki in duhovni pogled

Enako pomembni pa so tudi nauki drugega vatikanskega koncila, ki so prispevali h krščanski vzgoji z duhovnim in teološkim oblikovanjem kristjanov in njihove zavesti. V dokumentu *Gravissimum Educationis* lahko najdemo pod številko 2, ter v dokumentu *Lumen Gentium* pod številčkama 11 in 17 (v povezavi s št. 35 in 36) nekaj zanimivih poudarkov, med katerimi je vredno izpostaviti:

- Krščanska vzgoja kot poslanstvo oz. način evangelizacije (*Lumen Gentium*, št. 17).
- Poudarek na nujnosti zakramentalnega značaja vzgoje krščenih, osredotočene na sveti krst in sveto evharistijo (*Lumen Gentium*, št. 11).
- Potreba po krščanski vzgoji mora rasti skupaj s potrebo po človeški vzgoji, le-ta pa mora znati krščansko naravo tudi spoštovati. S tem se izognemo nastanku situacij, v katerih bi bilo versko življenje dojeto kot nekaj povsem ločenega od ostalih aktivnosti v človeškem življenju.
- Krščanska vzgoja naj se odvija v okviru vere revne Cerkev za revne (*Lumen Gentium*, št. 8), skladno z eno od osrednjih točk aktualnega sporočila Cerkev.

1.2 Apostolska konstitucija *Ex Corde Ecclesiae*

Gravissimum Educationis je veliko pozornost namenjala katoliškim šolam in univerzam ter v povezavi s tem predstavila pomembne smernice. Poudarjala je, naj univerze služijo družbam, ne le Cerkvi, pri tem pa opozorila, da »bi [univerze] morale biti prepoznavne ne le zaradi njihovega števila, ampak zaradi visokih standardov« (*Gravissimum Educationis*, št. 10), saj je bolje imeti manj izvrstnih katoliških univerz kakor mnogo povprečnih. Koncilski očetje so bili mnenja, da je bistveni namen katoliškega visokega šolstva v tem, da študentom omogoča, da v polnosti prevzamejo nase kulturne, socialne in religiozne odgovornosti, ki se od njih zahtevajo. Zato so verjeli, da si morajo katoliške univerze prizadevati za spodbujanje pravega akademskega raziskovanja.

Leta 1990 je Janez Pavel II. izdal apostolsko konstitucijo *Ex Corde Ecclesiae*, katere cilj je bil pritegniti pozornost ljudi k pomembnosti katoliških univerz, ki nam služijo kot privilegirano orodje, s katerim si utiramo pot do resnice o naravi, člo-

veku in Bogu. S to konstitucijo je papež želel podpreti odprti dialog med Cerkvijo ter ljudmi vseh kultur. Tako kakor koncilski deklaracija je tudi apostolska konstitucija poudarjala, naj katoliške univerze v enaki meri sodelujejo pri raziskovalnem delu, poučevanju in kulturnih dejavnostih kot vsaka druga akademska ustanova. Kot katoliške univerze bi morale *a)* delovati v skladu s krščanskimi vrednotami tako na individualnem nivoju kakor tudi na nivoju celotne univerzitetne skupnosti; *b)* v luči katoliške vere spodbujati nenehno razmišljanje o procesih in dosežkih študija in znanja, ki ga posredujejo, ter pri tem prispevati svoj izvorni delež; *c)* biti zveste krščanskemu sporočilu, kot ga posreduje Cerkev; *d)* na svoji poti iskanja resnice služiti božjemu ljudstvu in vsemu človeštvu.

Poleg tega je Janez Pavel II. spodbujal člane katoliških fakultet, da bi se zavedali etičnih in moralnih posledic svojega raziskovalnega dela, da bi spodbujali dialog med različnimi disciplinami ter s tem preprečili nastanek morebitnih posameznih ločenih pristopov. Podpirali naj bi tudi sintetični način gledanja na stvari, vendar naj pri tem ne bi ogrozili integritete in metodologije posameznih disciplin. Posebna vloga je bila dodeljena dialogu med različnimi vrstami znanja in teologijo, saj je slednja lahko drugim disciplinam v pomoč pri iskanju razlogov in pomenov njihove dejavnosti, prav tako kakor lahko druge oblike znanja spodbujajo teološko raziskovalno delo pri obravnavanju življenjskih vprašanj in ji pomagajo boljše razumeti svet. Prav zato je papež menil, da bi morala vsaka katoliška univerza k sebi priključiti tudi teološko fakulteto ali vsaj njeno katedro.

Če pomislimo kako razdrobljeni so akademski študiji dandanes, ne moremo spregledati kako aktualna je ideja Janeza Pavla II., ki zaposlene v visokem šolstvu lahko še danes navdihuje ter jim nudi dragocene napotke. Seveda pa bi univerze ob tem morale spodbujati dialog med različnimi disciplinami, a še vedno ostati zveste svoji izvorni poklicanosti.

2. Kakšne naj bodo katoliške šole in univerze?

V luči nauka Cerkve ter potreb in izzivov sodobne družbe se poraja vprašanje, kakšne naj bodo torej katoliške šole in univerze.

Šole in univerze so prostor, kjer se posamezniki naučijo, kako živeti svoje življenje in doseči kulturno rast, se usposablajo za poklic, ki so si ga izbrali, ter sodelujejo pri iskanju skupnega dobrega. Poleg tega pa te institucije nudijo tudi možnost in priložnost za razumevanje sedanjega časa ter za zamišljanje prihodnosti družbe in človeštva. V samem jedru katoliške vzgoje in izobraževanja je skrita naša krščanska duhovna dediščina, ki nenehno vstopa v dialog s kulturno dediščino ter odkritji znanosti. Katoliške šole in univerze so vzgojno-izobraževalne skupnosti, kjer učenje pridobiva svoje razsežnosti v harmoniji in povezovanju raziskovalnega dela, mišljenja in življenjske izkušnje.

2.1 Oblikovanje vzgojno-izobraževalnega okvirja

Katoliške šole in univerze vzgajajo posameznike najprej in predvsem v kontekstu življenja, t.j. v vzdušju, ki ga učenci in učitelji ustvarjajo v okolju, kjer se odvijajo procesi učenja in poučevanja. Tega vzdušja ne napolnjujejo le vrednote, ki jih spodbuja in goji univerza ali šola kot institucija, ampak tudi vrednote, ki usmerjajo naše delovanje v vsakdanjem življenju. To so dobri odnosi med učitelji in učenci ter med učenci samimi, skrb, ki jo profesorji namenjajo potrebam študentov in lokalnih skupnosti, ter celotno življenje učiteljev, profesorjev ter vsega ostalega osebja, s katerim dan za dnem pričujejo.

Čeprav se kulturni kontekst skozi čas spreminja ter s seboj prinaša različne možnosti za vzgojo in izobraževanje, imajo katoliške šole in univerze nekakšen zaščitni znak, ki ga kljub najrazličnejšim vplivom ne smejo nikoli zatajiti. Ta zaščitni znak sestavljajo:

- spoštovanje osebnega dostojanstva in edinstvenosti (izobraževanje torej ne dojemajo kot nekakšen množični proces, kjer je vsako človeško bitje zvedeno na številko ter podvrženo manipulaciji);
- ustvarjanje številnih priložnosti, v katerih mladi rastejo ter razvijajo svoje talente in potenciale;

- uravnotežen poudarek na kognitivnih, afektivnih, družbenih, strokovnih, etičnih in duhovnih vidikih;
- opogumljanje vsakega učenca k razvijanju talentov v duhu sodelovanja in solidarnosti;
- spodbujanje raziskovalnega dela, ki je predano iskanju resnice, pri čemer se je potrebno zavedati, da ima človeško znanje tudi svoje omejitve ter ohraniti veliko odprtosti duha in srca;
- spoštovanje idej, odprtost za dialog, zmožnost sporazumevanja in opravljanja dela v duhu svobode in skrbi za sočloveka.

2.2. Uvajanje učencev in študentov v raziskovalno delo

Šole in univerze so prostor, kjer se učenci in študenti srečujejo z novim znanjem in znanstveno-raziskovalnim delom. Zatorej je ena glavnih odgovornosti učiteljev, da privabijo mlajše generacije k učenju in razumevanju pomembnosti znanja in njegove uporabnosti. Proces učenja in udejstvovanje pri raziskovalnem delu pa sta neločljivo povezana s področjem etike in transcendence: nobena prava znanost ne more ostati brezbrizna do etičnih posledic in nobena prava znanost nas ne more odpeljati proč od transcendence. Znanost in etika, oz. znanost in transcendenca se nikakor ne izključujeta, ampak stopata z roko v roko po poti do boljšega razumevanja človeka in sveta.

2.3 Poučevanje kot orodje pri vzgoji in izobraževanju

Dandanes se zdi, da je način »kako« se učenci in študenti učijo veliko pomembnejši od tega »kaj« se dejansko učijo; enako velja tudi pri poučevanju, saj večkrat dobimo občutek, da so metode podajanja znanja veliko pomembnejše od same vsebine. Poučevanje, ki spodbuja le učenje na pamet in ponavljanje, ki učencem in študentom ne omogoča, da bi bili aktivno vključeni v osvajanje znanja in v njih ne prižiga tiste nujno potrebne iskricke radovednosti, bo mlade pustilo ravnodušne. Učenje preko raziskovalnega dela in reševanja problemov razvija pomembne miselne sposobnosti, saj so učenci in študenti pri tem vse prej kot le pasivni prejemniki informacij, obenem pa se ob tem spodbuja tudi timsko delo. Ob vsem tem pa nikakor ne smemo podcenjevati pomena učnih vsebin. *Kako* se učenci in študenti učijo je zagotovo pomembno, vendar enako velja tudi za to *kaj* se učijo. Učitelji in profesorji morajo znati izbirati bistvene prvine kulturne dediščine, ki so se izoblikovale skozi čas, in jih na ustrezen način znati predstaviti svojim učencem oz. študentom. Prav ta pristop pa moramo uporabiti tudi, ko se soočamo s pomembnimi vprašanji,

s katerimi se je človeštvo srečevalo skozi celotno zgodovino. V nasprotnem primeru tvegamo, da bi se pri poučevanju osredotočali le na to, kar se nam v danem trenutku zdi *pomembno*, ker nas v to silijo predvsem sedanja gospodarska in družbena situacija, v kateri smo se znašli, ob tem pa lahko hitro pozabimo, kaj je tisto, kar je za človeka v resnici *potrebno*.

Poučevanje in učenje sta dva izraza, ki sta med seboj v razmerju. To razmerje pa ne zajema le tematike, ki se obravnava, ali razuma, ki je zato potreben, ampak vanj vstopa sam človek. Zato ne more temeljiti izključno na tehničnih in strokovnih odnosih, ampak ga je potrebno hraniti z vzajemnim spoštovanjem, zaupanjem in prijaznostjo. Učenje, kjer posamezniki ob vstopanju v to razmerje čutijo občutek pripadnosti, je popolnoma drugačno od učenja, ki poteka v duhu individualizma, sovraštva in brezbriznosti.

2.4 Osrednja vloga učencev

Šole, še bolj pa univerze, svojim učencem in študentom zagotavljajo vse potrebno usposabljanje in izobraževanje, ki jih bo opremilo z ustreznimi veščinami, ki jih potrebujejo za vstop na trga dela in v družbeno življenje. To je nujno potrebno, vendar še zdaleč ni dovolj. Merilo dobre šole ali univerze je v sposobnosti spodbujanja učenja, ki je osredotočeno na pridobivanje splošnih in zahtevnejših spretnosti. Učenje pa ni le ponotrnanje vsebin, ampak je tudi priložnost, da postajamo boljši ter se zavzemamo za skupno dobro. To učencem in študentom omogoča, da razvijajo svojo ustvarjalnost, se zavedajo, da je učenje nenehen vseživljenjski proces ter postanejo bolj odprti za druge. Učenje lahko ustvarja tudi priložnost za učence in študente, da odprejo svoja srca in misli za skrivnost in čudež sveta in narave, se pričnejo zavedati samih sebe, svoje odgovornosti do stvarstva in neskončnosti Stvarnika.

Še posebej pa se moramo zavedati, da šole ne bi mogle ustvarjati pogojev za popolno učno okolje, če vsebina poučevanja ne bi bila tudi tesno povezana s služenjem lokalni skupnosti. Dandanes mnogim učencem učenje še vedno predstavlja neko obveznost ali breme. Najverjetneje gre tu za posledico tega, da so šole nezmožne v njih spodbuditi vnemo za učenje, ki je nedvomno potrebna za raziskovalno delo in s tem za pridobivanje znanja. Takrat ko pa učenci dobijo priložnost, da izkusijo, kako pomembno je učenje za njihovo življenje in skupnosti, postanejo tudi motivirani. Zatorej bi bilo priporočljivo, da bi učitelji učencem zagotovili dovolj tovrstnih priložnosti, kjer bi lahko spoznali, kako s svojim znanjem dejansko lahko vplivajo na družbo, kjer bi lahko osmislili razmerje med šolo in življenjem ter pri tem razvijali občutek za odgovornost in aktivno državljanstvo.

2.5 Raznolikost učencev

Učitelji so poklicani, da se spopadejo z največjim izzivom na področju izobraževanja: prepoznavati, spoštovati in podpirati raznolikost. Psihološke, družbene, kulturne in religiozne raznolikosti ne smemo zanikati in si pred njo zatiskati oči, ampak jo moramo razumeti kot priložnost in dar. Na enak način bi morali raznolikosti, ki so povezane s šibkostjo učencev na področju kognitivnih zmožnostmi ali fizične avtonomije, prepoznavati in jih sprejemati, saj bi se v nasprotnem primeru lahko sprevrgle v zapostavljenost in stigmatizirajočo neenakost. Šolam in univerzam ni lahko biti »vse vključujoče«, odprte za raznolikost in sposobne iskreno nuditi pomoč tistim, ki so v težavah. Učitelji morajo biti dovolj odprti in strokovno usposobljeni, da v razredu, kjer obstajajo raznolikosti, le-te prepoznajo, jih sprejmejo in obravnavajo kot sredstvo, ki je v procesu izobraževanja lahko koristno za vse. Tisti, ki se srečujejo z večjimi težavami, ki so revnejši, šibkejši ali bolj potrebni pomoči, ne smejo postati breme ali ovira, ampak jih mora šola prepoznati kot najbolj ranljivo skupino, za katero se mora še posebej zavzemati ter ji namenjati največ pozornosti in skrbi.

2.6 Pluralizem vzgojno-izobraževalnih ustanov

Katoliške šole in univerze svojo nalogo izpolnjujejo v različnih kulturnih in družbenih kontekstih, kjer je njihovo delo včasih prepoznano in cenjeno, včasih pa jih ovirajo velike gospodarske težave in ostra nasprotovanja, ki v nekaterih primerih prerastejo celo v različne oblike nasilja. Različne države po svetu do njih pristopajo z različno stopnjo naklonjenosti, kljub temu pa osnovni razlogi njihovega vzgojno-izobraževalnega dela ostajajo nespremenjeni. Preko šolskih skupnosti, ki temeljijo na vrednotah katoliške vere, se njihova personalistična vizija, ki je zaščitni znak humanistično-krščanske tradicije, vpenja v samo organizacijo in učne načrte, vendar ne v želji po nasprotovanju drugim kulturam in veram, ampak po vstopanju v dialog z njimi.

Za katoliške vzgojno-izobraževalne ustanove je izjemno pomembno, da se znajo sporazumevati tudi z ne-katoliškimi ustanovami v državi, da jim znajo prisluhniti ter vstopati z njimi v konstruktivni dialog za skupno dobro.

Danes so te ustanove razširjene že po vsem svetu in večina njihovih učencev in študentov izhaja iz različnih religiozних ozadij in pripada različnim narodom in kulturam. Vse te različne pripadnosti pa ne smejo predstavljati ovir, ampak prostor medkulturnega dialoga, ki vsakemu učencu pomaga pri rasti v človečnosti in državljanski odgovornosti ter pri učenju.

2.7 Usposabljanje učiteljev

Tako kot je pomembno poslanstvo šol in univerz na vzgojno-izobraževalnem področju, je odločilnega pomena tudi usposabljanje učiteljev in celotnega osebja, odgovornega za vzgojo in izobraževanje. Strokovna usposobljenost je nujno potrebna, saj se le tako lahko v polnosti izrazijo vzgojno-izobraževalni potenciali šole. Od učiteljev in ostalega osebja se veliko zahteva. Biti morajo sposobni ustvarjati, oblikovati in urejati učno okolje, ki ponuja obilo priložnosti za razvoj, znati morajo spoštovati različne stopnje sposobnosti in nadarjenosti učencev, učence morajo voditi h globljim znanjem in usmerjati proti plemenitim in zahtevnim ciljem, gojiti visoka pričakovanja do njih ter jih povezovati med seboj in s svetom. Učitelji se morajo sočasno zavzemati za različne cilje ter se soočati s težavnimi situacijami, ki zahtevajo visoko stopnjo usposobljenosti in priprav. Da bi vsa ta pričakovanja izpolnili, potrebujejo tudi ustrezno podporo s strani ustanove, ki jim mora zagotoviti usposobljene vodstvene kadre, ki bi jih usmerjali na tej poti, ne pa le slepo sledili birokratskim predpisom in nalogam.

3. Sedanji in prihodnji vzgojno-izobraževalni izzivi

V središču katoliške vzgoje in izobraževanja je zmeraj Jezus Kristus. Tudi vse dogajanje na katoliških šolah in univerzah mora vedno voditi k srečanju z živim Kristusom. Ob vseh vzgojno-izobraževalnih izzivih, s katerimi se bomo kmalu primorani soočiti, pa se moramo zavedati, da je Bog za nas postal človek, da živi in nas spremlja skozi vso zgodovino človeštva.

Katoliške šole in univerze so kot področje, kjer deluje sodobna Cerkev, prostor pričevanja in sprejemanja, kjer se mladim v njihovem burnem obdobju iskanja posreduje vera in nudi duhovno vodstvo, kjer se odpirajo vrata za vsakogar, se ohranja človekovo dostojanstvo ter izhaja znanje v korist celotne družbe. Brez pričakovanja hvale in zaslug.

Najprej in predvsem pa so katoliške šole in univerze prostor, kjer se prenaša znanje, kar je ključnega pomena. Vendar pa je tudi to področje podleglo velikim spremembam, ki vplivajo na naš vzgojno-izobraževalni pristop. Dejstvo je, da smo priče izjemni diferenciaciji, privatizaciji in celo prilaščanju znanja.

Šole in univerze so tudi živo okolje, kjer poteka celostna vzgoja, ki ji je dodana še religiozna razsežnost. Tukaj pa smo postavljeni pred zahteven izziv: kako mladim predstaviti lepoto vere v Jezusu Kristusu in lepoto verske svobode v več religijskem univerzumu. Vsekakor pa morajo biti katoliški vzgojitelji, v kakršnem koli okolju, naj bo naklonjeno ali ne, vedno zaupanja vredne priče.

Še posebno pozornost moramo izkazovati tistim, ki svoje delo opravljajo v veri, vnemi in s strokovnim znanjem. Potrebno jih je opogumljati in podpirati. Ob tem pa ne smemo pozabiti dejstva, da so v večini primerov prav ženske tiste, ki nosijo to vzgojno-izobraževalno poslanstvo ter s strokovno predanostjo služijo na tem področju.

Najprej moramo našo vzgojno-izobraževalno vizijo za 21. stoletje podpreti tudi z antropološkega vidika. Tu gre za filozofsko antropologijo, ki mora biti sočasno tudi antropologija resnice. To je socialna antropologija, ki na človeka gleda skozi odnose, v katere vstopa, in skozi načine bivanja; antropologija spomina in obljube; antropologija, ki se nanaša na kozmos in skrbi za trajnostni razvoj, ter nena zadnje, antropologija, ki se obrača na Boga. Pogled na vero in upanje, na katerih ta antropologija temelji, je usmerjen na realnost vsakdanjega življenja ter išče Božji načrt, skrit v njej. Ko tako izhajamo iz poglobljenega razmisleka o modernem člo-

veku in sodobnem svetu, moramo na novo opredeliti tudi našo vizijo glede vzgoje in izobraževanja.

Mladi, ki jih vzgajamo in izobražujemo danes, bodo v petdesetih letih sprejeli izziv vodenja in usmerjanja drugih. Kako lahko religija prispeva k vzgajanju mlajših generacij za mir, razvoj ter bratstvo v vesoljni človeški skupnosti? Kako jih bomo vzgajali za vero in v veri? Kako bomo vzpostavili predhodne pogoje, da bodo sprejeli ta dar, da jih bomo lahko vzgajali k hvaležnosti, čudenju, zastavljanju vprašanj, razvijanju občutka za pravico in doslednost? Kako jih bomo vzgajali k molitvi?

Vzgoja in izobraževanje zahtevata močno vez med starši in vzgojitelji, če želita posredovati dobro, pomensko bogato življenje, odprto za Boga, za druge in za svet. Ta vez še pridobi na pomenu, če na vzgojo in izobraževanje gledamo kot na osebni odnos. To je potovanje, ki razkriva transcendentalne elemente vere, družine, Cerkve in etike ter poudarja njihov pomen za skupnost.

Vzgoja in izobraževanje nista le znanje, ampak tudi izkušnja, saj povezujeta znanje in udejanjanje in s tem dosegata enotnost med različnimi oblikami znanj in sledita doslednosti. Zajemata čustveno področje, dodana pa jima je tudi etična dimenzija: kako narediti stvari in kaj narediti, upati si spremeniti družbo in svet ter služiti skupnosti.

Vzgoja in izobraževanje temeljita na soudeležbi in sodelovanju ter skupnih in soodvisnih sposobnostih. Prav tako pa so pri tem pomembni tudi dialog, razdajanje sebe, zgledi, in recipročnost.

3.1 Izzivi za katoliške šole

Dandanes sta vzgoja in izobraževanje podvržena hitrim spremembam. Prav tako se hitro spreminja tudi generacija, kateri sta namenjena, zato se mora vsak vzgojitelj neprestano soočati s situacijo, za katero papež Frančišek pravi, da »nam prinaša nove izzive, ki so nam včasih težko razumljivi.«

V središču globalnih sprememb smo poklicani k sprejemanju, ljubezni, reševanju problemov in evangelizaciji. Katoliška vzgoja in izobraževanje morata prispevati k raziskovanju pomena življenja in prinašati novo upanje za današnje in prihodnje dni.

3.1.1 Izziv identitete

Na novo opredeliti identiteto katoliških šol 21. stoletja je danes nujna naloga. Pri tem so nam lahko precej v pomoč dokumenti, ki jih je izdala Kongregacija za katoliško vzgojo, zagotovo pa veliko pripomorejo tudi izkušnje, pridobljene na po-

dročju poučevanja na katoliških ustanovah. Te izkušnje podpirajo trije stebri: evangeljsko izročilo, avtoriteta in svoboda.

Sodobni vzgojitelji imajo danes novo poslanstvo, ki stremi k visokemu cilju: mladim zagotoviti celostno vzgojo in izobraževanje ter jim stati ob strani pri odkrivanju osebne svobode, ki je vsakemu posamezniku dana od Boga.

Duhovna revščina in upad kulturnega nivoja počasi kažeta svoje žalostne posledice tudi na katoliških šolah. Avtoritativnost se vse pogosteje spodkopava. Tu resnično ne gre za problem discipline, saj starši pri katoliških šolah cenijo predvsem njihovo zavzemanje zanjo. Gre namreč za vprašanje, ali imajo nekateri ravnatelji katoliških šol sploh še kaj povedati učencem in njihovim družinam? Temelji njihova avtoriteta na formalnih pravilih ali na avtoritativnosti njihovega pričevanja? Če želimo preprečiti postopno osiromašenje, morajo na vodilna mesta katoliških šol priti posamezniki in skupine, ki jih navdihuje evangelij, ki so se razvijali v okviru krščanske pedagogike in vzgojno-izobraževalnega načrta katoliških šol, ne pa ljudje, ki jih hitro premamijo najrazličnejši trendi ali prodajni hiti, grobo rečeno.

Mnogi učenci katoliških šol pripadajo različnim kulturam, zato morajo naše ustanove oznanjevati evangelij preko teh raznolikosti, vendar ne le z besedami, ampak z vzorom vzgojiteljev, ki živijo po evangeliju. Učitelji, ravnatelji, vse ostalo osebje ter vsa strokovna in vzgojno-izobraževalna skupnost so poklicani, da vero predstavijo kot nekaj privlačnega, pri tem pa ohranijo ponižen odnos, ki daje tudi občutek podpore. To je pokazal že Jezus Kristus in njegovi učenci v Emavsu. Če želimo brezpogojno služiti bližnjemu, moramo pričeti pri življenjski izkušnji mladih, enako pozornost pa je potrebno nameniti tudi tistim, ki mlade spremljajo na tej poti. Vzgajati mlade v služenju in velikodušnem razdajanju je bil, je in bo eden od zaščitnih znakov katoliških šol.

3.1.2 Izziv šolskih skupnosti

Če pomislimo na podivjani individualizem sodobne družbe vidimo, kako pomembno je, da so katoliške šole resnično žive skupnosti, ki jih spodbuja in poživlja Sveti Duh. Prijateljsko in prijetno vzdušje, ki ga verni učitelji – ki so včasih celo v manjšini – ustvarjajo v sodelovanju z vsemi ostalimi odgovornimi za vzgojo in izobraževanje, ne glede na njihovo vero ali prepričanja, je lahko učencem v trenutkih izgube ali razočaranja v pomoč ter jim približa evangeljsko upanje. Pravo trdnost šol najdemo v kompleksni mreži medosebnih odnosov, kadar le-ta izraža ljubezen do resnice. Verne učitelje je zato potrebno podpirati pri njihovem delovanju, da bodo lahko zagotovili obnavljanje te trdnosti ter tako še naprej doprinali k izgradnji skupnosti.

Da pa bi se to dejansko zgodilo, je potrebno posebno pozornost nameniti usposabljanju in izbiri ravnateljev. Ravnatelji niso zadolženi le za svoje šole, ampak so s strani škofov tudi pooblaščen za področje šolske pastorale. Ravnatelji morajo stremeti k temu da sta vzgoja in izobraževanje živo poslanstvo vseh, biti morajo vodje, ki podpirajo in usmerjajo učitelje ter spodbujajo vzajemno podporo in pomoč.

Drug zahteven teren za katoliške šole predstavljajo odnosi z družinami, saj se veliko družin prebija skozi globoko krizo, pri čemer potrebujejo podporo, solidarnost in naše sodelovanje, nekatere pa se morajo celo na novo postaviti.

Učitelji, starši in ravnatelji – skupaj z učenci – ustvarjajo močno vzgojno-izobraževalno skupnost, ki je poklicana k sodelovanju s cerkvenimi ustanovami. Vseživljenjsko učenje se mora osredotočati na spodbujanje pravične skupnosti, ki temelji na solidarnosti, ki je občutljiva za potrebe posameznikov in zmožna sistematične pomoči revnejšim učencem in družinam.

3.1.3 Izziv dialoga

Danes se svet v vsej svoji raznolikosti bolj kot kadar koli poprej želi dokopati do največjih vrednote človeštva: resnice, dobrote in lepote. Na tak način morajo tudi katoliške šole pristopati do mladih, preko odprtega, miroljubnega in mikavnega dialoga, s katerim bi jim predstavile pogled na Drugega in druge.

Ko v ta dialog povabimo mlade, asimetrija v odnosu včasih ustvari razdaljo med vzgojitelji in učenci. Danes je veliko bolj priljubljena krožna komunikacija med učitelji in učenci, poleg tega pa je njen odprti značaj izjemno bolj naklonjen vzajemnemu poslušanju. To seveda ne pomeni, da se morajo odrasli odpovedati svoji avtoriteti. Tukaj je potrebno vpeljati razloček med avtoriteto, ki je povezana z neko določeno vlogo ali institucionalno funkcijo, in avtoriteto, ki prihaja iz zaupanja vrednega pričevanja.

Šole so skupnosti, ki se učijo, kako postati boljše zahvaljujoč stalnemu dialogu med vzgojitelji, med učitelji in njihovimi sorodniki.

3.1.4 Izziv učeče se družbe

Ne smemo pozabiti, da učenje ne poteka zgolj in samo v šolah. Današnja situacija je močno zaznamovana z vseprisotnostjo novih tehnoloških jezikov in novih priložnosti za neformalno učenje, zato so posledično šole izgubile svoj primat na področju vzgoje in izobraževanja, ki so ga ohranjale skozi vso zgodovino. Obdobje, v katerem živimo, smo poimenovali kar obdobje znanja. Danes ljudje govorijo tudi o na znanju temelječem gospodarstvu. Po eni strani se od mladih zahteva,

da dosegajo vse višji nivo znanja in sposobnosti, po drugi strani pa se šole soočajo s situacijo, ko so informacije na splošno dostopne v ogromnih in nenadzorovanih količinah. Potrebna je določena stopnja ponižnosti, ko razmišljamo kaj so šole še zmožne narediti v časih, v katerih smo se znašli, ko družbena omrežja postajajo vse pomembnejša in ko so možnosti za učenje zunaj šol vse bolj razširjene ter imajo vse večjo moč in vpliv. Odkar šole ne predstavljajo več edinega učnega okolja za mlade ter pri tem ne igrajo niti najpomembnejše vloge, in odkar virtualne skupnosti pridobivajo vse večji pomen, se mora šolanje soočiti z novim izzivom: pomagati učencem, da razvijejo potrebna kritična orodja, da ne bi postali podvrženi moči novih medijev.

3.1.5 Izziv celostne vzgoje in izobraževanja

Vzgoja in izobraževanje sta veliko več kot le poučevanje. Evropska unija, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) in Svetovna banka poudarjajo instrumentalni razum in konkurenčnost ter na vzgojo in izobraževanje gledajo zgolj s funkcionalnega vidika, kakor da bi bila sprejemljiva le takrat ko služita tržnemu gospodarstvu in trgu dela. Vse to dogajanje močno vpliva na vzgojno-izobraževalno vsebino mnogih mednarodnih dokumentov, kar opazamo tudi pri številnih besedilih, ki prihajajo z ministrstev za šolstvo. Šole se ne smejo vdati tej tehnokratski in gospodarski logiki, tudi če so izpostavljene zunanjim silam ali pa si jih trg želi podrediti na instrumentalen način. Še toliko bolj to velja za katoliške šole. Na noben način ne želimo podcenjevati zahtev gospodarstva ali resnosti problema brezposelnosti. Poudariti želimo le, da je učence potrebno spoštovati in jih obravnavati kot celovite osebe ter jim pomagati razvijati sposobnosti, ki bogatijo človeka, kot so ustvarjalnost, domišljija in sposobnost prevzemanja odgovornosti, ter jih usmerjati na poti, da znajo ljubiti svet ter ceniti pravičnost in sočutje.

Predlagati celostno vzgojo in izobraževanje v hitro spreminjajoči se družbi zahteva nenehno pozornost, s katero se vzgoja in izobraževanje neprestano obnavljata in postajata vse bogatejša in bolj kakovostna. V vsakem primeru pa moramo upoštevati, da način vzgoje in izobraževanja, ki ga spodbujajo katoliške šole, ne teži k elitistični meritokraciji. Težnja h kakovosti in odličnosti je resnično pomembna, vendar ob tem ne smemo pozabiti, da imajo učenci zelo specifične potrebe. Pogosto se prebijajo skozi težke okoliščine, zato jim moramo nameniti še posebno pozornost in te potrebe tudi upoštevati. V ta namen se morajo katoliške šole udeleževati globalnih razprav o vseobsegajočem izobraževanju ter prispevati svojo izkušnjo in predstaviti svojo vzgojno-izobraževalno vizijo.

Vse več je učencev, ki nosijo rane iz svojega otroštva, hkrati pa se srečujemo tudi z dejstvom, da šola vse slabše izvaja svojo dejavnost. Tako se je pojavila potreba

po novem preprečevalnem ukrepu na tem področju ter tudi posebnem usposabljanju za učitelje.

Dandanes se od šolskih sistemov pričakuje, da bodo pri posameznikih spodbujali tudi razvijanje veščin, ne le posredovali znanja. Paradigma veščin, če jo interpretiramo v skladu s humanistično vizijo, gre preko golega pridobivanja znanja in sposobnosti, saj zajema razvoj celotne osebe. Na ta način se vzpostavi pomembna vez med šolo in življenjem. Pomembno je, da šolanje ne krepi le veščin, ki so povezane z znanjem na splošno ali z znanjem kako narediti neko stvar, ampak da spodbuja tudi razvijanje tistih veščin, ki bodo v pomoč posamezniku pri sobivanju z drugimi in osebni rasti. To so veščine razmišljanja, s katerimi na primer posamezniki pridobijo odgovornost za svoja dejanja, nato so tu še medkulturne veščine, veščine odločanja in državljanske veščine, ki postajajo vse pomembnejše v našem globaliziranem svetu in ki nas hkrati tudi neposredno zadevajo, kakor to velja za veščine, povezane z zavestjo, kritičnim mišljenjem, kreativnim delovanjem in ukrepi preoblikovanja.

3.1.6 Izziv omejenih sredstev in virov

Šole, ki niso subvencionirane s strani države, se v času strahotne gospodarske krize, ko uvajanje novih tehnologij postane neizogibno in drago, soočajo z vse večjimi finančnimi težavami pri zagotavljanju svojih storitev najrevnejšim učencem. Vse šole, subvencionirane ali ne, se morajo ukvarjati z vse večjim družbenim prepadom, nastalim zaradi gospodarske krize. Ta situacija seveda še vedno zahteva raznolik pedagoški program namenjen vsem, vendar so za to potrebna tako finančna sredstva kakor tudi človeški viri oz. dobro usposobljeni učitelji in drugi voditelji. Nedvomno pa morajo šole ob tem ohraniti svoj odprti odnos do novih oblik revščine, ki je del njihovega osnovnega poslanstva, ter ga še naprej spodbujati.

Poučevanje ni le služba, ampak poklic, ki ga moramo spodbujati. Dandanes se morajo učitelji spopadati z vse večjim številom nalog. Nekatere države se soočajo s težavami, kako najti ravnatelje in učitelje za določene predmete, saj si mnogo mladih delo raje išče v podjetjih, saj upajo, da bodo tam prejeli višje plačilo. Poleg tega učitelji s strani družbe niso cenjeni kot bi morali biti, njihovo delo pa je postalo še bolj obremenjeno zaradi vse več administrativnih nalog. To je ravnatelje pripeljalo do tega, da so pričeli iskati prostovoljce za delo na tem področju. Kmalu jih bodo morali znati spodbujati in voditi v njihovem brezpogojnem darovanju, to pa bo njihov naslednji izziv.

3.1.7 Pastoralni izzivi

Vse več mladih se oddaljuje od institucionalne Cerkve, s tem pa versko neznanje ali nepismenost vse bolj narašča. Poslanstvo katoliške vzgoje in izobraževanja v današnjem času ni ravno privlačno. Kako naj bodo učenci vzgajani, da bodo znali uveljavljati pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi ter zavzeti svoje stališče v poplavi vrednot in prepričanj globalizirane družbe?

V mnogih državah katoliške šole niso deležne primerne pastorale vodstva v večreligijskem prostoru, ki naj bi ga evangelizirale.

Kar zadeva vzgojitelje, »dekulturacija« omejuje njihovo znanje o kulturni dediščini. Danes so nam na voljo najrazličnejše informacije, do katerih lahko prosto dostopamo. Vendar pa, če ob tem ne razvijemo kritičnega zavedanja, ki je v korist široko razširjeni površnosti tako učencev kakor tudi učiteljev, lahko te informacije osiromašijo ne samo razum, ampak tudi domišljijo in kreativno mišljenje.

Število vernih vzgojiteljev in učiteljev se krči, zaradi česar se učenci vse redkeje srečujejo s pravim krščanskim pričevanjem. Kako se lahko v tem novem vzgojno-izobraževalnem kontekstu vzpostavi vez z Jezusom Kristusom?

Na nekaterih škofovskih konferencah katoliško poučevanje ni več obravnavano kot prioriteta na področju pastore. Vendar ko enkrat nastopi kriza, se župnije zavedo, da so katoliške šole pogosto edini prostor, kjer mladi srečujejo prenašalce Veselega Oznanila. V mnogih primerih so te šole postale odprte za kulturni in verski pluralizem in v nekaterih državah delujejo celo brez duhovnikov in drugi vernih sodelavcev. Ta novonastala situacija zahteva torej udejstvovanje laikov, ki so dobro pripravljeni in želijo sodelovati pri tej zahtevni nalogi. Katoliški laiki se teh potreb dobro zavedajo in nanje tudi odgovarjajo s svoji delom, vendar je njihova zavzetost zaznamovana tudi z nezaupanjem institucionalni Cerkvi, ki goji vse manj zanimanja za katoliške šole. Zatorej je eden od večjih izzivov, s katerim se bodo nujno morale soočiti nekatere škofovske konference, da na novo opredelijo svoje odnose z laiki ter tako nadaljujejo svoje poslanstvo oznanjevanja evangelija. Škofje morajo čim prej na novo odkriti, kako pomembna je verska vzgoja mlajših generacij med različnimi načini evangelizacije. In šole so dragoceno orodje pri tem.

3.1.8 Izziv verske vzgoje mladih

V številnih državah grozi predmetom katoliške vzgoje umik z učnih načrtov. Glede na to, da so ti predmeti v okviru odgovornosti škofov, je pomembno, da se zavedamo, da poučevanja teh predmetov ne smemo zanemarjati, ampak ga moramo prenesto spodbujati.

Verska vzgoja zahteva globoko poznavanje pravih potreb mladih, saj le to predstavlja temelje za oznanjevanje evangelija, pri tem pa je potrebno upoštevati tudi razliko med »vedeti« in »verjeti«.

V mnogih državah je za katoliške šole značilno mešanje različnih kultur in verovanj, zato mora verska vzgoja v šolah temeljiti na zavedanju tega pluralizma ter si nenehno prizadevati, da ostaja smiselna za sodobno družbo. Situacije so izredno raznolike, zato verskega pouka ni mogoče izvajati povsod na enak način. Ponekod se učenci prvič srečujejo z evangelijem, tam, kjer pa učenci to izkušnjo že imajo, jih vzgojitelji lahko povabijo tudi k molitvi, zakramentom, sodelovanju v mladinskih gibanjih ali drugih dejavnostih v korist družbe.

Odkar se mednarodne organizacije vse bolj ukvarjajo tudi z religijo, bodo morale škofovske konference predlagati svoje predloge v zvezi z versko vzgojo, ki bo preko kritičnega učenja učencem predstavila vse religije naše družbe. Jasno bodo morali tudi opredeliti razliko med versko vzgojo ter vzgojo za odgovorno državljanstvo. V nasprotnem primeru bodo vlade nastopile s svojimi programi o vzgoji in izobraževanju svobodnih državljanov v sočutne in odgovorne osebe, pri čemer bosta krščanski in katoliški pogled na to tematiko popolnoma izključena iz učnih načrtov.

3.1.9 Posebni izzivi, s katerimi se soočajo večreligijske in multikulturne družbe

Multikulturalizem in večreligioznost učencev katoliških šol je izziv za vse, ki so odgovorni za vzgojo in izobraževanje. Ko identitete šol postanejo šibkejše, se šole vse težje spoprijemajo z reševanjem novih situacij, zato nastopijo številni problemi. Rešitev zagotovo ne smejo iskati v ravnodušnosti do nastalih problemov niti v zatekanju h krščanskemu fundamentalizmu. Napačno je tudi zagovarjati stališče, da katoliške šole podpirajo nekakšne »generične« vrednote.

Zato bo eden izmed najpomembnejših izzivov, s katerim se bodo morale soočiti katoliške šole, spodbuditi učitelje k večji kulturni odprtosti ter k večji pripravljenosti za pričevanje, da bi se pri svojem delu zavedali posebnega okvira, v katerem šola deluje, ter pri tem ostali razsodni in preudarni, da bi učili to, kar znajo in pričevali za to, v kar verjamejo. Da pa bodo učitelji zmogli svoj poklic opravljati na ta način, bodo morali znati vzpostaviti dialog med vero in kulturo ter med različnimi religijami. Tega dialoga pa ni moč vzpostaviti, če vzgojitelji sami niso bili deležni pomoči za osebno rast, poglobljanje svoje vere in osebnih prepričanj.

Spodbujanje učencev različnih verskih prepričanj k sodelovanju pri pobudah civilne družbe je priložnost, ki se je ne sme podcenjevati, še posebno ko gre za učna okolja, kjer vlada pluralizem. Kaj ne bi bilo čudovito, če bi katoliške šole učencem

lahko ponudile priložnost za sodelovanje v civilni družbi skupaj z njihovimi učitelji ali morda s starši?

3.1.10 Izziv vseživljenjskega usposabljanja učiteljev

V družbeni situaciji, v kateri smo se znašli, je usposabljanje učiteljev postalo bistvenega pomena. To usposabljanje mora biti poglobljeno in dosledno, saj v nasprotnem primeru lahko učenci pričnejo poučevanje sprejemati kot neverodostojno, nezanesljivo in zato tudi nepotrebno. Usposabljanje je nujno, če želimo imeti učitelje, na katere se lahko zanesemo in ki so predani evangelijski identiteti našega vzgojno-izobraževalnega načrta ter njegovi uresničitvi v prihodnosti. Ni priporočljivo, da je v katoliških šolah »dvojna populacija« učiteljev. Stremeti moramo k oblikovanju enotnosti med učitelji, ki skupaj sprejemajo posebno evangelijsko identiteto in dosleden življenjski slog.

3.1.11 Prostor in viri usposabljanja učiteljev

Kdo lahko zagotovi tovrstno izobraževanje? So za to nalogo lahko namenjeni posebni prostori, ki so tudi razpoznavni? Kje lahko najdemo ljudi, ki bodo vodili usposabljanje?

Tukaj je nekaj možnih predlogov:

- Državne strukture in njihove pisarne.
- Škofijske strukture: župniki ali direktorji izobraževalnih ustanov v sinergiji ali partnerstvu z ustanovami za usposabljanje. Resnično bi morali premisliti o možnosti, da bi centralizirali usposabljanje laikov s cerkvenimi odgovornostmi in učiteljev verske vzgoje na eni škofijski fakulteti. Po eni strani bi to vodilo k utrjevanju identitete, kljub temi pa si še zmeraj ne bi mogli odgovoriti na vprašanje: kako naj to usposabljanje prilagodimo potrebam učenja na katoliških šolah in univerzah? Ne smemo pozabiti, da imajo učitelji specifične strokovne identitete s posebnimi značilnostmi in to moramo upoštevati pri njihovem usposabljanju.
- Verske kongregacije.
- Katoliške univerze in ustanove.
- Župnije, dekanije ali samostani kot središča, kamor se vzgojitelji lahko umaknejo ali kjer lahko poiščejo duhovno podporo.
- Mreženje, e-učenje.

3.1.12 Pravni izzivi

Nekatere vlade prav s posebnim zadoščenjem marginalizirajo katoliške šole preko številnih pravil in zakonov, ki včasih naravnost teptajo pedagoško svobodo katoliških šol. V nekaterih primerih vlade svojo sovražnost skrivajo tako, da kot opravičilo za to navedejo pomanjkanje virov. V takšnih situacijah je obstoj katoliških šol v resnični nevarnosti.

Še ena grožnja, ki se lahko znova pojavi, je povezana z določbo o preprečevanju diskriminacije. Pod krinko spornega »sekularizma«, se pojavlja sovražnost do vzgoje in izobraževanja, ki odkrito temelji na verskih vrednotah, zato se jo vse pogosteje omejuje na sfero »zasebnega«.

3.2 Izzivi za katoliško visoko šolstvo

Ali so izzivi za katoliško visoko šolstvo kaj drugačni od izzivov, s katerimi se morajo soočiti katoliške osnovne in srednje šole? Večinoma so ti izzivi popolnoma enaki. Tudi za univerze velja, da so temeljni problemi, s katerimi se morajo soočiti, tako ali drugače povezani z novim kulturnim in celo sociološkim kontekstom družbe, iz katerega izhajajo tudi njihovi študenti.

Obstajajo številne sistemske in strukturne razlike, ki predstavljajo posebnost visokošolskih ustanov. Te razlike so povezane tako z velikostjo, zgodovino in pravnimi okvirji visokih šol, kakor tudi z njihovimi načrti, postopki, izobraževalnimi nivoji, raziskovalnim delom ter načinom izvajanja aktivnosti. In nenazadnje, razlike najdemo tudi v statusu in ugledu, ki sta povezana z določeno ustanovo, ter v tipologiji študentov in akademskega osebja.

Procese diferenciacije moramo razumeti kor reakcijo na spremembe in izzive, s katerimi so se soočali visokošolski sistemi v zadnjih treh desetletjih. V tem času so univerze prenehale biti prostor, kamor je lahko dostopala le elita, ampak so postale splošne in vse bolj razširjene. Sočasno so se povečale tudi zahteve, da univerze odgovorijo družbenim potrebam in tako postanejo faktor gospodarskega razvoja. Izziv, ki izhaja iz teh trendov, je pravzaprav povsod enak, in se glasi: kako sedaj te spremembe, ki vplivajo na vlogo univerz, združiti z vrednotami, na katerih je temeljila vsa univerzitetna tradicija? Kako lahko centraliziranost znanstveno-raziskovalnega dela in oblikovanje visoko usposobljenega človeškega kapitala obnovimo, pri čemer se zavedamo, da univerze ne smejo biti prostor, kjer se znanje ustvarja, ampak tudi prostor, kjer se to znanje deli, saj le tako lahko odgovarja na družbene potrebe in postane orodje ne le za kulturni in državni razvoj, ampak tudi za gospodarsko rast?

Vlade so na ta vprašanja odgovorile, da bi univerze morale razločevati med sistemi učnih načrtov ter stopnjami ali vpeljati nove funkcije znotraj ustanov ali zgraditi visokošolski sistem, ki bi temeljil na vse večjih kompleksnih potrebah trga dela.

Glede na vse te spremembe, ki se še zmeraj odvijajo, je povsem jasno, da je potrebno na novo opredeliti cilje in naloge univerz. Poleg udejstvovanja pri znanstvenih, raziskovalnih in vzgojno-izobraževalnih aktivnostih, so univerze postale tudi referenčna točka ali podporna ustanova za tiste, ki sprejemajo odločitve na družbenem, političnem in gospodarskem področju.

Te spremembe zahtevajo konceptualno redefinicijo univerz in enako velja tudi za visoko šolstvo. V tem kontekstu je zato nujno potrebno bolje opredeliti njihovo identiteto in posebnosti akademskih in znanstvenih nalog.

3.2.1 Internacionalizacija univerzitetnega študija

V zadnjih letih se je mednarodna dimenzija visokega šolstva močno okrepila. K temu so pripomogli predvsem dogovori med državami in univerzami, podprti z instrumenti in programi evropskih ali globalnih mednarodnih organizacij. Izkušnje na tem področju zajemajo več vidikov: širša ponudba študijskih programov, večja prisotnost tujih študentov, novosti v izobraževalnih metodologijah ter novosti v vodenju postopkov in raziskovalnega dela. Skupni študijski programi, ki jih skupaj izvaja več univerz, so učinkovito orodje za internacionalizacijo, ker omogočajo izmenjavo idej in izkušenj, spodbujajo srečevanja različnih posameznikov (študentov, učiteljev, raziskovalcev, administrativnega osebja), ki pripadajo različnim kulturam in tradicijam, poleg tega pa ti programi omogočajo tudi razvijanje strokovnega znanja na univerzah, ki imajo drugačna poslanstva, vizije in profile. Tu gre za nov in zelo hiter napredek, ki poraja mnoga vprašanja glede odprtosti, metod poučevanja in raziskovalnih aktivnosti, na katera bodo morale ustanove v prihodnosti še odgovarjati.

3.2.2 Uporaba spletnih virov pri univerzitetnem študiju

V sodobni družbi se spletne aplikacije vse pogosteje uporabljajo, vse bolj prisotne pa so tudi pri upravljanju z znanjem. V zadnjih letih se vse več pozornosti namenja digitalnemu znanju v vseh njegovih vidikih. Različni dokumenti in sporočila, ki so jih izdale mednarodne organizacije, so izpostavili pomembnost te posebne veščine za vseživljenjsko učenje in sodelovanje v tako imenovani »informacijski družbi«. Vendar kaj v 21. stoletju pomeni biti izobražen? To vprašanje presega samo usposabljanje mladih za njihov prihodnji poklic ali izzive. Gre predvsem

za to, da posamezniki postanejo zavedni državljani, ne glede na to ali že od rojstva pripadajo digitalni generaciji, ki povsem samostojno uporablja digitalne družbene vire ter brez težav dostopa do vseh njenih vsebin, odnosov, orodij in ostalih možnosti, ki jih ponuja, ali pa so si to znanje pridobili kasneje. V tem okviru postanejo večšine, s katerimi preko spletnih in tradicionalnih virov uporabljamo in bogatimo naše znanje, nadvse pomembne. Ta nabor veščin, ki se imenuje *upravljanje osebne nega znanja* skupaj s koncepti osebnega učenja in/ali osebne izobraževalne mreže, bi moral biti posamezniku v pomoč pri neodvisni izbiri in vrednotenju informacijskih virov, pri iskanju podatkov na spletu, ter shranjevanju, urejanju, posredovanju ter pošiljanju podatkov v skupno rabo.

Poleg teh veščin pa so potrebne tudi: *povezanost*, ki ne zajema le tehnološkega vidika, ampak tudi komunikacijo, relacijske veščine ter veščine upravljanja identitete v globalnem komunikacijskem kontekstu; *zmožnost kritičnosti*, t.j. kritični pristop k svetovnemu spletu, ki se nanaša na sposobnost uporabe svetovnega spleta kot nekakšnega skladišča virov, ter upošteva tudi kontekst, v katerem se ti viri uporabljajo; *ustvarjalnost*, to je razvijanje ustvarjalnega odnosa do vseživljenjskega učenja, ki omogoča v polnosti doživeti vzgojno-izobraževalne izkušnje, kjer formalno in neformalno učenje hodita z roko v roki.

3.2.3 Univerze, podjetja in trg dela

Eden izmed glavnih problemov, s katerimi se danes soočamo, je brezposelnost. Kakšne priložnosti lahko zagotovijo univerze v smislu prihodnjih delovnih mest in poslovnih priložnosti? Podjetja, strokovnjaki in univerze bi se morali srečevati, da bi lahko mladim, ki razmišljajo o ustanovitvi lastnega podjetja, ponudili priložnost, da preizkusijo svoje ideje in sposobnosti, ter bi jim bili tako v navdih in spodbudo. Študenti morajo biti seznanjeni z morebitnimi možnostih za zaposlitev že zgodaj na njihovi karierni poti. V ta namen bi se morali udeleževati projektov in tekmovanj, pridobiti kakšno od štipendij ter se tako še bolj specializirati za določeno področje. S tega vidika je vodenje in svetovanje v času srednješolskega in univerzitetnega izobraževanje resnično bistvenega pomena.

V povezavi s ključnimi vprašanji, povezanimi z delom, brezposelnostjo in usposabljanjem prihodnjih voditeljev, ki se začne že v srednjih šolah, ne smemo pozabiti, da je temeljno poslanstvo univerz, kakor je zapisano že v konstituciji *Ex Corde Ecclesiae* »zavzeto služiti resnici z raziskovalnim delom in posredovanjem ter ohranjanjem znanja za dobro družbe.« (št. 30). Katoliške univerze svoj delež k tej nalogi prispevajo s poslanstvom upanja v služenju drugim. Svojim študentom pomagajo oblikovati čut za pravico in globoko skrb za skupno dobro, jih vzgajajo

k čutečnosti do ubogih in zatiranih ter jih poizkušajo naučiti, da bi postali odgovorni in aktivni globalni državljani.

3.2.4 Kakovost akademskih ustanov

Eden od ciljev, ki je bil nedavno v središču mednarodne pozornosti v različnih državah in ustanovah, je zagotoviti kakovost akademskih sistemov, določiti posebne ocenjevalne kriterije in instrumente ter s tem okrepiti odgovornosti in transparentnost posameznih ustanov. Ta cilj je bil v polnosti sprejet, podpisali pa so tudi mnogo nacionalnih in mednarodnih sporazumov s specializiranimi agencijami, da bi določili kazalnike za merjenje, ki ne bi ocenjevali le zunanjih statističnih podatkov in postopkov, ampak proučili tudi visokošolske cilje in vsebine v okviru sistema vrednot.

Z zavzemanjem za kakovost katoliškega akademskega središča stopi v ospredje tudi pomen njegovih aktivnosti, še posebej ko krepimo njegove pozitivne vidike in izboljšujemo morebitne pomanjkljivosti. Nadzorovanje in ocenjevanje sta postala nepogrešljiva in opravljata dve funkciji: najprej je to javna funkcija, ki zagotavlja, da je izobraževalni sistem zanesljiv in transparenten, spodbuja ozaveščenost in zdravo tekmovanje med različnimi izobraževalnimi ustanovami, druga funkcija pa je notranja funkcija, ki je usmerjena v pomoč akterjem v sistemu pri doseganju institucionalnih ciljev in proučevanju rezultatov njihovih aktivnosti v želji po napredku in razvoju.

3.2.5 Upravljanje

Spremembe, ki smo jih omenili do sedaj, vplivajo tudi na katoliške univerze kot *institucije*, vključno z njihovim *upravljanjem*. Glede na to, da so univerze »nepristranske« (ne zavzemajo pristranskih stališč) in niso povezane z »nadvlado nekaterih posameznikov« (njihovi predstojniki niso predstavniki ljudi) lahko njihovo upravljanje razumemo z različnih zornih kotov, kot so: pogoji za vpis študentov, viri in mehanizmi financiranja, ravni avtonomije, vloga univerze v moderni družbi in struktura upravljanja v akademskih ustanovah.

Kaj sploh je avtonomija univerze? V mnogih deželah po svetu ima država veliko moč, medtem ko se posamezne univerze borijo, da bi se lahko svobodno zavzemale za svoje akademske cilje, ne da bi bile odvisne od prejemanja državnih subvencij (ki v nekaterih primerih predstavljajo večino ali celo ves finančni priliv). Glede na to, da dandanes države finančno podpirajo univerze, so zato aktivno prisotne v njihovem delovanju preko nadzora, ki ga izvajajo na daljavo, s tem da jim določajo

cilje in ocenjevalne instrumente ter jih vse bolj poizkušajo vplesti v prevzemanje finančne odgovornosti in varčevanja.

Sedaj ko se poudarja njihova avtonomija, se univerze vse bolj poziva, da odgovorijo na potrebe svojih lokalnih območij ter zagotovijo študijske programe, ki bodo podpirali gospodarski in družbeni razvoj v kontekstu *vseživljenjskega učenja*, in da služijo skupnostim s podpiranjem *tistih, ki sprejemajo odločitve* v javni ali zasebni sferi. Zaradi vse večje množice funkcij, ki jih pridobiva univerza zaradi družbenih pritiskov, so bile mnoge države primorane uvesti različne visokošolske organizacijske strukture, ki jih po eni strani določa večja avtonomija in akademska svoboda, po drugi strani pa vse večja odgovornost do države in nosilcev interesov na splošno.

3.2.6 Izziv spremembe in katoliške identitete univerze

Izobraževanje mora voditi študente k soočanju z resničnostjo, k vstopanju v svet z občutkom zavedanja in odgovornosti. Da pa bi se to dejansko zgodilo, je potrebno, da študenti dobijo dovolj predhodno potrebnega in ustreznega znanja. Pravi rezultat, ki ga pri izobraževanju pričakujemo, ni pridobitev informacij ali osvojitve določene-ga znanja, ampak osebna *preobrazba*. S tega vidika motivacija ni le pred predpogoj, ampak se jo mora zgraditi: je rezultat.

Namen katoliškega visokega šolstva je oblikovati posameznike, ki so sposobni kritičnega mišljenja, ki jih odlikuje visoka stopnja strokovnosti, pa tudi človeškosti, da bodo lahko s svojimi veščinami v službi skupnega dobrega. »Če se pojavi potreba, mora katoliška univerza zbrati pogum in spregovoriti o neprijetnih resnicah, čeprav le-te ne bodo pogodu javnemu mnenju, saj je to nujno potrebno za zaščito pristnega dobrega družbe.« (*Ex Corde Ecclesiae*, št. 32). Raziskovalno delo, poučevanje in različne oblike služenja, ki so v skladu s poslanstvom univerz, so temeljne dimenzije v nenehnem medsebojnem dialogu, po katerih se mora ravnati univerzitetno izobraževanje. Katoliško izobraževanje prispeva svoj delež k rasti posameznika na dveh področjih: v znanju in v človečnosti. Na katoliških univerzah krščanski duh prežema življenje akademskih skupnosti, ustvarja plodne pogoje za sodelovanje pri raziskovalnem delu, ko ga vodi in osmišlja, in podpira nalogo oblikovanja mladih, ki jim lahko nudi širše in pomembnejše možnosti onstran njihovih strokovnih pričakovanj.

Profesorji katoliških univerz so poklicani, da podpirajo dialog med različnimi disciplinami, iščejo enotno usklajevanje znanja, ki nikdar ne stagnira, ampak se neprestano razvija, ter tako prispevajo pristen delež k premagovanju razdrobljenosti specializiranega znanja. Pri tej nalogi jih mora voditi zavedanje enega samega smisla vseh stvari. In prav teologija pri tem prispeva bistveni delež.

Sklep

Dandanes se veliko pozornosti namenja rezultatom učnih dejavnosti učencev. Mednarodne raziskave oblikujejo lestvice in primerjajo države. Javno mnenje pa je zelo občutljivo za takšna sporočila. Pregledni rezultati, družbeno poročanje, prizadevanje za izboljšanje obstoječih standardov... vse to kaže na sedanji trend, ki stremi k izboljšanju kakovosti vzgoje in izobraževanja. Kljub temu pa je pomembno, da ne pozabimo enega od temeljnih vidikov vzgoje in izobraževanja, in to je upoštevanje, da se posamezniki različno hitro odzivajo na smernice, ki jim jih nudimo na njihovi poti, ter zavedanje, da resnične spremembe potrebujejo kar precej časa za svojo uveljavitev. Vzgoja in izobraževanje sta v tem trenutku kakor metafora o dobrem sejalcu, ki je zaposlen s sejanjem, vendar nima vedno možnosti, da bi videl rezultate svojega dela. Vzgoja in izobraževanje zahtevata veliko upanja in zaupanja. Osredotočati se morata na neprestano izboljševanje samih sebe ter preverjati učinkovitost svojih orodij, pri tem pa se morata zavedati, da prav vseh pričakovanih rezultatov nikoli ne bosta mogli videti.

Oblikovanje vsake osebe poteka v procesu, ki ga skozi več let izvajajo številni vzgojitelji, začeni s starši. Šolanje nastopi ravno sredi kontinuiranega procesa rasti, kar je lahko pozitivno in posameznika še obogati, lahko pa je tudi posejano s težavami in omejitvami in tega se je potrebno zavedati. Katoliška vzgoja in izobraževanje najdeta svoje mesto v določenem času posameznikove zgodovine. Njena učinkovitost pa je tem večja, čim bolj se lahko povežeta s to njegovo zgodovino, z njo oblikujeta zavezništvo, si delita odgovornosti in gradita vzgojno-izobraževalne skupnosti. V okviru vzgojno-izobraževalnega sodelovanja poučevanja ne razumemo le kot proces, preko katerega se posreduje znanje, ampak tudi kot usmerjanje in vodenje vsakega posameznika k odkrivanju talentov, razvijanju strokovnih spretnosti in prevzemanju pomembnih intelektualnih, družbenih in političnih odgovornosti v lokalnih skupnostih. In še več, poučevanje pomeni tudi spremljanje mladih pri njihovem iskanju resnice in lepote tega, kar je prav in dobro. Učinkovitost skupinskega delovanja, ki zajema tako učitelje, kakor tudi administrativno osebje, temelji na skupnih vrednotah in dejstvu, da to ni le skupnost poučevanja, ampak predvsem tudi skupnost *učenja*.

Prihodnji izzivi za katoliške šole in univerze so ogromni. Pri tem nas besede papeža Frančiška opogumljajo k ponovni vrnitvi vneme za vzgajanje in izobraže-

vanje mladih generacij: »Naj vam sodobni vzgojno-izobraževalni izzivi ne jemljejo poguma! Vzgajanje ni poklic, ampak odnos, način bivanja. Če želite vzgajati, morate stopiti iz sebe in biti med ljudmi in jih spremljati pri njihovi rasti. Dajte jim upanje in optimizem za njihovo potovanje v svet. Učite jih videti lepoto in dobroto stvarstva in človeka, v katerem je odtisnjen pečat Stvarnika. Vendar pa z vsem svojim življenjem pričajte o tem, kar posredujete.

Vzgojitelji [...] posredujejo znanje in vrednost s svojimi besedami. Vendar bodo te besede imele odločilen vpliv na otroke in mladostnike le, če bodo podprte z njihovi pričevanjem, njihovim doslednim načinom življenja. Brez doslednosti je nemogoče vzgajati. Vsi ste vzgojitelji, tukaj ni nikogar drugega. Zatorej je sodelovanje v duhu enotnosti in skupnosti med različnimi vzgojitelji bistvenega pomena in se ga mora še spodbujati. Šola zmora in mora biti pobudnik, mora biti prostor srečevanja in zbliževanja celotne vzgojno-izobraževalne skupnosti z enim samim ciljem, torej vzgajati mlade v odgovorne, preproste, sposobne in poštene ljudi, ki vedo, kako iskreno ljubiti, ki znajo živeti v skladu z božjim klicem, ter jih usposablja za njihov prihodnji poklic, s katerim bodo služili celotni družbi.«

Vzgoja in izobraževanje danes in jutri

(Poročilo o stanju katoliškega šolstva v Sloveniji)

**Po pooblastilu Slovenske škofovske konference
pripravil Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva**

Ljubljana, julij 2014

Uvod

Pred seboj imate skrajšano verzijo poročila o stanju katoliškega šolstva v Sloveniji. Poročilo je plod raziskave, ki je bila opravljena na podlagi dokumenta Kongregacije za katoliško vzgojo pri Svetem sedežu, z naslovom »Vzgoja in izobraževanje danes in jutri. Vnema, ki se ponovno vrača«. Poročilo je s pooblastilom Slovenske škofovske konference (dalje sšk) pripravil Inštitut za raziskovanje in evalvacijo šolstva (dalje IREŠ)¹, ki kot samostojen zavod deluje v prostorih Zavoda sv. Stanislava v Ljubljani.

IREŠ, ki spremlja delo Kongregacije za katoliško vzgojo, je naletel na omenjeni dokument kmalu po njegovi objavi. Dokument smo skrbno preučili in se posebej na podlagi priloženega vprašalnika odločili, da pripravimo poročilo stanja v Sloveniji. IREŠ je najprej vzpostavil stik s sšk, znotraj katere smo začeli sodelovati s Komisijo za šolstvo. V prvi fazi je bila opravljena obširna raziskava, ki je zajemala vse ravni katoliškega šolstva v Sloveniji od vrtcev do fakultete, obenem pa tudi druge deležnike, kot je npr. Društvo katoliških pedagogov. Nadalje smo opravili analizo stanja in izdelali poročilo, ki smo ga predložili udeleženi v raziskavi ter Komisiji za šolstvo v pregled in komentar. Komisija je naposled potrdila končno verzijo poročila, ki smo jo konec julija poslali v Vatikan na sedež kongregacije.

Poročilo na začetku vsebuje splošen opis stanja katoliškega šolstva v Sloveniji. Ta del je nastal na podlagi znanih dejstev in predstavlja objektivno podlago poročila.² Subjektivna raven poročila pa zajema predstavitev mnenj, stališč, opažanj, kritik, pobud in želja ljudi, ki so dejavno vključeni v vzgojno-izobraževalne procese na katoliških šolah.³ Podatki so bili zbrani preko vprašalnika poslanega direktorjem in ravnateljem ustanov ter elektronske ankete, ki so jo reševali učitelji in vzgojitelji. V posebnem delu poročila je najprej opisana metodologija, nato pa so podrobneje predstavljena mnenja po posameznih področjih in izpostavljeni prihodnji izzivi. Na koncu poročila so povzete ključne ugotovitve raziskave.

---

1 Inštitut je bil ustanovljen leta 2007 iz potrebe po celostnem analiziranju stanja uspešnosti in kakovosti katoliških šol. Lansko leto je inštitut zaposlil dva nova sodelavca, s čimer se je dejavnost inštituta močno povečala. Pet ključnih ciljev vizije IREŠ-a v prihodnje je:

- Sodelovanje med katoliškimi šolami z namenom definiranja prepoznavnega profila teh šol.
- Povezovanje med katoliškimi šolami za doseganje večje sinergije in enotnosti.
- Pomoč in servisiranje pri skupnih in posameznih projektih.
- Organizacija izobraževanj za vzgojitelje in učitelje v obliki predavanj, seminarjev, delavnic, simpozijev in izdajanja publikacij.
- Zagotovitev prepoznavnosti katoliških šol in potrditev modela celostne vzgoje posameznika v širšem družbenem okolju.

2 V pričujoči verziji ga izpuščamo, ker gre, kot rečeno, za znana dejstva o vlogi in položaju katoliškega šolstva v Sloveniji, z nekaj dodane statistike.

3 Če ni posebej naznačeno, so v tem zajeti vrtci, osnovna šola, gimnazije in fakulteta.

1. Raziskava

Z namenom, da bi čim boljše predstavili trenutno stanje katoliškega šolstva v Sloveniji, rezultati raziskave predstavljajo večinski del poročila. Za temelj raziskave smo z določenimi prilagoditvami vzeli vprašalnik, ki je bil priložen dokumentu kongregacije. Tega najdete tudi kot prilogo A k pričujočemu poročilu skupaj še s tremi drugimi prilogami, ki so podrobneje razložene v metodologiji.

2. Metodologija

Konec maja smo poslali odprt vprašalnik (priloga A) direktorjem in ravnateljem vseh katoliških šol. V istem času je stekla koordinacija s sšk. Prilagojen vprašalnik je bil poslan tudi članom Komisije za šolstvo pri sšk. V spremnem besedilu smo poudarili, da potrebujemo take odgovore, ki nam bodo dali čim več vpogleda v katoliške šole, kajti le tako bomo lahko pripravili izčrpno poročilo o stanju katoliške vzgoje in izobraževanja, kot jo narekuje vatikanski dokument.

Udeležene pri izpolnjevanju vprašalnika smo izbrali na podlagi njihove neposredne vpletenosti v katoliške vzgojno-izobraževalne procese in zaradi njihovih izkušenj na tem področju. Poleg poslanega vprašalnika smo izvedli tudi osebne intervjuje in telefonske pogovore z udeleženiimi. Na neformalni ravni smo se o vprašalniku pogovarjali še z nekaterimi učitelji, ki so člani Društva katoliških pedagogov Slovenije. Svoje delo smo predstavili Komisiji za šolstvo pri sšk, ki nas je prosila in obenem pooblastila za pripravo poročila v imenu Rimskokatoliške Cerkve na Slovenskem.

Konec maja smo se nato odločili, da izvedemo še elektronsko anketo med pedagoškimi delavci na katoliških šolah. Anketa je bila poslana v sredini junija in zaključena v sredini julija. V tem času smo prejeli 85 odgovorov, kar predstavlja nekaj manj kot 50 % tistih, ki učijo na katoliških šolah.⁴ Gre za primeren vzorec, ki predstavlja stanje na katoliških šolah v Sloveniji s strani tistih, ki so tam zaposle-

---

⁴ Zajeti so bili učitelji in vzgojitelji na štirih katoliških gimnazijah in eni osnovni šoli.

ni. Na žalost pa vzorec zaradi porazdelitve udeleženi v raziskavi ni reprezentativen v celoti. S spodbudami in opomniki smo poskušali pridobiti še več odgovorov. Dejstvo, da je bila analiza opravljena ob koncu šolskega leta (na kar pa nismo mogli vplivati zaradi časovne omejitve oddaje poročila konec julija) je pomenilo, da so bili pedagoški delavci obsuti z veliko drugimi obveznostmi, čemur so sledile počitnice in z njimi povezano mrtvilo.

Raziskava pokaže splošno ozračje v katoliških šolah (osnovne in srednjih – ki so dejansko precej primerljivi; vrtci in fakulteta pa sta v poročilu prisotna zgolj v prvem delu, ki vsebuje izsledke odgovorov na odprt vprašalnik). Rezultate je zato potrebno jemati kot demonstrativne in ne kot reprezentativne. Upamo, da smo kongregaciji v Vatikanu vendarle podali določen vpogled v stanje katoliškega šolstva v Sloveniji.

Rezultati anket so predstavljeni v razdelku »Splošni vprašalnik«. Priloga c vsebuje vprašanja iz ankete, ki so bila v elektronski obliki posredovana učiteljem in vzgojiteljem, medtem ko priloga d s tabelami in grafi predstavi njene rezultate.

Razdelek »Odprt vprašalnik« vsebuje pregled bistvenih poudarkov iz odgovorov direktorjev in ravnateljcev šol, ki smo jih pridobili z vprašalnikom in osebnimi intervjuji. Podrobnejšo strukturo najdete v nadaljevanju. Kot smo že omenili zgoraj, se v prilogi A nahaja vsebina vprašalnika, ki je bil poslan na različne naslove.⁵ Na podlagi spoznanj in ugotovitev iz izpolnjenih vprašalnikov so bili v prilogi B⁶ povzeti direktni odgovori na vprašanja.

---

⁵ Vprašalnik je bil v rahlo spremenjeni obliki poslan tudi slovenskim škofofom.

⁶ Priloga B je v slovenskem prevodu poročila izpuščena, saj na vsebinski ravni ne prinaša nobenih dodatnih spoznanj, je pa uporabna za kongregacijo, saj so povzetki odgovorov na odprti vprašalnik zapisani neposredno pod sama vprašanja.

3. Odprti vprašalnik

Kot rečeno smo omenjeni odprti vprašalnik poslali na naslove direktorjev in ravnateljev katoliških šol. Prosili smo jih, da nam posredujejo svoj pogled na katoliško šolstvo, pri čemer naj jim vprašanja služijo kot oporna točka. Ko smo pričeli s pripravo poročila, smo se odločili, da njihove odgovore predstavimo v povzeti in anonimni obliki.⁷ Zato smo se izognili nekaterim specifičnim mnenjem, nekatera pa smo posplošili. To smo naredili zato, da bi uspeli prikazati celotno sliko trenutnega stanja, ki bi v največji meri ustrezala dejanski raznolikosti in obenem pomenljivosti v širšem evropskem merilu.

Odločili smo se, da bomo v nadaljevanju rahlo odstopali od dejanskega vprašalnika, ki ga najdete v prilogi A. Sklenili smo, da odzive tistih, ki so med vsemi najbolj udeleženi na področju katoliškega šolstva v Sloveniji, najprej predstavimo v obliki večjih vsebinskih sklopov.

3.1 Učenci

Učenci predstavljajo srce vzgojnega poklica. Med tistimi, ki so odgovorni za šole, prihaja do usklajenosti glede tega, da so učenci⁸ na katoliških šolah v Sloveniji v središču pozornosti. Odnose med učenci samimi ter med učenci in učitelji dojemajo kot odlične. (Nekatere analize, ki jih je v zadnjem času neodvisno opravil IREŠ, potrjujejo to tudi s strani učencev). Učenca se jemlje kot osebo. To je bilo v odgovorih večkrat izpostavljeno kot ena izmed najmočnejših točk v slovenskih katoliških šolah.

Večina direktorjev in ravnateljev šol je izpostavila, da je celostni pristop k vzgoji in izobraževanju povezan s temeljno usmeritvijo katoliške šole. K poučevanju se ne pristopa preko učne snovi in razreda kot celote, temveč veliko bolj preko posameznika in njegovih potreb. Glavni cilj vseh katoliških šol presega kratko obdobje, ki ga učenci preživijo na izobraževalni ustanovi.

Vprašani tudi jasno prepoznavajo povezanost in dobre odnose kot eno od glavnih pričakovanj učencev, ko se vpisujejo na šolo. Pričakovanje po pridobitvi dobre izobrazbe je v nekaterih primerih bolj želja staršev kot učencev. V odgovorih je bilo omenjeno tudi to, da učenci prednosti dobre izobrazbe prepoznajo šele retrospektiv-

---

⁷ Prejeli smo odgovore direktorjev in ravnateljev katoliške osnovne šole, katoliških gimnazij in katoliške fakultete.

⁸ Pri tem so mišljeni tako učenci na oš kot dijaki gimnazij in študentje fakultete.

no. Moramo pa priznati, da učenci z vpisom na katoliške šole tudi sami jasno pričakujejo dobro izobrazbo.

Največjo skrb oziroma največ prostora za izboljšanje je opaziti na področju angažiranosti nekdanjih učencev. Praktično vse katoliške gimnazije vidijo potencial za boljšo vključenost in sodelovanje alumnov. Treba je sicer vedeti, da katoliške šole v Sloveniji obstajajo šele dobrih 20 let, zato lahko rečemo, da še ni preteklo dovolj časa za izgradnjo močne tradicije. Poskusi ustanavljanja študentskih klubov ali društev alumnov so bili že izvedeni. V nekaterih šolah te organizacije živijo, drugje jih praktično ni. Poudarili smo že, da odgovorni na posameznih šolah vidijo veliko možnosti za napredovanje in razvoj. Do sedaj še ni bila opravljena refleksija o povezovanju teh organizacij na ravni različnih šol.

Kar zadeva trenutno stanje na šolah, imajo učenci glede svoje vključenosti v šolsko življenje zelo dobre izkušnje. Vse šole ponujajo veliko možnosti obšolskih dejavnosti in spodbujajo različne oblike sodelovanja učencev. Velik poudarek se namenja prostovoljnemu delu in vključevanju različnih zapostavljenih skupin, tako da je skrbna in dosledna vzgoja v socialni zavesti dobro razvita. Veliko pozornosti se posveča tudi zagotavljanju sprejemanja in upoštevanja učenčeve osebnosti, čeprav se ta včasih zdi uporniška. Bistvo občutka vključenosti je rezultat osebnega pristopa. Odprtost za pogovor in osebne stike je tisto, kar vprašani razumejo kot glavni razlog pripravljenosti učencev, da vzpostavijo pristen stik s svojo izobraževalno ustanovo, ki ga ohranjajo tudi potem, ko zapustijo šolske klopi.

3.2 Katoliška identiteta in evangelizacija

Vsi vprašani so mnenja, da so njihove šole dobro ukoreninjene v katoliški identiteti. Mogoče je prav omeniti, da je identiteta teh šol večkrat razumljena kot krščanska in evangeljska in ne nujno katoliška (ne kot svarilo pred katolištvom temveč kot širši in bolj splošen pojem).

Katoliška identiteta je dobro dokumentirana v ustanovnih aktih in drugih šolskih dokumentih, kot so delovni načrti, vizije ter razne strategije šole. Iz nekaterih odgovorov je zaznati rahel odpor do pretencioznega pisanja, saj obstaja nevarnost, da bi različni dokumenti ostali mrtve črke na papirju, brez življenja, ki bi jih podpiralo.

Vsi vprašani prav tako menijo, da so dnevna opravila na šoli zelo usklajena s katoliško identiteto. Povedano drugače, v osebnih zgledih učiteljev vidijo eno izmed ključnih stvari pri uresničevanju resnično katoliškega življenja ustanove. Eden izmed bolj pomembnih načinov življenja iz katoliške identitete je tudi stalna povezanost z liturgičnim letom. Še posebej v adventnem in postnem času se na šolah odvijajo mnoge dejavnosti. Prav tako se praznujejo tudi drugi cerkveni prazniki.

Poleg tega praktično na vseh šolah obstaja velika raznolikost duhovne ponudbe za učence in zaposlene. Različne možnosti predstavljajo dnevni obisk svete maše, spoved, duhovno spremljanje, duhovne obnove, duhovne vaje in občasni duhovni nagovori ter spodbude. Ker je udeležba na večini teh dogodkov neobvezna, je, glede na dojetanje vprašanih, število udeleženi majhno. Določena dejavnost, kot npr. vikend duhovna obnova za razrede enkrat letno, je obvezna.

Če povzamemo, lahko rečemo, da je pastoralna oskrba na vseh katoliških šolah dobro premišljena in načrtovana. Njeno stalno spreminjanje pa je razlog za to, da so vprašani poudarili nujnost novih prilagoditev in sprememb pastoralne oskrbe na katoliških šolah v prihodnje.

V tem smislu obstaja med vprašanimi tudi določena skrb glede pojmovanja evangelizacije. Deloma zato, ker pri tem ni prave enotnosti. Zato si nekateri želijo skrbnega premisleka o pomenu evangelizacije v katoliških šolah. Sodeč po enem izmed odgovorov smo še vedno preveč odvisni od ideje, da so katoliške gimnazije nekakšna semenišča – kar so nekatere sicer včasih res bile. Premalo dobro smo pripravljeni na dejstvo, da učenci, ki se vpisujejo na katoliške gimnazije, s šolo ne delijo katoliških religioznih prepričanj. Na vseh teh šolah je število neverujočih ali tistih, ki pripadajo drugi verski skupnosti, precej majhno. (Zato je skrb za med-religiozni dialog bolj akademska, a vendarle prisotna na šolah v okviru posameznih predmetov.) Vendar tudi učenci, ki se deklarirajo za katoličane, pogosto zahtevajo, potrebujejo in iščejo drugačne pristope kot v preteklosti. Eden od vprašanih se je barvito izrazil, da učencev ne smemo dojemati prek zastarele predstave o poslušnih praznih posodah, ki čakajo, da se jih napolni z znanjem.

Del problema na področju evangelizacije utegne izvirati iz dejstva, da obstaja pomanjkanje napotkov s strani ustanoviteljev šol. Ta vidik bo podrobneje predstavljen v nadaljevanju pri sklopu o vlogi Cerkve v vzgoji in izobraževanju.

3.3 Zaposleni

Vsi vprašani so na splošno izrazili precej visoko raven zadovoljstva s svojimi zaposlenimi. Prav tako so navedli, da so ponosni na vzdušje, ki vlada v kolektivu oz. v zbornici. To dejstvo lahko potrdi tudi IREŠ, saj smo med letom večkrat obiskali šole in sodelovali s številnimi učitelji.

Vse šole skrbno izbirajo svoje zaposlene in pri tem upoštevajo različne vidike. Morda je postopek izbire še najbolj strog na salezijanski gimnaziji, ker dajejo tam poseben poudarek salezijanski karizmi ustanove. V ohranjanju duha Don Bosca prepoznavajo svojo najpomembnejšo in trajno nalogo in zato morajo biti njihovi učitelji ali vzgojeni v tem duhu ali pa čutiti do njega močno pripadnost. Vprašani

so tudi poudarili, da pri zaposlenih ne morejo biti vedno preveč izbirčni. Vsem šolam je pomembno, da zaposlijo profesionalne pedagoge s potrebnim strokovnim znanjem, ki sprejemajo krščansko usmeritev šole. Vendarle pa morajo pri procesu izbiranja predvsem slediti strogim postopkom, ki jih predpisuje zakonodaja.

Spodbuja se strokovno izpopolnjevanje učiteljev (čeprav nekateri učitelji menijo, da ne v zadostni meri – kar je pokazala tudi ena izmed preteklih študij na IREŠ-u). Učitelji so vključeni v nacionalni sistem stalnega izobraževanja in izpopolnjevanja. Mlajši kolegi imajo pogosto neformalne mentorje, ki jim pomagajo pri vključevanju v kolektiv in pri začetkih poučevanja. Na področju duhovne rasti lahko učitelji izbirajo med več možnostmi. Nekateri učitelji so celo našli svojo poklicnost v posvečenem življenju, nekateri šele sprejemajo krščansko vero, ostali morda kdaj pa kdaj obiščejo delavniško mašo in si rezervirajo termin za pogovor z duhovnikom, da poiščejo nekatere odgovore ali prosijo za nasvet. Obstajajo tudi taki, ki ostanejo pasivni in se poskušajo izogibati sleherne religiozne dejavnosti. V splošnem lahko zaključimo, da gre za veliko različnih možnosti, od katerih je le peščica obveznih.

Šole organizirajo tudi veliko različnih dogodkov, katerih namen je spodbujanje pozitivnega delovnega okolja. Veliko truda je vložena v graditev zaupanja in sodelovanja – tako med pedagoškimi in nepedagoškimi delavci kot tudi z upravo. Zanimiva ugotovitev, ki sledi iz odgovorov, je, da vprašani prepoznajo te odnose kot eno močnih točk katoliških šol, hkrati pa jo navajajo kot temo, kateri bo treba v nadaljnje posvetiti še več pozornosti. Še bolj zanimivo je, da do enake ugotovitve pridemo tudi pri učiteljih, kjer so morali ti v elektronski anketi izpostaviti dobre plati šole in tiste, ki potrebujejo izboljšanje.

V sklopu o učiteljih moramo omeniti še eno stvar. Direktorje in ravnatelje šol, ki imajo precej uvida v problematiko, smo povprašali tudi o njihovem mnenju glede skrbi za katoliške učitelje, ki ne učijo na katoliških šolah. Izpostavili so, da je bilo narejenega bore malo, da bi te učitelje sploh dosegli. Te ugotovitve so v skladu s temo pogovorov, ki smo jih imeli z nekaterimi predstavniki Društva katoliških pedagogov Slovenije (DKPS). Nekateri zelo predani posamezniki v večini prostovoljno delajo za društvo in v okviru tega pripravljajo razne dogodke – vendar je njihov domet omejen. Komaj kateri od učiteljev iz katoliške šole je član društva. Društvo v večini zagotavlja okolje, kjer lahko učitelji živijo poslanstvo kristjana v svojem profesionalnem življenju. To je zelo dragoceno za nekatere člane, ne moremo pa trditi, da lahko društvo samo zagotovi zadovoljivo oskrbo katoliških učiteljev v javnih šolah v Sloveniji.

3.4 Cerkev in vzgoja

Zadnji odstavek zgornjega sklopa premešča diskusijo od učiteljev na njihovo institucionalno vlogo v Cerkvi. Vprašani so izpostavili nekaj svojih najbolj resnih pomislekov ravno na temo institucionalne vključenosti vzgojnih in izobraževalnih ustanov v Cerkev.

Iz odgovorov je zaznati, da je sodelovanje šol z ustanovitelji (škofije) v določenem smislu zelo dobro. Škofije izpolnjujejo svoje finančne obveznosti navkljub temu, da imajo nekatere trenutno precej finančnih težav. Nekatere med njimi celo investirajo v zelo velike projekte izgradnje novih objektov za vzgojo in izobraževanje. Pogosto je bilo tudi izpostavljeno, da je zelo dobro, da imajo šole na voljo mnogo duhovnikov in posvečenih oseb, ki so postavljene na različna delovna mesta znotraj šol in domov za dijake ter študente. To je močan pokazatelj predanosti škofij vzgoji, še posebej v luči vse manjšega števila duhovnikov.

Šolski kaplani so zelo cenjeni s strani svojih kolegov in morda še bolj s strani učencev. Sodelovanje med posvečenimi in laiki je moč opisati kot zelo zgledno. Iz odgovorov gre razbrati, da odgovorni na šolah zelo cenijo pomoč posvečenih oseb. Kaplani imajo zagotovo veliko dela; v nekaterih razredih poučujejo religijski pouk, organizirajo posamezne dogodke za učence in zaposlene in so praktično ves čas prisotni na šoli in dosegljivi. Oni oznanjajo s svojo držo in neposredno bližino.

Zanimivo je, da je eden izmed vprašanih, ki je tudi sam posvečena oseba, napisal nekaj misli o vlogi duhovnika na šoli. Poudaril je, da je nujno potrebno sprejeti dejstvo o pomanjkanju duhovnikov in da ne bodo mogli več zasedati vodstvenih položajev v cerkvenih vzgojno-izobraževalnih institucijah. Po njegovem mnenju se bomo morali premakniti od podobe duhovnika uradnika do duhovnika drugačnega kova. Ne gre toliko za vprašanje pomanjkanja duhovnikov, kot za to, ali je njihova poklicanost res v tem, da so na vodstvenih položajih v katoliški šoli. Glede na vse povedano lahko zaključimo, da je sodelovanje med laiki in kleriki zelo dobro in da je vloga posvečenih oseb v šolah velika.

Večina pomislekov se ukvarja s tematiko, kaj Cerkev pričakuje od katoliških šol in kakšna je njihova vključenost v cerkveno pastoralno načrtovanje. Večina vprašanih, med njimi tudi posvečene osebe, je omenila, da se glede tega počutijo osamljene. Ne vedo natančno, kaj Cerkev od njih pričakuje. Prepuščeni so sami sebi. Kot bomo videli v nadaljevanju poročila, je ta isti občutek zaznati tudi pri učiteljih. Vprašani so povedali, da ne dobijo nobenih smernic, nobene orientacije s strani slovenske Cerkve. Čeprav obstaja pastoralni načrt, ki je bil zasnovan pred kratkim, pa ta v celoti izpušča področje katoliškega šolstva. Ponujene so samo nekatere splošne ideje, katerim lahko šole po analogiji sledijo pri načrtovanju in udejanjanju svojega dela.

Na konkretni ravni se nekateri vprašani počutijo pod pritiskom, da sprejmejo vlogo katoliških šol kot nekakšne tovarne za rekrutiranje bodočih odraslih kristjanov. Taka so deloma tudi pričakovanja nekaterih laičnih krogov, ki usmerjajo kritiko vselej, ko pride do »rezultata«, ki preveč odstopa od idealne in deloma »uniformirane« predstave o odraslem katoliku. Ob umanjkanju jasnega vodenja s strani Cerkve se ti ljudje bojijo, da katoliške šole preveč poudarjajo svobodo namesto sprejemanja krščanskih vrednot.

Naslednja raven »odsotnosti« se kaže tudi v šibki povezanosti med katoliškimi šolami in župnijami. Po eni strani nekateri župniki dojemajo šole kot tiste, ki jim odvzemajo njihove vloge in »pravice« pri učencih (pa čeprav so učenci pogosto spodbujeni s strani šole, da iščejo priložnosti v svojem lokalnem okolju). Po drugi strani pa veliko vprašanih meni, da bi morali župniki vložiti več truda v promocijo katoliških šol, še posebej v času, ko se šole zaradi manj številčnih generacij soočajo s težavami pri vpisu. Vpis, na katerem v veliki meri temelji obstoj šol, je precej kritičen in veliko bi lahko bilo narejenega na tem področju ravno prek župnij.

Še en vidik zadeva sodelovanje med katoliškimi šolami samimi. Na tem področju so v preteklih letih že bili storjeni pomembni koraki za izboljšanje, kar so nekateri vprašani potrdili v odgovorih. V splošnem se strinjajo, da je sodelovanje dobro, ni pa še razvito do zadovoljive mere.

3.5 Izzivi

Zadnji del odprtega vprašalnika je bil posvečen vprašanjem o najbolj in najmanj razvitih področjih katoliških šol pa tudi izzivom, ki so pred njimi.

V tem primeru je skupno povzemanje ugotovitev težje izvedljivo, saj imajo šole različne poti in pogosto vidijo svoje izzive v specifični in zato ožji perspektivi. Prejeli smo nekatere zelo podrobne in konkretne odgovore. Vseeno nam je po skrbnem premisleku uspelo izluščiti nekaj pomembnih poudarkov.

Ena izmed močnejših točk katoliških šol v Sloveniji se zdi njihov obstoj kot tak. Možnost izbire, ki je dana mladi populaciji, je vsekakor sprejeta kot zelo dragocena. Kot smo že omenili, so skoraj vsi vprašani poudarili odnose in dobro vzdušje na katoliških šolah. Prav tako so večkrat omenili osredotočenost na posameznika. Katoliške šole vidijo mladostnika v njegovi enkratnosti in skrbijo za pristen stik z njim. Učenci imajo v večini primerov zelo dobre občutke in lepe spomine, ko zaključijo šolanje na katoliški šoli. To je bilo pokazano tudi v več študijah o nekdanjih učencih in torej ne gre samo za idejo, ki jo imajo odgovorni na šolah o sebi.

Med šibkostmi je več vidikov, ki se pojavijo v različni meri praktično na vseh katoliških šolah. Očitno je čutiti, da bi moralo biti vložena več truda v razvoj naci-

onalnega vzgojnega načrta za katoliške šole od vrtcev do univerze. Prav tako bi morala biti na novo premišljena pastoralna oskrba in vključena v večjo shemo celotne cerkvene pastore. Znotraj tega bi morala biti dodatno opredeljena mesto in vloga posvečenih oseb v izobraževalnem sistemu. Opredeljena bi morala biti njegova vloga pri vodenju ustanove in pri delu z mladimi. Iz mnogih odgovorov veje želja, da bi bila zagotovljena stalna prisotnost posvečenih oseb v katoliških šolah in morda celo okrepljena, če bi bilo možno. Prispevek šolskih kaplanov je velik in morda bi lahko začeli s prenovljenim pristopom k evangelizaciji prav prek njihove osebne prisotnosti.

Skrb za evangelizacijo je bila prav tako izpostavljena s strani večine vprašanih. Ko govorimo o njej, se ne smemo bati, da vlagamo premalo truda. Vedno obstaja skrb, ali smo se resnično dovolj dobro prilagodili sodobnemu času, današnjim učenem in njihovim potrebam.

Opaziti je tudi, da imajo vse šole specifične načrte za nadaljnji razvoj svojih vzgojnih in izobraževalnih metod. Obenem si želijo, da bi njihov odnos do učencev postal še bolj oseben, individualen. S tem bi jih usposobili za odkrivanje vseh njihovih potencialov in razvijanje celostne osebnosti (sem sodi modernizacija metod, ki bi učence bolje opremila za prihodnost, v smislu prilagoditev učnega načrta, da bi si priskrbeli bolj celostno spremljanje in vodenje učencev. Nekateri pa načrtujejo učence boljše poučiti o samih metodah učenja ...).

Še eno od splošnih opažanj, ki ga je moč razbrati iz odgovorov zadeva »iskanje identitete«. Čeprav je identiteta šol precej jasno definirana in jo šole tudi dejansko uresničujejo, je na nekaterih šolah vložena precej premisleka v njeno spreminjanje in prilagajanje konkretnih vizij ali celo poslanstev. Prek osebnih iniciativ je zaznati možen izziv, da bi se ustvarilo skupno poslanstvo za vse katoliške šole. Kljub nekaterim pritiskom in izzivom, ki zadevajo področje financiranja in problem manj številčnih generacij s posledično slabšim vpisom, je za prihodnost nujno, da šole združijo moči pri izboljšanju javne podobe, zmanjševanju predsodkov, sodelovanju na projektih, izmenjavi znanj in izkušenj. Če imamo precej dobro razvito identiteto posameznih katoliških šol v Sloveniji, še ne moremo reči, da je tudi identiteta katoliškega šolstva kot celote dobro opredeljena. Z odgovori na ta izziv lahko morda pridobimo usmeritve tudi za druga področja.

4. Splošni vprašalnik

V prilogi D so predstavljeni statistični rezultati elektronske ankete, ki je bila izvedena med učitelji katoliške osnovne šole in štirih gimnazij. Kar bi sedaj radi predstavili, je razlaga nekaterih bolj pomembnih vidikov, na katere smo naleteli med analiziranjem rezultatov. (Priloga D je s prilogo C lahko uporabna referenca, saj se v poročilu v večini sklicujemo na vprašanja iz ankete in zato uporabljamo njihove kratice).

Ob pregledu rezultatov ankete lahko ugotovimo, da so učitelji na katoliških šolah zadovoljni, da dojemajo svoje delo v pozitivnem okolju in so pri tem upoštevani in spoštovani. Splošni pogled na prihodnji razvoj je, da se učitelji zavedajo nekaterih izzivov, ki so pred njimi, in da so precej dobro opremljeni za soočenje z njimi. Vseeno pa obstaja pomanjkanje iniciative na posameznih področjih in nekatere ovire, ki preprečujejo boljšo pripravo na spremenljive prihodnje čase.

Predstavili bomo nekatere zanimive teme iz opravljene ankete, in sicer na podoben način kot smo zgoraj predstavili izsledke odprtega vprašalnika. V nadaljevanju so poudarki organizirani po posameznih sklopih.

4.1 Splošno vzdušje na šoli

Po tej raziskavi in tudi po drugih, ki so bile opravljene v preteklem letu, lahko ugotovimo, da je splošno vzdušje na katoliških šolah zelo dobro. Te ugotovitve so skladne tudi z izsledki zunanje supervizije, ki je bila pred kratkim opravljena na nekaterih šolah. V pričujoči raziskavi so učitelji uvrstili odnose na vrh močnih točk katoliških šol (Q25a). Skoraj 90 % vprašanih je tudi zatrdilo, da se počutijo bolj povezane s svojo zaposlitvijo kot bi se v kateri drugi službi. Ena tretjina se jih pomembno identificira s poklicanostjo in statusom na katoliški šoli (Q7).

Ko smo učitelje povprašali o ravni zadovoljstva s področji njihovega dela (Q2), so po večini zelo zadovoljni. Raven nezadovoljstva je bila vedno nižja od 5 %. Edina izjema so možnosti za nadaljnje strokovno izpopolnjevanje, kjer je nekaj manj kot 10 % učiteljev precej ali pa popolnoma nezadovoljnih. Če pogledamo ocenitev zadovoljstva z izbiranjem med odlično, zelo dobro in dobro, je samo slaba četrtnina vprašanih izbrala »zgolj« dobro. To pomeni, da tri četrtine učiteljev svojo raven zadovoljstva z različnimi vidiki njihovega dela ocenjuje kot odlično ali zelo do-

bro. Največji odstotek najboljše ocene (odlično) najdemo na področju osebne rasti in učiteljeve integritete kot osebnosti. Opazna je povezava med tistimi, ki svoje možnosti na tem področju vidijo kot odlične in tistimi, ki se deklarirajo za religiozne in so bolj aktivno udeleženi v življenju Cerkve. Ne nazadnje je največja povprečna ocena namenjena zadovoljstvu s sodelavci. To ustreza splošnemu stanju dobrih odnosov med zaposlenimi. Kot smo že omenili, pa po drugi strani najdemo najnižje povprečje (čeprav še vedno visoko) pri vidiku nadaljnjega strokovnega izpopolnjevanja.

Nekako logično so vprašani ta problem izpostavili tudi, ko je šlo za vprašanje, katerim vidikom bi morale šole posvetiti več pozornosti (Q4). Na splošno menijo, da njihove šole namenjajo dovolj truda in pozornosti ustreznim vidikom. Strokovno izpopolnjevanje, posodobitev učnega načrta in učnih metod so tiste stvari, ki so jih učitelji izpostavili kot najbolj podcenjene. Zanimivo je, da je kar nekaj učiteljev izpostavilo bolj intenzivno delo na odnosih v zbornicah, pa čeprav na splošno vlada zadovoljstvo s temi odnosi. Delo na odnosih najdemo dokaj pogosto med odgovori na vprašanje o najbolj pomembnih področjih, na katerih bi morali v prihodnje še več delati (Q25b). Skupna ocena kaže, da katoliške šole v Sloveniji resnično poudarjajo pomembnost dobrih odnosov pred vsem drugim. Gre za poudarek, ki je enako prisoten pri vodstvu, učiteljih in učencih.

Dodatno potrditev tega najdemo pri vprašanju, kjer so bili učitelji vprašani o tem, koliko časa namenijo različnim področjem svojega dela (Q3). Najvišje ocenjeni so: odnosi do učencev, osebni pristop in dostopnost za učence kot tudi njihovo vodenje ter odnosi med sodelavci.

Najnižja stopnja pozornosti je glede na odgovore prisotna pri skrbi za evangelizacijo. Gre za poudarek, ki je mogoče premalo jasno opredeljen (kar je že bilo omenjeno zgoraj). Učitelji so mnenja, da se temu področju vzgoje namenja premalo pozornosti (Q4). Gledano kot posamezno področje se zdi, da je pozornost zadostna, a če jo primerjamo z ostalimi področji, ugotovimo, da gre za najbolj podhranjen vidik v življenju katoliških šol.

Ne moremo pa reči, da je bilo na področju evangelizacije premalo storjenega. Ko smo zastavili vprašanje o količini (Q22, Q23) in kakovosti (Q24) religiozne ponudbe in izvedenih dogodkov, so učitelji menili, da sta zadovoljivi. Prav tako menijo, da so dogodki dobro pripravljani. Vendar, če pogledamo na situacijo iz oddaljene perspektive in poskušamo videti »večjo sliko«, lahko pridemo do zaključka, da manjka konkreten načrt. Izkazana je močna potreba po določeni celostni strategiji, ki bo v koraku s časom in koordinirana na nacionalni ravni.

4.2 Cerkev in vzgoja

Orisali smo že, kaj utegne biti glavni izziv za katoliško šolstvo v Sloveniji v prihodnje. V tem sklopu želimo razdelati vlogo Cerkve v katoliških šolah, in sicer kot jo vidijo učitelji, ki so odgovorili na elektronsko anketo.

Kar se zelo ujema z mnenjem direktorjev in ravnateljev šol, je zaznavanje, da Cerkev morda ne kaže dovolj zanimanja in podpore za delo tistih v vzgoji in izobraževanju. Ko smo učitelje povprašali o tem (Q12), nihče od vprašanih ni odgovoril, da se Cerkev preveč vpleta ali kaže preveč zanimanja. Čeprav je mnenje večine, da je stopnja zanimanja s strani Cerkve ravno pravišnja, je skoraj enako število tistih, ki trdijo, da je to zanimanje precej majhno. Na splošno pa je več tistih, ki so mnenja, da je pozornosti s strani Cerkve premalo, kot pa tistih, ki bi dejali, da Cerkev področju vzgoje in izobraževanja namenja dovolj pozornosti.

Če pogledamo na ves trud Cerkve, ne moremo zaključiti, da se Cerkev v Sloveniji ne zaveda potreb na področju vzgoje in izobraževanja. Kar se da razbrati iz analize vprašalnika, je dejstvo, da večina truda ni dobro povezana v splošni, poenoten načrt.

To je prav tako jasno razvidno, če pogledamo vprašanje o sodelovanju med različnimi katoliškimi šolami. Samo 6 % vprašanih je članov Društva katoliških pedagogov Slovenije (Q28). Obenem med učitelji na katoliških šolah prevladuje mnenje, da sodelovanje med šolami ni zadostno, zato skoraj tri četrtine vprašanih meni, da bi ga moralo biti več (Q15). Polovica vprašanih dosedanje sodelovanje ocenjuje kot precej omejeno (Q14). Pri vsem tem je pozitivno, da je obstoječe sodelovanje zelo dobro sprejeto (Q16).

Naslednji zelo pozitiven vidik institucionalne vloge Cerkve v katoliških šolah je prisotnost duhovnikov na šoli. Kot je bilo razvidno že iz odprtega vprašalnika, so ti zelo dobro sprejeti. Več kot polovica vprašanih učiteljev vidi v sodelovanju med laiki in posvečenimi osebami vzorčen primer (Q13). Poleg tega skoraj vsi ta odnos vidijo kot pozitiven in skoraj nikogar ni, ki bi ga označil kot negativnega.

Še en dokaz dejstva, da imamo razloge za občutek pomanjkanja splošne usmeritve in spodbud, je področje sprejemanja dela učiteljev na katoliških šolah s strani krogov, ki obstajajo znotraj Cerkve (Q10). Več kot polovica učiteljev verjame, da so visoko spoštovani in upoštevani za svoje delo v katoliški šoli. Zanimivo je, da kljub nizki ravni spoštovanja zunaj cerkvenih krogov odnos do učiteljev ni tako negativen, kot se ga po navadi strahoma predstavlja. Učitelji sami vidijo ta odnos kot precej nevtralen. Bolj čutijo to, da uživajo prej enako spoštovanje kot pa predsodke od ljudi zunaj Cerkve. Čeprav obstajajo predsodki do katoliških šol kot takih, je zelo pozitivno, da jih učitelji na osebni ravni ne čutijo v enaki meri.

4.3 Profil učitelja

Gre za še en vidik raziskave, ki si zasluži večjo pozornost. V luči vatikanskega dokumenta smo nekaj vprašanj zasnovali z namenom, da bi pridobili vpogled v profil učitelja, ki uči na katoliški šoli.

Na tem mestu velja še enkrat poudariti, da rezultati raziskave nikakor niso reprezentativni, lahko pa, kot smo tudi že omenili, zelo dobro služijo ponazoritvenemu namenu.

Učitelje smo povprašali o njihovih religioznih prepričanjih in praksah. Za to smo se odločili, ker z dokaj omejenim dosegom odprtega vprašalnika nismo mogli dobiti bolj podrobne slike. Manj kot 5 % učiteljev se deklarira kot neverne (Q18). Glede na dejstvo, ki so ga izpostavili direktorji in ravnatelji šol, da se učiteljev ne izbira na podlagi religioznega prepričanja, temveč na osnovi sprejemanja krščanskih vrednot, je ta številka precej nizka. Vseeno se zdi, da je ta odstotek precej točen za katoliške šole v Sloveniji.

Zelo zanimivo in pozitivno dejstvo je – glede na visoko število deklariranih kristjanov v Sloveniji v primerjavi z veliko manjšim številom tistih, ki svojo vero tudi dejansko živijo – da večina učiteljev vero tudi prakticira. Večina učiteljev je precej aktivnih v svojih župnijah, medtem ko je tretjina zelo aktivnih in četrtnina takih, ki niso tako aktivni (Q11). Velika večina učiteljev, ki se imajo za kristjane, tudi obiskuje obrede. Skoraj 80 % jih obiskuje cerkev enkrat ali celo večkrat na teden, poleg teh pa je 11 % tistih, ki obiskujejo svete maše skoraj vsak teden (Q19). Ne glede na svoja prepričanja vsi učitelji obiskujejo religiozne ali duhovne dogodke, ki jih organizira njihova šola, od tega jih več kot to počne pogosto (Q21). Največji izziv za evangelizacijo v prihodnje bodo najverjetneje predstavljali vidiki, ki kažejo na pomembnost zakramentalnega življenja (Q20). Slednje mora biti premišljeno v procesu prilagoditve na sodobne načine. Učenci, ki niso več »poslušne prazne posode« – kot je bilo poudarjeno zgoraj, morajo dobiti več smisla in smotra. V tem smislu ni slabo, da več kot 80 % učiteljev vsaj išče usmeritev življenja na podlagi prejetanja zakramentov. V osebnih pogovorih smo slišali, da jih večina ne ve, kako bi to posredovali naprej svojim učencem. Vse se spet steka k ponavljajoči se ugotovitvi, da bi bilo potrebno razmisliti o primernih metodah evangelizacije in jo usmerjati ne samo znotraj posameznih šol, temveč na ravni Cerkve v Sloveniji.

4.4 Izzivi

Tudi učiteljem smo, tako kot direktorjem in ravnateljem, postavili nekaj vprašanj o načrtih za prihodnost njihovih šol. Rezultati ankete sovpadajo z zaključki, do katerih smo prišli na podlagi intervjujev.

Šole so po videnju učiteljev najboljše pripravljene za celostno vzgojo s posameznikom v središču in za graditev skupnosti (Q5). Če vzamemo v obzir prevladujoče dobro vzdušje na katoliških šolah, potem je razumljiv optimizem učiteljev. Osebni pristop je že dobro razvit in zato ni slučaj, da se učitelji počutijo primerno opremljene za nadaljevanje pristopa k učencem na osebni ravni in njihovega povezovanja v skupnost na ravni razreda ter šole.

Izzivi, za katere se vprašani čutijo najmanj pripravljeni, zadevajo modernizacijo poučevanja, pri kateri se upoštevajo nagle spremembe v sodobnem svetu. V povezavi s tem se omenja tudi vseživljenjsko usposabljanje učiteljev, kar ni presenečenje. Kot smo že izpostavili zgoraj, so možnosti stalnega napredovanja in izobraževanja vidik zaposlitve, s katerim so učitelji najmanj zadovoljni (Q2).

Odnos do prihajajočih izzivov je v splošnem zelo pozitiven. Učitelji verjamejo, da so dobro pripravljene na dogajanje v svojih šolah. Zanimivo je, da mlajši učitelji niso nič bolj pozitivno naklonjeni do prihodnosti. Pri skoraj vsakem vprašanju, kjer je bila možnost odgovora »ne morem oceniti«, so bili vprašani, ki so izbrali ta odgovor, po večini mlajši učitelji. To bi lahko pomenilo – skupaj z nekaterimi opažanji pred kratkim izvedene zunanje evalvacije – da se mlajši kolegi še ne čutijo popolnoma vključene in opolnomočene za prevzem položaja znotraj institucije.

Ko govorimo o katoliških šolah v Sloveniji, se moramo zavedati, da v polnosti obstajajo šole dobrih dvajset let. Veliko ognja iz začetkov, ko so se šole ustanovile ali ponovno odprle, še gori. Veliko učiteljev iz tistega časa še danes poučuje. Tega stanja se zavedajo tudi odgovorni za posamezne šole. To je tudi vedno znova razlog za vlaganje veliko truda v premislek o identiteti šole, da bi bila zapisana kratkoročna vizija, ki bi vključila tudi pozneje priključen kader v razmislek o poslanstvu. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da je eden od stalnih izzivov za katoliške šole tudi stalna formacija učiteljev.

5. Zaključki

Če hočemo potegniti konkretne zaključke o stanju katoliškega šolstva v Sloveniji, je pred nami težka naloga, v kolikor želimo upoštevati vse informacije zbrane tako od direktorjev in ravnateljev šol kot tudi od učiteljev. Pridobljene informacije so gotovo zelo obsežne in v sebi tudi zelo različne in te kompleksnosti ne moremo opisati v skrajšani obliki v nekaj odstavkih. Vseeno se nam je zdelo nujno, da še dodatno osvetlimo nekatere zaključke, ki so prišli do izraza med našo analizo.

1. Katoliške šole v Sloveniji so v glavnem dobre in pozitivno naravnane.

Prevladujoče mnenje o katoliških šolah je, da spodbujajo izjemnost odnosov z dobrim vsesplošnim vzdušjem, veliko skrbjo za posameznika in dosegajo zelo dobre učne rezultate. To mnenje si delijo vodstva šol, učitelji in učenci. Vsi se zdijo precej optimistični glede prihodnosti, čeprav imajo mnogi med njimi nekatere skrbi. Zato je prisotna vsesplošna zavest, da morajo vložiti veliko truda v to, da se dosedanja raven vzdržuje. Učitelji so v glavnem zadovoljni s svojim statusom in so mnenja, da lahko izpolnijo svojo poklicnost s tem, ko delajo na katoliški šoli.

2. Šole so premalo povezane med seboj in vključene v Cerkev.

Zdi se, da bi bilo potrebno narediti še veliko na pripravi skupne strategije za vse katoliške šole. Same šole ne vedo za pričakovanja svojih ustanoviteljev, tj. škofij. Obstajajo določeni pritiski po delovanju logike »tovarn za izdelavo odraslih kristjanov« in vrstijo se kritike, če šole tega ne izpolnjujejo. Zaposleni na šolah (tako učitelji kot vodstvo) si želijo, da bi bilo več sodelovanja med šolami, saj so trenutne povezave bolj šibke. Vertikalna povezanost (od vrtca do fakultete) je praktično nična. Pri pastoralni oskrbi se šole zanašajo nase in niso vključene v nobeno večje pastoralno načrtovanje. Novi pastoralni načrt iz leta 2012 se lahko uporabi le po analogiji, saj ne daje nobenih direktnih smernic. Šole čutijo potrebo po močnejši povezanosti s svojimi ustanovitelji, vsaj kar se tiče takih smernic. Učitelji čutijo veliko mero spoštovanja v cerkvenih krogih, vendar se jim obenem zdi, da je izraženega premalo zanimanja za njihovo delo s strani cerkvenih avtoritet.

3. Kaže se potreba po prenovljenem pristopu k evangelizaciji.

Več pokazateljev daje vedeti, da bo, ko se bo snovala skupna vizija katoliških šol, potrebno posvetiti več pozornosti področju evangelizacije. Prisotnost duhovnikov in drugih posvečenih oseb na šolah je zelo dragocena in zagotovo ne bo smela biti oslABLJENA. Prav nasprotno – bilo bi dobro, če bi bila okrepljena. Časi so se spremenili in z njimi tudi učenci, ki se vpisujejo na katoliške šole, zato nekateri upravičeno pričakujejo še večje spremembe v prihodnje. Nekateri pristopi in programi se niso dovolj dobro prilagodili profilu bodočega učenca. Namesto poslušne, prazne posode, ki želi sprejemati znanje in vse, kar koli pride iz ust pedagoške avtoritete, imamo danes mlade, ki potrebujejo veliko več občutka in razumevanja pri poučevanju. To vključuje spoštovanje in sprejemanje učenčevih mnenj in hkrati, s pedagoško držo, kazanje prostranih področij, ki ležijo izven njihovega trenutnega obzorja. V tem smislu so se evangeljske dolžnosti katoliških šol že in se še bodo spremenile. Šole bodo morda morale iti po poti bolj »misijonskega pristopa«. Ne glede na vse je jasno, da bo to področje potrebovalo več premisleka in bo zrastle iz večjega medsebojnega sodelovanja med šolami.

4. Šole morajo več pozornosti nameniti tehnološkim spremembam.

Sodoben čas zahteva sodobne metode. To se morda zdi klišejsko in preveč efemerno za brezčasnost tradicije, na kateri temelji katoliški nazor. Vendar se učitelji in vodstva šol še kako zavedajo, da bodo morali svoje učence pripraviti na čas, ki bo šele prišel. Razviti morajo več razumevanja za prihajajoče spremembe in opraviti izboljšave, da bodo učitelji sposobni posredovati ta znanja učencem že z dodano refleksijo. Drznemo si ugibati, da se bodo mladi verjetno sami z lahkoto poučili o prihajajočih tehnologijah izven šolskega obzidja, vendar je edinstvena vloga šol o teh znanjih posredovati širšo sliko.

5. Identiteta ni statičen pojem, temveč prej stalno razvijajoče se vprašanje, ki zahteva odgovor.

V zadnjem zaključku, ki smo ga izluščili iz raziskave, želimo izpostaviti vprašanje identifikacije učitelja in učenca z matično ustanovo. Identitete ni treba nujno usklajevati zgolj glede na tradicijo. V identiteti mora biti vključen vsakdo. Zagotoviti je potrebno, da tisti, ki delajo na katoliških šolah in jih obiskujejo, ne samo slišijo za identiteto šole in jo spoštujejo, temveč da jo poosebijo in postanejo njeni nosilci. Časi začetnega navdušenja ob ustanovitvah katoliških šol so (bodo) za nami in mlajše generacije morajo iti naprej. Če bodo katoliške šole v prihodnje sodelovale in več delale na skupni identiteti in ne samo na identiteti posamezne šole, bodo od tega na koncu imeli vsi veliko več.

Povzetek

Poročilo je nastalo na podlagi pobude, ki smo jo prejeli s strani Kongregacije za katoliško vzgojo v Vatikanu. Vodilno vlogo je odigrala Slovenska škofovska konferenca (sšk) skupaj z Inštitutom za raziskovanje in evalvacijo šolstva (IREŠ), ki deluje znotraj Zavoda sv. Stanislava. Na IREŠ-u smo pripravili in izvedli temeljito raziskavo o trenutnem stanju na katoliških šolah v Sloveniji.

Poročilo temelji na več intervjujih (ustnih in pisnih), ki so bili opravljeni z odgovornimi na katoliških šolah, in na splošni anketi, ki je bila izvedena med učitelji. Prav tako so bile upoštevane nekatere pretekle študije, ki jih je opravil IREŠ. Intervjuji, vprašalnik in anketa so bili z določenimi odstopanji in prilagoditvami narejeni na podlagi predloge, ki je bila vsebovana na koncu dokumenta »Vzgoja in izobraževanje danes in jutri. Vnema, ki se ponovno vrača«. Dokument, ki ga je izdala omenjena kongregacija, je bil začetna točka za raziskavo in poročilo kot celoto. Do sedaj je IREŠ pripravil nekaj spodbud in premislekov izhajajoč iz dokumenta in jih po elektronski pošti poslal na naslove šol. Dokument bo preveden in v celoti objavljen skupaj z drugim dokumentom kongregacije iz leta 2013 (Vzgoja in izobraževanje za medkulturni dialog v katoliških šolah. Življenje v harmoniji za civilizacijo ljubezni) v posebni publikaciji, ki bo vsebovala tudi skrajšano verzijo poročila.

Poročilo sestoji iz kratkega uvoda, kjer gre za opis nekaterih splošnih značilnosti o katoliškem šolstvu v Sloveniji (pravni status in nekaj statistike), sledi zgoraj omenjena raziskava s štirimi prilogami za bolj jasno predstavitev ter na koncu še zaključki raziskave.

Namen poročila je bil pridobitev poglobljenih informacij o stanju katoliškega šolstva v Sloveniji, in sicer za potrebe poročanja v tujino ter obenem kot osnova za nadaljnjo razpravo v Sloveniji. Poslanstvo IREŠ-a je namreč pomoč pri napredovanju katoliških šol in spodbujanje njihovega medsebojnega sodelovanja.

Priloge

PRILOGA A: ODPRT VPRAŠALNIK

1. Identiteta in poslanstvo

- Kako bi rekli, da vaša šola ustreza svoji zastavljeni identiteti in izpolnjuje svoje poslanstvo?
- Je iz vašega delovanja jasno razvidna katoliška narava vaše organizacije? So v vaših organizacijskih aktih jasno zabeležene katoliške usmeritve?
- Kako bi opredelili skrb vašega zavoda za evangelizacijo? S čim skrbite za oznanjevanje in katere so dejavnosti, ki jih pripravljate, da bi skrbeli za duhovno plat vaših zaposlenih in dijakov?
- Kaj nudite dijakom in družinam vaših dijakov na področju pastoralne oskrbe?
- Kakšna je umeščenost vašega zavoda znotraj slovenske Cerkve? Kako ocenjujete skrb, ki jo Cerkev posveča šolam? Je sistem znotraj Cerkve primerno oblikovan? So dejavnosti, ki jih izvajate primerno vključene v pastoralni načrt?
- Kakšna prizadevanja v smeri medreligioznega in medkulturnega dialoga potekajo na vaši šoli?

2. Neposredno delovanje

- Kako v vašem Zavodu nudite osebno podporo in spremljanje na poti veri za vaše zaposlene, dijake in njihove družine?
- Kako spodbujate dijake, da aktivno sodelujejo v življenju zavoda?
- Ali tudi družine spodbujate, da se vključujejo v delovanje zavoda?
- S kakšnimi pričakovanji prihajajo mladi na vašo šolo in kako izobrazba, ki jo pridobijo odgovarja tem pričakovanjem?
- Kako skrbite za tiste, ki prihajajo iz ekonomsko deprivilegiranih situacij?
- Kako pomagate tistim, ki so fizično ovirani in kako pomagate tistim z učnimi težavami?
- Kakšne dejavnosti imate vzpostavljene za nekdanje dijake?
- Kako oblikujete in vzdržujete neko vzdušje sodelovanja pri vzgojnem poslanstvu, ki si ga delijo tako posvečeni kot laiki? Kakšen je odnos med enim in drugimi?

3. Formacija

- Na kakšen način izbirate svoje osebe? Kako izbirate najustreznejše učitelje in kaj pri svoji oceni ustreznosti upoštevate?
- Kako pripravljate in zagotavljate nadaljnjo rast vseh zaposlenih – tako na profesionalnem kot osebnem področju (ki vključuje tudi rast v veri)?
- Kako doživljate skrb za tiste učitelje, ki delujejo na šolah, ki niso katoliške?
- Ali pri svojem vzgojnem procesu skrbite tudi za to, da bi oblikovali zadovoljne in srečne družinske može in žene ter odgovorne starše?
- Kako doživljate delovanje na področju sodelovanja med katoliškimi izobraževalnimi institucijami?

4. Izzivi in obeti

- Kateri izzivi, ki ste si jih v preteklosti zastavili sami, se vam zdijo najtežji in ste imeli ali pa še imate z njihovim doseganjem največ težav?
- Kako »opremljeni« ste za soočanje z izzivi, ki jih sami vidite v prihodnosti?
- Kateri so izzivi, ki so vam trenutno najbolj pred očmi?
- Kaj se vam zdi najbolj svetla točka katoliških šol v Sloveniji na sploh?
- Katere so največje šibkosti in kje vidite največ težav za katoliške šole?
- Kako načrtujete delo za soočanje s prihajajočimi izzivi.

PRILOGA C: ELEKTRONSKA ANKETA

q1 – Prvi sklop vprašanj se nanaša na vaše delo na strokovni ravni in vaše zadovoljstvo ter vključuje nekaj splošnih vprašanj o vašem kolektivu in delovnem vzdušju.

q2 – Prosim označite stopnjo vašega zadovoljstva z nekaterimi elementi vaše zaposlitve.

	ODLIČNO.	ZELO DOBRO.	DOBRO.	SLABO.	ZELO SLABO.	NESPREJEMLJIVO.
Splošni pogoji (prostorski, materialni, tehnični) za delo.						
Zadovoljstvo s kolektivom.						
Zadovoljstvo z vodstvom in predpostavljenimi.						
Možnost za strokovno izpopolnjevanje.						
Možnost za osebno rast.						
Občutek osebne izpolnitve ob opravljanju poklica.						
Celovitost osebnosti, možnost ohranjanja integritete (kot učitelj se mi ni treba spreminjati z ozirom na mojo siceršnjo identiteto, da opravi svojo nalogo poučevanja).						

Q3 – Prosim označite, koliko pozornosti na vaši šoli po vašem mnenju posvečate naslednjim področjem.

	ZELO VELIKO.	PRECEJ.	MALO.	ZELO MALO.	NE MOREM OCENITI.
Strokovno izpopolnjevanje.					
Nove metodike dela in modernizacija učnega programa.					
Odnos do učencev.					
Odnosi v zbornici.					
Osebn spremljanje učencev in njihovo usmerjanje.					
Skrb za evangelizacijo.					
Delo s starši.					
Posvečanje lastni identiteti in viziji.					

Q4 – Z naslednjim vprašanjem vas želimo povprašati po tem, če se vam zdi, da katerim izmed navedenih področij ne posvečate dovolj pozornosti.

	ŠE PREVEČ.	DOVOLJ.	NEKOLIKO PREMALO.	PRECEJ PREMALO.	NE VEM.
Strokovno izpopolnjevanje.					
Nove metodike dela in modernizacija učnega programa.					
Odnos do učencev.					
Odnosi v zbornici.					
Osebn spremljanje učencev in njihovo usmerjanje.					
Skrb za evangelizacijo.					
Delo s starši.					
Posvečanje lastni identiteti in viziji.					

q5 – Kako pripravljeni ste na vaši izobraževalni ustanovi po vašem mnenju na naslednje izzive:

	ODLIČNO.	DOBRO.	SLABO.	POVSEM NE-PRIPRAVLJENI.	NE MOREM OCENITI.
Izoblikovanje svoje identitete v duhu izročila za 21. stoletju.					
Graditev skupnosti v vse bolj individualiziranih družbah.					
Odpiranje za dialog v vse bolj globaliziranem svetu.					
Vzgajanje kritičnosti in specifičnih veščin za učenje v digitalni dobi.					
Celostna vzgoja v svetu, ki je vse bolj razdrobljen.					
Vseživljenjsko izobraževanje in izpopolnjevanje učiteljev.					
Posredovanje krščanskega veselega sporočila na primeren način.					

q6 – Drugi sklop vprašanj se nanaša na institucionalno ureditev vašega položaja in položaja vaše institucije.

q7 – Kako vpete se vi osebno čutite v delovanje vaše institucije, kakšno mero pripadnosti čutite?

- Čutim se zelo vpetega.
- Čutim se precej vpetega.
- Podobno kot bi se pri kaki drugi službi.
- Do neke mere se ne morem poistovetiti s službo.
- Službeno in zasebno strogo ločujem in ne čutim nobene posebne »pripadnosti«.

q8 – Kako se vam zdi, da se vaši učenci in dijaki pretežno poistovetijo s svojo izobraževalno ustanovo?

- Čutijo veliko mero pripadnosti in so ponosni, da obiskujejo našo šolo.
- Čutijo nekaj pripadnosti in so v družbi veseli, da so na naši šoli.
- Njihov odnos do šole je primerljiv z odnosom na drugih šolah.
- Do neke mere se ne morejo poistovetiti s šolo in se čutijo nekoliko nesprejete.
- Do šole gojijo pretežno uporen odnos in zavračajo njene vzgojne smernice.

q9 – Ali ste laik ali posvečena oseba?

- Laik.
- Posvečena oseba.

q10 – Kako se vam zdi, da v vašem okolju gledajo na vašo službo v Cerkevni organizaciji?

	Z VELIKO NAKLONJENOSTJO IN SPOŠTOVANJEM.	Z NEKAJ NAKLONJENOSTI.	PRECEJ NEVTRALNO.	NEKOLIKO NENAKLO- NJENO.	POVSEM ODKLONILNO ALI S PREZI- ROM.
Znotraj Cerkvenih krogov.					
Zunaj Cerkvenih krogov.					

q11 – Ste aktivni v svoji lokalni Cerkvi? [IF (3) Q9 = [1]]

- Da, precej.
- Da, nekoliko.
- Pretežno neaktiven.

Q12 – Koliko zanimanja in podpore pri vašem delu doživljate s strani cerkvenega vodstva (zunaj vaše ustanove).

- Preveč.
- Precej.
- Ravno prav.
- Malo.
- Premalo.

Q13 – Kako bi opisali sodelovanje med laiki in posvečenimi osebami v vaši ustanovi?

- Sodelovanje je zgledno (na profesionalnem področju strokovno in na osebnem prijateljsko)
- Sodelovanje je dobro (prijetno, nekaj prednosti izhaja iz tega sodelovanja)
- Sodelovanje je nevtralnno (korektno – ni težav, ni pa tudi neke pretirano pozitivne dodane vrednosti)
- Sodelovanje je slabo (ni koristi, ni pozitivnega vzdušja, pretežno dodatno breme in občasno nekorektno odnosi).

Q14 – V zadnjih vprašanjih o institucionalni ureditvi vašega dela se bomo posvetili predvsem sodelovanju med katoliškimi šolami. Najprej nas zanima, kako bi opredelili količino, pogostost tega sodelovanja?

- Sodelovanja je zelo veliko.
- Sodelovanja je nekaj.
- Sodelovanja je zelo malo.
- Sodelovanja skorajda ni.

Q15 – Se vam zdi, da bi morale biti tega sodelovanja med katoliškimi šolami ali učitelji več?

- Da.
- Ne.

Q16 – Prosimo, da ocenite še raven sodelovanja z drugimi katoliškimi izobraževalnimi ustanovami.

- Sodelovanje je odlično.
- Sodelovanje je dobro.
- Sodelovanje je nevtravno.
- Sodelovanje ni dobro.
- Sodelovanje je zelo slabo.
- Ne morem oceniti.

Q17 – Tretji sklop vprašanj je nekoliko bolj osebne narave in se nanaša na vaš osebni pogled na vero in njeno mesto v vzgojnem procesu. V kolikor se vam kakšno od vprašanj zdi neprimerno, ga lahko izpustite, želimo pa vam zagotoviti, da je anketa v celoti anonimna in ta vprašanja služijo le pridobitvi kar se da realne in celovite slike stanja.

Q18 – Kako bi označili svoj odnos do vere?

- Sem veren in vero aktivno živim znotraj Cerkve.
- Sem veren in delim večino pogledov Cerkve, ne sodelujem pa pogosto pri verskih obredih.
- Sem veren, vendar mi Cerkev s svojimi pogledi in idejami ni blizu.
- Nisem veren, vendar mi je Cerkev s svojimi pogledi in načeli blizu.
- Nisem veren in do Cerkve nimam posebej močno izoblikovanega stališča.
- Nisem veren in moje stališče do Cerkve je pretežno odklonilno.
- Drugo:

Q19 – Kako pogosto se udeležujete svete maše in drugih verskih obredov?

- Večkrat tedensko.
- Ob nedeljah in praznikih.
- Večkrat mesečno, skoraj vsako nedeljo.
- Ob večjih praznikih.
- Redkeje.
- Nikoli ali skoraj nikoli.

Q20 – Kakšen pomen v svojem življenju pripisujete zakramentalnemu življenju (evharistija, spoved, ...)

- Zakramentalno življenje mi je zelo pomembno in ga tudi aktivno gojim.
- Zakramentalno življenje mi je pomembno in se trudim zanj.
- Zakramentalno življenje mi ni tako pomembno in ga gojim, kolikor mi to uspeva.
- Zakramentalno življenje mi ni pomembno.

Q21 – Ali se udeležujete različnih verskih ali duhovnih dogodkov, ki jih pripravlja vaša šola/zavod?

- Da, pogosto.
- Da, občasno.
- Da, redko.
- Skoraj nikoli ali nikoli.

Q22 – Koliko verskih ali duhovnih dogodkov za ZAPOSLENE bi rekli, da pripravlja vaša šola/zavod?

- Preveč.
- Precej.
- Ravno prav.
- Malo.
- Premalo.

Q23 – Koliko verskih ali duhovnih dogodkov za DIJAKE bi rekli, da pripravlja vaša šola/zavod?

- Preveč.
- Precej.
- Ravno prav.
- Malo.
- Premalo.

Q24 – Kako bi ocenili povprečno izvedbo teh dogodkov?

- Zelo dobro.
- Dobro.
- Zadovoljivo.
- Slabše.
- Neprimerno.

Q25 – Prosimo vas samo še, če odgovorite na tri odprta vprašanja, s katerimi želimo še nekoliko razširiti vpogled, ki ga bo izkazovalo poročilo, ki ga bomo izoblikovali na podlagi rezultatov ankete.

	1	2	3
Kateri so po vašem mnenju 3 najmočnejše točke vaše izobraževalne ustanove?			
Katera so po vašem mnenju 3 področja, na katerih bi morali v prihodnje še več delati?			
Katerim trem področjem po vašem mnenju trenutno posvečate največ pozornosti?			

Q26 – S tem ste odgovorili na vsa vsebinska vprašanja v anketi. Za konec vas prosimo samo še za nekaj odgovorov na relevantna demografska vprašanja.

Q27 – Prosimo označite ustanovo, s katere prihajate.

- Gimnazija Želimlje
- Škofijska gimnazija Antona Martina Slomška
- Škofijska gimnazija Vipava
- Zavod sv. Stanislava – OŠ Aš
- Zavod sv. Stanislava – šKG

q28 – Ali ste včlanjeni v Društvo katoliških pedagogov Slovenije?

Da.

Ne.

XSPOL – Spol:

Moški

Ženski

XSTAR2a4 – V katero starostno skupino spadate?

Do 30 let.

31–40 let.

41–50 let.

51–60 let.

60 let in več.

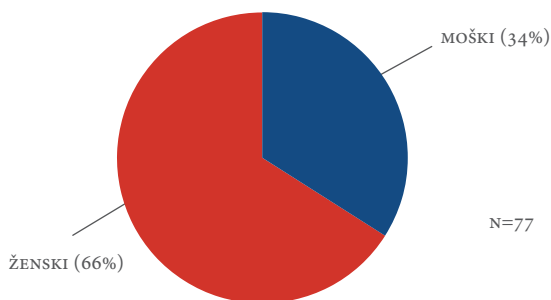
Rezultati ankete

PRILOGA D: REZULTATI ELEKTRONSKE ANKETE

XSPOL – Spol:

XSPOL	SPOL	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
		1 (moški)	26	22%	34%	34%
		2 (ženski)	51	43%	66%	100%
VELJAVNI		SKUPAJ	77	65%	100%	

Starostna skupina

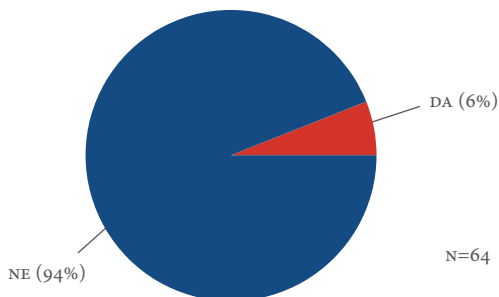
STAROSTNA SKUPINA		ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
		1 (do 30 let)	13	11%	17%	17%
		2 (31–40 let)	27	23%	35%	51%
		3 (41–50 let)	27	23%	35%	86%
		4 (51–60 let)	8	7%	10%	96%
		5 (60 let in več)	3	3%	4%	100%
VELJAVNI		SKUPAJ	78	66%	100%	
		POVPREČJE		2,5	STD. ODKLON	1,0

Q27 – Prosimo označite ustanovo, s katere prihajate.

Q27		PROSIMO OZNAČITE USTANOVO, S KATERE PRIHAJATE.			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Gimnazija Želimlje)	11	9%	14%	14%
	2 (Škofijska gimnazija Antona M. Slomška)	9	8%	12%	26%
	3 (Škofijska gimnazija Vipava)	13	11%	17%	42%
	4 (Zavod sv. Stanislava – oš AŠ)	16	14%	21%	63%
	5 (Zavod sv. Stanislava – šKG)	29	25%	37%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	78	66%	100%	
		POVPREČJE	3,6	STD. ODKLON	1,4

Q28 – Ali ste včlanjeni v Društvo katoliških pedagogov Slovenije?

Q28		ALI STE VČLANJENI V DRUŠTVO KATOLIŠKIH PEDAGOGOVSLOVENIJE?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Da.)	4	3%	6%	6%
	2 (Ne.)	60	51%	94%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	64	54%	100%	
		POVPREČJE	1,9	STD. ODKLON	0,2

Q2 – Prosim označite stopnjo vašega zadovoljstva z nekaterimi elementi vaše zaposlitve.

Q2	PROSIM OZNAČITE STOPNJO VAŠEGA ZADOVOLJSTVA Z NEKATERIMI ELEMENTI VAŠE ZAPOSLOTIVE.	ODGOVORI							VELJAVNI	ŠT. ENOT	POVPREČJE	STD. ODKLON
		PODVPRASHANJA	ODLIČNO.	ZELO DOBRO.	DOBRO.	SLABO.	ZELO SLABO.	NESPREJEMLJIVO.				
Q2A	Splošni pogoji (prostorski, materialni, tehnični) za delo.	26 (31%)	41 (48%)	16 (19%)	2 (2%)	0 (0%)	0 (0%)	85 (100%)	85	118	1.9	0.8
Q2B	Zadovoljstvo s kolektivom.	27 (32%)	48 (56%)	9 (11%)	1 (1%)	0 (0%)	0 (0%)	85 (100%)	85	118	1.8	0.7
Q2C	Zadovoljstvo z vodstvom in predpostavljenimi.	24 (29%)	35 (42%)	20 (24%)	2 (2%)	2 (2%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	2.1	0.9
Q2D	Možnost za strokovno izpopolnjevanje.	21 (25%)	32 (38%)	25 (29%)	6 (7%)	1 (1%)	0 (0%)	85 (100%)	85	118	2.2	0.9
Q2E	Možnost za osebno rast.	33 (39%)	31 (37%)	19 (23%)	1 (1%)	0 (0%)	0 (0%)	84 (100%)	84	118	1.9	0.8
Q2F	Občutek osebne izpolnitve ob opravljanju poklica.	24 (29%)	42 (50%)	17 (20%)	1 (1%)	0 (0%)	0 (0%)	84 (100%)	84	118	1.9	0.7
Q2G	Celovitost osebnosti, možnost ohranjanja integritete (kot učitelj se mi ni treba spreminjati z oziranjem na mojo siceršnjo identiteto, da opraviim svojo nalogo poučevanja).	32 (38%)	35 (41%)	17 (20%)	1 (1%)	0 (0%)	0 (0%)	85 (100%)	85	118	1.8	0.8

Q3 – Prosim označite, koliko pozornosti na vaši šoli po vašem mnenju posvečate naslednjim področjem.

Q3	PROSIM OZNAČITE, KOLIKO POZORNOSTI NA VAŠI ŠOLI PO VAŠEM MNENJU POSVEČATE NASLEDNJIM PODROČJEM.										
	PODVPRAŠANJA	ODGOVORI			VELJAVNI	ŠT. ENOT	POVPREČJE	STD. ODKLOK			
		ZELO VELIKO.	PRECEJ.	MALO.	ZELO MALO.	NE MOREM OCENITI.	SKUPAJ				
Q3A	Strokovno izpopolnjevanje.	11 (13%)	49 (59%)	20 (24%)	3 (4%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	2.2	0.7
Q3B	Nove metodike dela in modernizacija učnega programa.	16 (19%)	39 (47%)	24 (29%)	4 (5%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	2.2	0.8
Q3C	Odnos do učencev.	48 (58%)	32 (39%)	2 (2%)	1 (1%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	1.5	0.6
Q3D	Odnosi v zbornici.	21 (25%)	45 (54%)	15 (18%)	2 (2%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	2.0	0.7
Q3E	Osebnno spremljanje učencev in njihovo usmerjanje.	32 (39%)	43 (52%)	7 (8%)	1 (1%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	1.7	0.7
Q3F	Skrb za evangelizacijo.	12 (14%)	48 (58%)	13 (16%)	7 (8%)	3 (4%)	83 (100%)	83	118	2.3	0.9
Q3G	Delo s starši.	16 (19%)	47 (57%)	19 (23%)	1 (1%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	2.1	0.7
Q3H	Posvečanje lastni identiteti in viziji.	11 (13%)	44 (53%)	25 (30%)	3 (4%)	0 (0%)	83 (100%)	83	118	2.2	0.7

Q4 – Z naslednjim vprašanjem vas želimo povprašati po tem, če se vam zdi, da katerim izmed navedenih področij ne posvečate dovolj pozornosti.

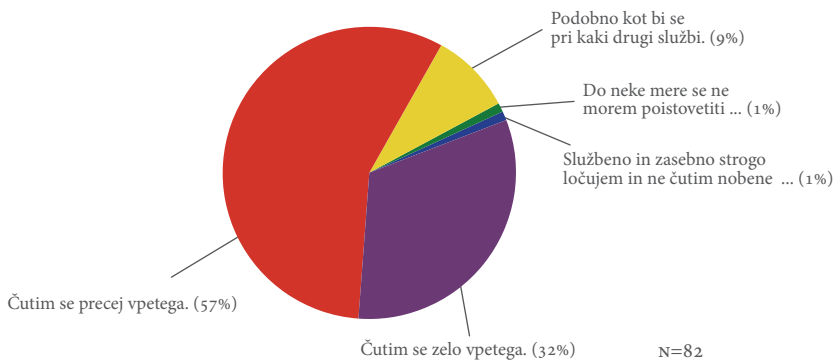
Q4	Z NASLEDNJIM VPRAŠANJEM VAS ŽELIMO POVPRASHATI PO TEM, ČE SE VAM ZDI, DA KATERIM IZMED NAVEDENIH PODROČIJ NE POSVEČATE DOVOLJ POZORNOSTI.	ODGOVORI					VELJAVNI	ŠT. ENOT	POVPREČJE	STD. ODKLON
		PODVPRAŠANJA	ŠE PREVEČ.	DOVOLJ.	NEKOLIKO PREMALO.	PRECEJ PREMALO.				
Q4A	Strokovno izpopolnjevanje.	1 (1%)	46 (56%)	26 (32%)	9 (11%)	0 (0%)	82	118	2.5	0.7
Q4B	Novo metodike dela in modernizacija učnega programa.	6 (7%)	41 (50%)	27 (33%)	8 (10%)	0 (0%)	82	118	2.5	0.8
Q4C	Odnos do učencev.	7 (8%)	69 (83%)	6 (7%)	1 (1%)	0 (0%)	83	118	2.0	0.5
Q4D	Odnosi v zbornici.	3 (4%)	49 (60%)	27 (33%)	3 (4%)	0 (0%)	82	118	2.4	0.6
Q4E	Osebnno spremljanje učencev in njihovo usmerjanje.	6 (7%)	52 (63%)	24 (29%)	1 (1%)	0 (0%)	83	118	2.2	0.6
Q4F	Skrb za evangelizacijo.	2 (2%)	45 (54%)	26 (31%)	8 (10%)	2 (2%)	83	118	2.6	0.8
Q4G	Delo s starši.	10 (12%)	56 (67%)	14 (17%)	3 (4%)	0 (0%)	83	118	2.1	0.7
Q4H	Posvečanje lastni identiteti in viziji.	4 (5%)	38 (46%)	34 (41%)	5 (6%)	2 (2%)	83	118	2.6	0.8

q5 – Kako pripravljene ste na vaši izobraževalni ustanovi po vašem mnenju na naslednje izize:

Q5 KAKO PRIPRAVLJENI STE NA VAŠI IZOBRAŽEVALNI USTANOVI PO VAŠEM MNENJU NA NASLEDNJE IZIZE:		ODGOVORI					VELJAVNI	ŠT. ENOT	POVPREČJE	STD. ODKLEON
PODVPRAŠANJA	ODLIČNO.	DOBRO.	SLABO.	POVSEM.	NE MOREM OCENITI.	SKUPAJ				
Q5A Izobilikovanje svoje identitete v duhu izročila za 21. stoletju.	6 (7%)	57 (69%)	9 (11%)	2 (2%)	9 (11%)	83 (100%)	83	118	2.4	1.0
Q5B Graditev skupnosti v vse bolj individualiziranih družbah.	14 (17%)	53 (64%)	15 (18%)	0 (0%)	1 (1%)	83 (100%)	83	118	2.0	0.7
Q5C Odpiranje za dialog v vse bolj globaliziranim svetu.	10 (12%)	47 (57%)	25 (30%)	0 (0%)	1 (1%)	83 (100%)	83	118	2.2	0.7
Q5D Vzganjanje kritičnosti in specifičnih veščin za učenje v digitalni dobi.	7 (8%)	46 (55%)	26 (31%)	1 (1%)	3 (4%)	83 (100%)	83	118	2.4	0.8
Q5E Celostna vzgoja v svetu, ki je vse bolj razdrobljen.	15 (18%)	50 (60%)	16 (19%)	0 (0%)	2 (2%)	83 (100%)	83	118	2.1	0.8
Q5F Vseživljenjsko izobraževanje in izpopolnjevanje učiteljev.	9 (11%)	51 (61%)	19 (23%)	1 (1%)	3 (4%)	83 (100%)	83	118	2.3	0.8
Q5G Posredovanje krščanskega veselega sporočila na primeren način.	14 (17%)	48 (58%)	17 (20%)	3 (4%)	1 (1%)	83 (100%)	83	118	2.1	0.8

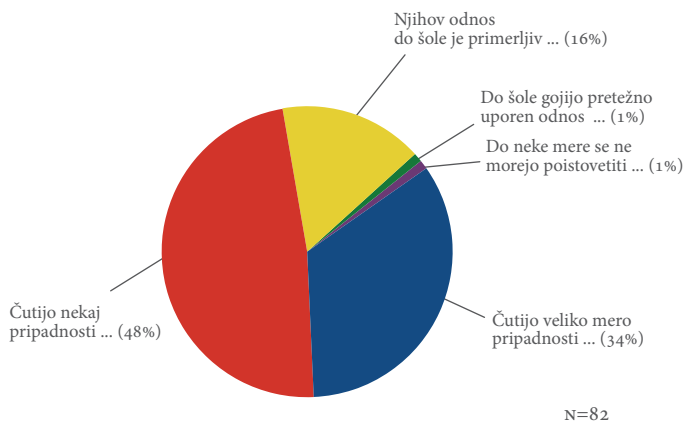
Q7 – Kako vpete se vi osebno čutite v delovanje vaše institucije, kakšno mero pripadnosti čutite?

Q7		KAKO VPETE SE VI OSEBNO ČUTITE V DELOVANJE VAŠE INSTITUCIJE, KAKŠNO MERO PRIPADNOSTI ČUTITE?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Čutim se zelo vpetega.)	26	22%	32%	32%
	2 (Čutim se precej vpetega.)	47	40%	57%	89%
	3 (Podobno kot bi se pri kaki drugi službi.)	7	6%	9%	98%
	4 (Do neke mere se ne morem poistovetiti s službo.)	1	1%	1%	99%
	5 (Službeno in zasebno strogo ločujem in ne čutim nobene posebne »pripadnosti«.)	1	1%	1%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,8	STD. ODKLON	0,7

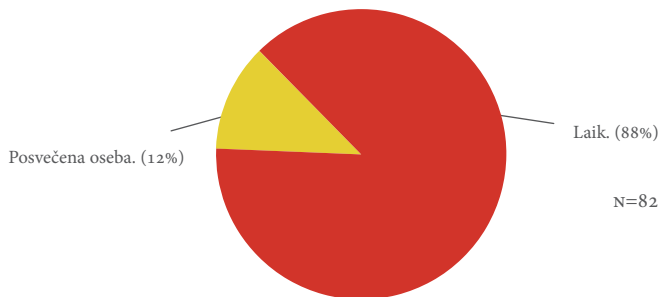
q8 – Kako se vam zdi, da se vaši učenci in dijaki pretežno poistovetijo s svojo izobraževalno ustanovo?

Q8 KAKO SE VAM ZDI, DA SE VAŠI UČENCI IN DIJAKI PRETEŽNO POISTOVETIJO S SVOJO IZOBRAŽEVALNO USTANOVO?					
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Čutijo veliko mero pripadnosti in so ponosni, da obiskujejo našo šolo.)	28	24%	34%	34%
	2 (Čutijo nekaj pripadnosti in so v družbi veseli, da so na naši šoli.)	39	33%	48%	82%
	3 (Njihov odnos do šole je primerljiv z odnosom na drugih šolah.)	13	11%	16%	98%
	4 (Do neke mere se ne morejo poistovetiti s šolo in se čutijo nekoliko nesprijete.)	1	1%	1%	99%
	5 (Do šole gojijo pretežno uporen odnos in zavračajo njene vzgojne smernice.)	1	1%	1%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,9	STD. ODKLON	0,8

q9 – Ali ste laik ali posvečena oseba?

Q9		ALI STE LAIK ALI POSVEČENA OSEBA?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Laik.)	72	61%	88%	88%
	2 (Posvečena oseba.)	10	8%	12%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,1	STD. ODKLON	0,3

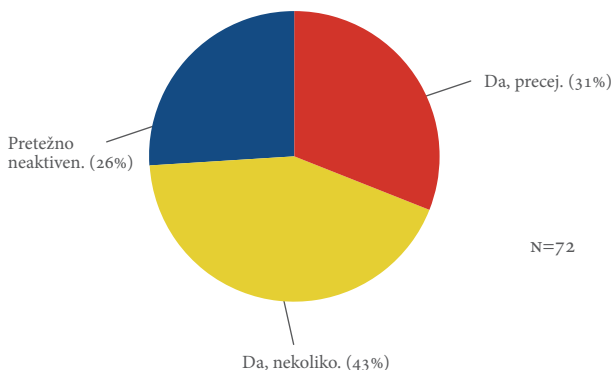

Q10 – Kako se vam zdi, da v vašem okolju gledajo na vašo službo v Cerkevni organizaciji? (Sumarnik)

Q10		KAKO SE VAM ZDI, DA V VAŠEM OKOLJU GLEDAJO NA VAŠO SLUŽBO V CERKVENI ORGANIZACIJI? (SUMARNIK)						VE-LJAV-NI	ŠT. ENOT	POV-PRE-ČJE	STD. OD-KLON
	POD-VPRAŠA-NJA	ODGOVORI					skupaj				
		Z veliko naklonjenostjo in spoštovanjem	Z nekaj naklonjenosti	Precej nevtralnno.	Nekoliko nenaklonjeno.	Povsem odklonilno ali s prezirom					
Q10A	Znotraj Cerkvenih krogov	41 (51%)	28 (35%)	12 (15%)	0 (0%)	0 (0%)	81 (100%)	81	118	1.6	0.7
Q10B	Zunaj Cerkvenih krogov	16 (20%)	28 (35%)	28 (35%)	7 (9%)	1 (1%)	80 (100%)	80	118	2.4	0.9

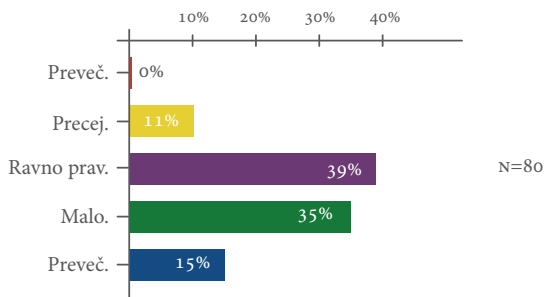
Q11 – Ste aktivni v svoji lokalni Cerкви?

Q11		STE AKTIVNI V SVOJI LOKALNI CERKVI?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Da, precej.)	22	19%	31%	31%
	2 (Da, nekoliko.)	31	26%	43%	74%
	3 (Pretežno neaktiven.)	19	16%	26%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	72	61%	100%	
		POVPREČJE	2,0	STD. ODKLON	0,8

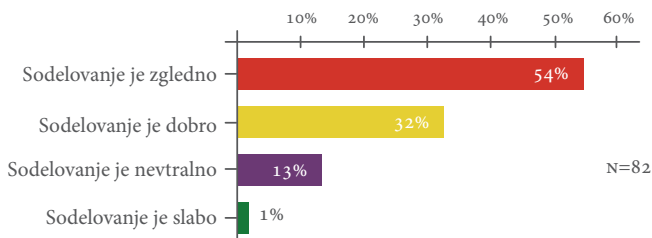
Q12 – Koliko zanimanja in podpore pri vašem delu doživljate s strani cerkvenega vodstva (zunaj vaše ustanove)?

Q12		KOLIKO ZANIMANJA IN PODPORE PRI VAŠEM DELU DOŽIVLJATE S STRANI CERKVENEGA VODSTVA (ZUNAJ VAŠE USTANOVE)?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Preveč.)	0	0%	0%	0%
	2 (Precej.)	9	8%	11%	11%
	3 (Ravno prav.)	31	26%	39%	50%
	4 (Malo.)	28	24%	35%	85%
	5 (Premalo.)	12	10%	15%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	80	68%	100%	
		POVPREČJE	3,5	STD. ODKLON	0,9

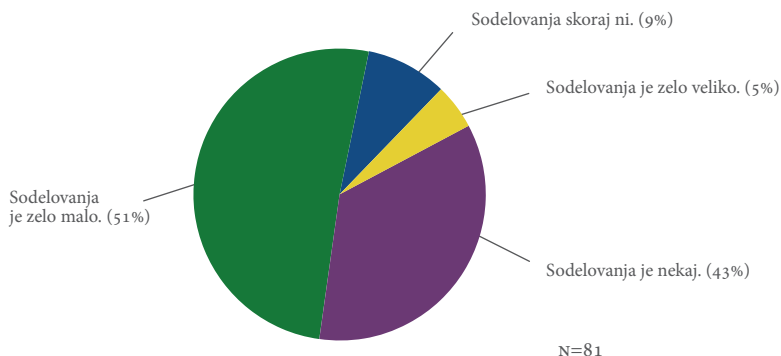
Q13 – Kako bi opisali sodelovanje med laiki in posvečenimi osebami v vaši ustanovi?

Q13	KAKO BI OPISALI SODELOVANJE MED LAIKI IN POSVEČENIMI OSEBAMI V VAŠI USTANOVI?	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Sodelovanje je zgledno [na profesionalnem področju strokovno in na osebnem prijateljsko])	44	37%	54%	54%
	2 (Sodelovanje je dobro [prijetno, nekaj prednosti izhaja iz tega sodelovanja].)	26	22%	32%	85%
	3 (Sodelovanje je nevtravno [korektno – ni težav, ni pa tudi neke pretirano pozitivne dodane vrednosti].)	11	9%	13%	99%
	4 (Sodelovanje je slabo [ni koristi, ni pozitivnega vzdušja, pretežno dodatno breme in občasno nekorektno odnosi].)	1	1%	1%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
	POVPREČJE		1,6	STD. ODKLON	0,8

Q14 – Kako bi opredelili količino in pogostost sodelovanja med katoliškimi šolami v Sloveniji?

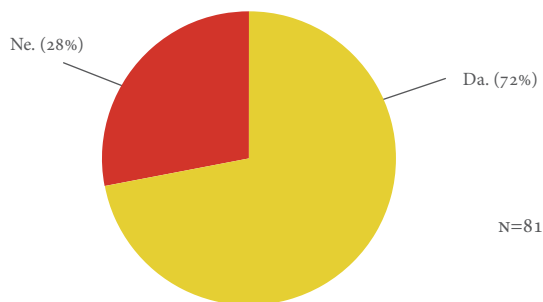
Q14 KAKO BI OPREDELILI KOLIČINO IN POGOSTOST SODELOVANJA MED KATOLIŠKIMI ŠOLAMI V SLOVENIJI?					
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Sodelovanja je zelo veliko.)	4	3%	5%	5%
	2 (Sodelovanja je nekaj.)	29	25%	36%	41%
	3 (Sodelovanja je zelo malo.)	41	35%	51%	91%
	4 (Sodelovanja skorajda ni.)	7	6%	9%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	81	69%	100%	
		POVPREČJE	2,6	STD. ODKLON	0,7

Q15 – Se vam zdi, da bi moralo biti tega sodelovanja med katoliškimi šolami ali učitelji več?

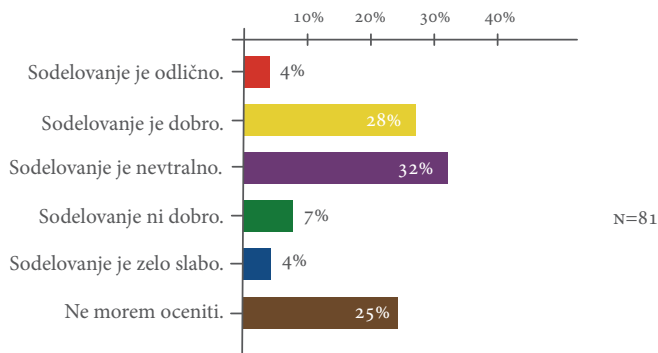
Q15 SE VAM ZDI, DA BI MORALO BITI TEGA SODELOVANJA MED KATOLIŠKIMI ŠOLAMI ALI UČITELJI VEČ?					
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Da.)	58	49%	72%	72%
	2 (Ne.)	23	19%	28%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	81	69%	100%	
		POVPREČJE	1,3	STD. ODKLON	0,5

Q16 – Prosimo, če ocenite še raven sodelovanja z drugimi katoliškimi izobraževalnimi ustanovami.

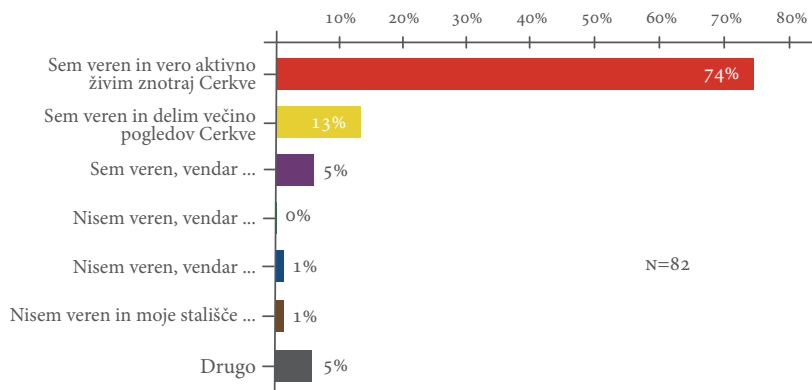
Q16	PROSIMO, ČE OCNITE ŠE RAVEN SODELOVANJA Z DRUGIMI KATOLIŠKIMI IZOBRAŽEVALNIMI USTANOVAMI.				
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Sodelovanje je odlično.)	3	3%	4%	4%
	2 (Sodelovanje je dobro.)	23	19%	28%	32%
	3 (Sodelovanje je nevtravno.)	26	22%	32%	64%
	4 (Sodelovanje ni dobro.)	6	5%	7%	72%
	5 (Sodelovanje je zelo slabo.)	3	3%	4%	75%
	6 (Ne morem oceniti.)	20	17%	25%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	81	69%	100%	
		POVPREČJE	3,5	STD. ODKLON	1,6

q18 – Kako bi označili svoj odnos do vere?

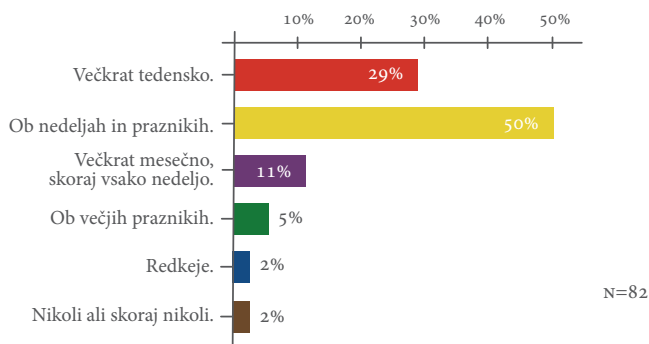
Q18		KAKO BI OZNAČILI SVOJ ODNOS DO VERE?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Sem veren in vero aktivno živim znotraj Cerkve.)	61	52%	74%	74%
	2 (Sem veren in delim večino pogledov Cerkve, ne sodelujem pa pogosto pri verskih obredih.)	11	9%	13%	88%
	3 (Sem veren, vendar mi Cerkev s svojimi pogledi in idejami ni blizu.)	4	3%	5%	93%
	4 (Nisem veren, vendar mi je Cerkev s svojimi pogledi in načeli blizu.)	0	0%	0%	93%
	5 (Nisem veren in do Cerkve nimam posebej močno izoblikovanega stališča.)	1	1%	1%	94%
	6 (Nisem veren in moje stališče do Cerkve je pretežno odklonilno.)	1	1%	1%	95%
	7 (Drugo)	4	3%	5%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,6	STD. ODKLON	1,5

Q18		DRUGO:			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	<i>Sem veren, delim večino pogledov, redno obredi</i>	1	1%	25%	25%
	<i>Sem veren in aktivno živim znotraj cerkve, vendar mi nekateri pogledi cerkve niso blizu.</i>	1	1%	25%	50%
	<i>Sem veren, delim večino pogledov cerkve, redno sodelujem pri verskih obredih</i>	1	1%	25%	75%
	<i>Sem veren in vero aktivno živim.</i>	1	1%	25%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	4	3%	100%	

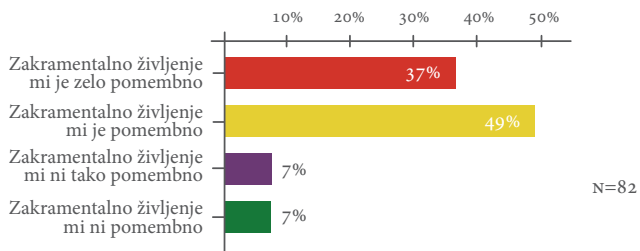
Q19 – Kako pogosto se udeležujete svete maše in drugih verskih obredov?

Q19		KAKO POGOSTO SE UDELEŽUJETE SVETE MAŠE IN DRUGIH VERSKIH OBREDOV?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Večkrat tedensko.)	24	20%	29%	29%
	2 (Ob nedeljah in praznikih.)	41	35%	50%	79%
	3 (Večkrat mesečno, skoraj vsako nedeljo.)	9	8%	11%	90%
	4 (Ob večjih praznikih.)	4	3%	5%	95%
	5 (Redkeje.)	2	2%	2%	98%
	6 (Nikoli ali skoraj nikoli.)	2	2%	2%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	2,1	STD. ODKLON	1,1

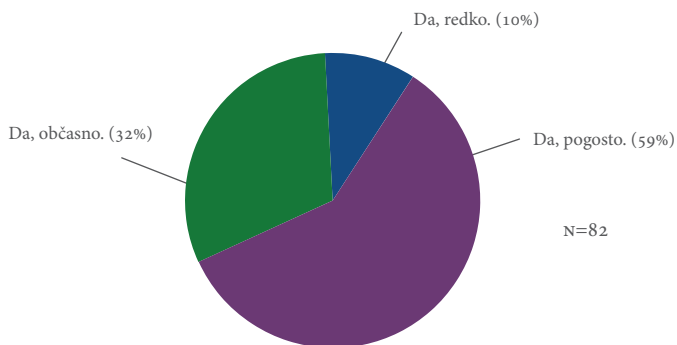
Q20 – Kakšen pomen v svojem življenju pripisujete zakramentalnemu življenju (evharistija, spoved, ...)?

Q20	KAKŠEN POMEN V SVOJEM ŽIVLJENJU PRIPISUJETE ZAKRAMENTALNEMU ŽIVLJENJU (EVHARISTIJA, SPOVED, ...)?				
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Zakramentalno življenje mi je zelo pomembno in ga tudi aktivno gojim.)	30	25%	37%	37%
	2 (Zakramentalno življenje mi je pomembno in se trudim zanj.)	40	34%	49%	85%
	3 (Zakramentalno življenje mi ni tako pomembno in ga gojim, kolikor mi to uspeva.)	6	5%	7%	93%
	4 (Zakramentalno življenje mi ni pomembno.)	6	5%	7%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,9	STD. ODKLON	0,8

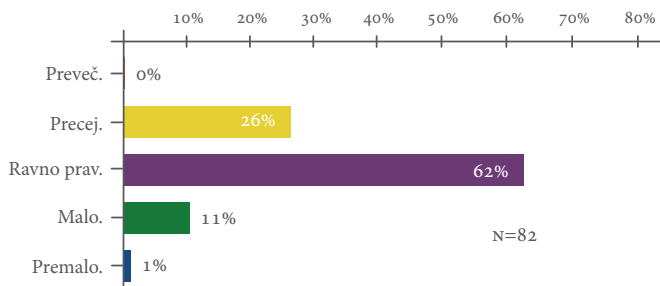
Q21 – Ali se udeležujete različnih verskih ali duhovnih dogodkov, ki jih pripravlja vaša šola/zavod?

Q21		ALI SE UDELEŽUJETE RAZLIČNIH VERSKIH ALI DUHOVNIH DOGODKOV, KI JIH PRIPRAVLJA VAŠA ŠOLA/ZAVOD?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Da, pogosto.)	48	41%	59%	59%
	2 (Da, občasno.)	26	22%	32%	90%
	3 (Da, redko.)	8	7%	10%	100%
	4 (Skoraj nikoli ali nikoli.)	0	0%	0%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,5	STD. ODKLON	0,7

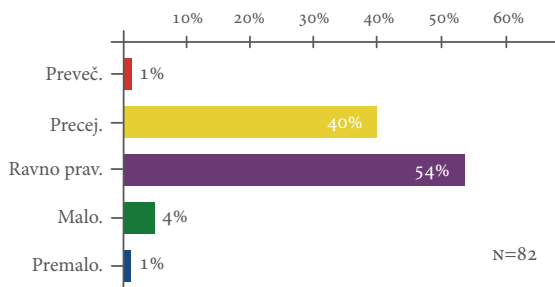
Q22 – Koliko verskih ali duhovnih dogodkov za ZAPOSLENE bi rekli, da pripravlja vaša šola/zavod?

Q22		KOLIKO VERSKIH ALI DUHOVNIH DOGODKOV ZA ZAPOSLENE BI REKLI, DA PRIPRAVLJA VAŠA ŠOLA/ZAVOD?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Preveč.)	0	0%	0%	0%
	2 (Precej.)	21	18%	26%	26%
	3 (Ravno prav.)	51	43%	62%	88%
	4 (Malo.)	9	8%	11%	99%
	5 (Premalo.)	1	1%	1%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	2,9	STD. ODKLON	0,6

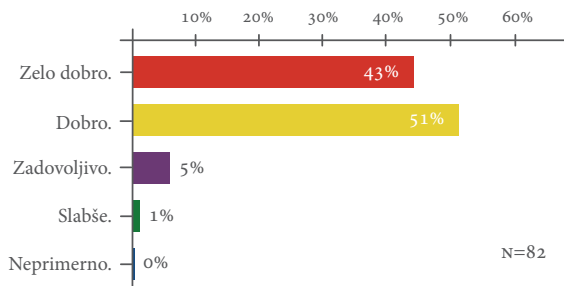
Q23 – Koliko verskih ali duhovnih dogodkov za DIJAKE bi rekli, da pripravlja vaša šola/zavod?

Q23		KOLIKO VERSKIH ALI DUHOVNIH DOGODKOV ZA DIJAKE BI REKLI, DA PRIPRAVLJA VAŠA ŠOLA/ZAVOD?			
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Preveč.)	1	1%	1%	1%
	2 (Precej.)	33	28%	40%	41%
	3 (Ravno prav.)	44	37%	54%	95%
	4 (Malo.)	3	3%	4%	99%
	5 (Premalo.)	1	1%	1%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	2,6	STD. ODKLON	0,6

q24 – Kako bi ocenili povprečno izvedbo teh dogodkov?

Q24	KAKO BI OCENILI POVPREČNO IZVEDBO TEH DOGODKOV?				
	ODGOVORI	FREKVENCA	ODSTOTEK	VELJAVNI	KUMULATIVA
	1 (Zelo dobro.)	35	30%	43%	43%
	2 (Dobro.)	42	36%	51%	94%
	3 (Zadovoljivo.)	4	3%	5%	99%
	4 (Slabše.)	1	1%	1%	100%
	5 (Neprimerno.)	0	0%	0%	100%
VELJAVNI	SKUPAJ	82	69%	100%	
		POVPREČJE	1,6	STD. ODKLON	0,6

Q25 – Prosimo vas samo še, če odgovorite na tri odprta vprašanja, s katerimi želimo še nekoliko razširiti vpogled, ki ga bo izkazovalo poročilo, ki ga bomo izoblikovali na podlagi rezultatov ankete.

(Odgovori so navedeni po vrstnem redu pogostosti pojavljanja, pri čemer so podobni odgovori združeni)

Q25A – Katere so po vašem mnenju 3 najmočnejše točke vaše izobraževalne ustanove?

ODNOSI (med učenci, med učitelji; osebni pristop; medsebojna pomoč, ...)

VZGOJA (celostni pristop, gradnja skupnosti)

ODPRTOST/DIALOG

DOMAČNOST/SKUPNOST

STROKOVNOST

DUHOVNOST

MAJHNOST

INTERES ZA DELO

MNOGI TALENTI

Q25B – Katera so po vašem mnenju 3 področja, na katerih bi morali v prihodnje še več delati?

ODNOSI (med zaposlenimi in vodstvom; s starši)

IDENTITETA (enotni vzgojni koncept)

POVEZOVANJE MED KATOLIŠKIMI ŠOLAMI

NOVI PRISTOPI PRI POUČEVANJU

DUHOVNOST IN EVANGELIZACIJA

VREDNOTE

STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE

OKREPITEV NACIONALNE ZAVESTI

VEČ AKTIVNOSTI ZA TALENTIRANE UČENCE

PREVENTIVA NA PODROČJU DUŠEVNEGA ZDRAVJA

Q25C - Katerim trem področjem po vašem mnenju trenutno posvečate največ pozornosti?

SPREMEMBE KURIKULUMA

PROMOCIJA/PREPOZNAVNOST

CELOSTNOST VZGOJE

VREDNOTE

BIROKRACIJA

razno

»Zato je cilj katoliških šol, da vodi otroke in mladostnike do srečanja z živim Jezusom Kristusom, Sinom Očeta, bratom in prijateljem, mojstrom in usmiljenim pastirjem, upanjem, potjo, resnico in življenjem, in jim dopušča priti do izkušnje zaveze, ki jo je Bog sklenil s človekom. Katoliška šola sodeluje pri izgradnji učenčeve osebnosti in postavi Kristusa v središče mišljenja in življenja. Takšna orientacijska točka, čedalje bolj ozaveščena in ponotranjena, bo pomagala učencu, da vidi zgodovino tako, kot jo vidi Kristus, da ocenjuje življenje, kot ga Kristus, da odloča in ljubi kot On, da varuje upanje, kot nas je On učil, in da živimo v Njem skupnost z Očetom in Svetim Duhom. Ker ta povezanost na skrivnosten način nosi sadove, se osebnost razvija kot eksistencialna celota, to pomeni, da prevzame odgovornost in stremljeva po globljem smislu svojega življenja.«

*Zaključni dokument 5. generalne skupščine
škofov Latinske Amerike in Karibov, maj 2007*

»Dandanes se veliko pozornosti namenja rezultatom učnih dejavnosti učencev. Mednarodne raziskave oblikujejo lestvice in primerjajo države. Javno mnenje pa je zelo občutljivo za takšna sporočila. Pregledni rezultati, družbeno poročanje, prizadevanje za izboljšanje obstoječih standardov ... vse to kaže na sedanji trend, ki stremi k izboljšanju kakovosti vzgoje in izobraževanja. Kljub temu pa je pomembno, da ne pozabimo enega od temeljnih vidikov vzgoje in izobraževanja, in to je upoštevanje, da se posamezniki različno hitro odzivajo na smernice, ki jim jih nudimo na njihovi poti, ter zavedanje, da resnične spremembe potrebujejo kar precej časa za svojo uveljavitev.«

(Vzgoja in izobraževanje danes in jutri: Vnema, ki se ponovno vrača)

